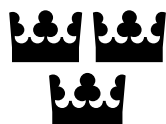


Rättsväsendet

4



Förslag till statens budget för 2015

Rättsväsendet

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag.....	11
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond	11
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll	12
3	Rättsväsendet	13
3.1	Utgiftsområdets omfattning	13
3.2	Utgiftsutveckling	14
3.3	Mål för utgiftsområdet	15
3.4	Politikens inriktning.....	15
3.4.1	Det brottsförebyggande arbetet behöver utvecklas.....	15
3.4.2	Ökad effektivitet i rättsväsendet.....	16
3.4.3	Effektivare åtgärder mot brott.....	21
3.4.4	Insatser mot ungas brottslighet behöver prioriteras	26
3.4.5	Brottsutsattas behov i fokus	27
3.5	Höjning av avgifterna till brottsofferfonden	29
3.5.1	Ärendet och dess beredning.....	29
3.5.2	Bakgrund	29
3.5.3	Överväganden och förslag.....	30
3.5.4	Konsekvenser	32
3.6	Resultatredovisning	33
3.6.1	Bedömning av de övergripande målen för kriminalpolitiken.....	33
3.6.2	Samlad bedömning av flödet i rättskedjan.....	37
3.6.3	Brottsförebyggande arbete	43
3.6.4	Utredning och lagföring.....	46
3.6.5	Dömande verksamhet.....	51
3.6.6	Verkställighet av påföljd.....	54
3.6.7	Stöd till brottsutsatta.....	57
3.6.8	Kompetensförsörjning inom rättsväsendet.....	62
3.7	Budgetförslag	64
3.7.1	1:1 Polismyndigheten	65
3.7.2	1:2 Säkerhetspolisen.....	66
3.7.3	1:3 Åklagarmyndigheten	67
3.7.4	1:4 Ekobrottsmyndigheten	67

3.7.5	1:5 Sveriges Domstolar	68
3.7.6	1:6 Kriminalvården	69
3.7.7	1:7 Brottsförebyggande rådet	70
3.7.8	1:8 Rättsmedicinalverket.....	71
3.7.9	1:9 Gentekniknämnden.....	72
3.7.10	1:10 Brottsoffermyndigheten	73
3.7.11	1:11 Ersättning för skador på grund av brott	73
3.7.12	1:12 Rättsliga biträden m.m.	74
3.7.13	1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	75
3.7.14	1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	75
3.7.15	1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete.....	76
3.7.16	1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	76
3.7.17	1:17 Domarnämnden.....	77

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	9
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet	14
Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2015–2018, för utgiftsområde 4 Rättsväsendet...	15
Tabell 3.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad, för utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	15
Tabell 3.4 Antal anmälda brott 2013 samt procentuell förändring sedan 2012 respektive 2006	35
Tabell 3.5 Övergripande indikatorer över flödet i början av rättskedjan, 2011–2013.....	38
Tabell 3.6 Kostnadsutveckling 2011–2013	42
Tabell 3.7 Kostnadsutveckling 2011–2013	45
Tabell 3.8 Inkomna ärenden 2011–2013	47
Tabell 3.9 Kostnadsutveckling 2011–2013.....	50
Tabell 3.10 Uppfyllelse av verksamhetsmål: omloppstid i månader för avgjorda mål 2011–2013 75:e percentilen.....	52
Tabell 3.11 Den totala målutvecklingen (exkl. migrationsmål) 2011–2013	52
Tabell 3.12 Kostnadsutveckling 2011–2013.....	53
Tabell 3.13 Kostnadsutveckling 2011–2013	55
Tabell 3.14 Kostnadsutveckling 2011–2013	59
Tabell 3.15 Utbetalad brottsskadeersättning fördelat på brottstyper	60
Tabell 3.16 Antal anställda 2011–2013	62
Tabell 3.17 Andel sjukfrånvaro i förhållande till tillgänglig arbetstid.....	62
Tabell 3.18 Utgiftsutveckling 2004–2014.....	64
Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:1 Polismyndigheten.....	65
Tabell 3.20 Offentligrättslig verksamhet.....	65
Tabell 3.21 Uppdragsverksamhet.....	65
Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:1 Polismyndigheten.....	66
Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:2 Säkerhetspolisen.....	66
Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Säkerhetspolisen.....	66
Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:3 Åklagarmyndigheten.....	67
Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Åklagarmyndigheten.....	67
Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:4 Ekobrottsmyndigheten.....	67
Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Ekobrottsmyndigheten.....	68
Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:5 Sveriges Domstolar	68
Tabell 3.30 Offentligrättslig verksamhet.....	68
Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:5 Sveriges Domstolar	69
Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:6 Kriminalvården	69
Tabell 3.33 Avgiftsbelagd verksamhet.....	70
Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:6 Kriminalvården.....	70
Tabell 3.35 Anslagsutveckling 1:7 Brottsförebyggande rådet	70
Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:7 Brottsförebyggande rådet	71

Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:8 Rättsmedicinalverket	71
Tabell 3.38 Uppdragsverksamhet. Rättsgenetik	71
Tabell 3.39 Uppdragsverksamhet. Rättskemi	71
Tabell 3.40 Uppdragsverksamhet. Rättsintyg	71
Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:8 Rättsmedicinalverket	72
Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:9 Gentekniknämnden	72
Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:9 Gentekniknämnden	72
Tabell 3.44 Anslagsutveckling 1:10 Brottsoffermyndigheten.....	73
Tabell 3.45 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:10 Brottsoffermyndigheten.....	73
Tabell 3.46 Anslagsutveckling 1:11 Ersättning för skador på grund av brott.....	73
Tabell 3.47 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:11 Ersättning för skador på grund av brott.....	74
Tabell 3.48 Anslagsutveckling 1:12 Rättsliga biträden m.m.	74
Tabell 3.49 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:12 Rättsliga biträden m.m.	74
Tabell 3.50 Anslagsutveckling 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	75
Tabell 3.51 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.....	75
Tabell 3.52 Anslagsutveckling 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	75
Tabell 3.53 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	76
Tabell 3.54 Anslagsutveckling 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	76
Tabell 3.55 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	76
Tabell 3.56 Anslagsutveckling 1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.....	76
Tabell 3.57 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.....	77
Tabell 3.58 Anslagsutveckling 1:17 Domarnämnden	77
Tabell 3.59 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:17 Domarnämnden	77

Diagramförteckning

Diagram 3.1 Förtroendet för rättsväsendet, 2006-2013	34
Diagram 3.2 Förtroendet för rättsväsendet i stort fördelat på män och kvinnor, 2006-2013	34
Diagram 3.3 Indikatorer på otrygghetens utveckling 2006-2013	34
Diagram 3.4 Andel otrygga vid utevistelse sen kväll i det egna bostadsområdet fördelat på män och kvinnor, 2006-2013	35
Diagram 3.5 Andel män och kvinnor utsatta för brott mot person, samt andel hushåll utsatta för brott mot egendom 2006-2012	36
Diagram 3.6 Antal personupplärade brott 2006-2013	39
Diagram 3.7 Antal domslut i tingsrätt uppdelat på domslut med huvudpåföljden böter och övriga 2006-2013	40
Diagram 3.8 Antal avgjorda mål i tingsrätt, med respektive utan huvudförhandling 2006-2013	40
Diagram 3.9 Utdömd straffmassa (i antal fängelseår) samt medelbeläggning i anstalt 2006-2013	41
Diagram 3.10 Antal påbörjade särskilda utslussningsåtgärder 2009-2013	55
Diagram 3.11 Brott utsattas erfarenheter av polisens arbete, enligt NTU 2009-2013	58
Diagram 3.12 Brott utsattas erfarenhet av åklagare respektive domstol, enligt NTU 2009-2013	58
Diagram 3.13 Inkomna och avgjorda ärenden	60
Diagram 3.14 Utbetald brottsskadeersättning och intäkter av regress	61

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond (avsnitt 2.1 och 3.5),
2. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll (avsnitt 2.2 och 3.5),
3. för budgetåret 2015 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1	Polismyndigheten	21 159 726
1:2	Säkerhetspolisen	1 142 065
1:3	Åklagarmyndigheten	1 396 032
1:4	Ekobrottsmyndigheten	609 267
1:5	Sveriges Domstolar	5 370 755
1:6	Kriminalvården	7 884 483
1:7	Brottsförebyggande rådet	97 107
1:8	Rättsmedicinalverket	371 005
1:9	Gentekniknämnden	5 287
1:10	Brottsoffermyndigheten	37 519
1:11	Ersättning för skador på grund av brott	122 241
1:12	Rättsliga biträden m.m.	2 468 657
1:13	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	40 082
1:14	Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	20 374
1:15	Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	7 157
1:16	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	18 368
1:17	Domarnämnden	7 739
Summa		40 757 864

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:419) om brottsofferfond ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som döms för ett eller flera brott *skall*, om fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 500 *kr*. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgift *skall* inte tas ut om påföljdseftergift meddelas.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som döms för ett eller flera brott *ska*, om fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 800 *kronor*. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgift *ska* inte tas ut om påföljdseftergift meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senast lydelse 1999:582.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Den dömda *skall* betala en avgift, om det är motiverat med hänsyn till hans möjligheter att *erhålla* inkomst under verkställigheten utanför anstalt.

Avgiften uppgår till *femtio* kronor per dag som verkställigheten *skall* pågå, dock högst 6 000 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiften *skall* betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden.

Den dömda *ska* betala en avgift, om det är motiverat med hänsyn till hans *eller hennes* möjligheter att *få* inkomst under verkställigheten utanför anstalt.

Avgiften uppgår till 80 kronor per dag som verkställigheten *ska* pågå, dock högst 9 600 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiften *ska* betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senast lydelse 2005:42.

3 Rättsväsendet

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom utgiftsområdet avser kriminalpolitiskt inriktad verksamhet. I övrigt är rättsväsendets verksamhet inriktad på att avgöra rättsliga tvister mellan enskilda och mellan enskilda och det allmänna samt att handlägga olika typer av ärenden. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott, se till att den som begått brott lagförs, verkställa påföljder och rättsliga anspråk samt ge stöd till dem som har utsatts för brott. Utgiftsområdet innefattar myndigheter inom polisen och åklagarväsendet, Sveriges Domstolar samt Kriminalvården. Dessutom ingår Rättsmedicinalverket, Brottsförebyggande rådet (Brå), Brottsoffermyndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Domarnämnden och Gentekniknämnden.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	Utfall 2013	Budget 2014 ¹	Prognos 2014	Förslag 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018
1:1 Polismyndigheten	20 698	21 280	21 236	21 160	21 391	21 764	22 342
1:2 Säkerhetspolisen	1 070	1 104	1 105	1 142	1 107	1 122	1 150
1:3 Åklagarmyndigheten	1 278	1 306	1 284	1 396	1 438	1 464	1 503
1:4 Ekobrottsmyndigheten	532	589	579	609	628	639	656
1:5 Sveriges Domstolar	5 171	5 346	5 184	5 371	5 265	5 355	5 495
1:6 Kriminalvården	7 604	7 810	7 679	7 884	8 187	8 324	8 543
1:7 Brottsförebyggande rådet	81	90	88	97	98	99	102
1:8 Rättsmedicinalverket	345	379	361	371	399	405	416
1:9 Gentekniknämnden	5	5	5	5	5	5	6
1:10 Brottsoffermyndigheten	33	37	36	38	40	40	42
1:11 Ersättning för skador på grund av brott	98	122	115	122	122	122	122
1:12 Rättsliga biträden m.m.	2 260	2 306	2 479	2 469	2 339	2 339	2 339
1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	54	65	65	40	40	40	40
1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	38	19	12	20	21	22	24
1:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	7	7	7	7	7	7	7
1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	16	18	18	18	18	19	19
1:17 Domarnämnden	8	8	8	8	8	8	8
Totalt för utgiftsområde 4 Rättsväsendet	39 297	40 492	40 260	40 758	41 113	41 775	42 814

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Förändringar av anslagen inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet redovisas under avsnitt 3.7 Budgetförslag.

Tabell 3.2 Härlledning av ramnivån 2015–2018, för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Milljoner kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	40 292	40 292	40 292	40 292
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	286	661	1 318	2 350
Beslut	168	150	155	162
Överföring till/från andra utgiftsområden	12	11	10	10
Övrigt				
Ny ramnivå	40 758	41 113	41 775	42 814

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

Tabell 3.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad, för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Milljoner kronor

	2015
Transfereringar ¹	2 381
Verksamhetsutgifter ²	38 090
Investeringar ³	287
Summa ramnivå	40 758

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2013 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten t.ex. hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet.

Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Rättssäkerhet innebär att rättsskipning och annan myndighetsutövning ska vara förutsebar och enhetlig samt bedrivs med hög kvalitet. Med rättstrygghet avses att enskilda personer och andra rättssubjekt ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom.

3.4 Politikens inriktning

Sverige ska vara ett tryggt land att leva i. Ett starkt och väl fungerande rättsväsende och en framgångsrik brottsbekämpning är en förutsättning för ett tryggt samhälle. Den organiserade brottsligheten utgör ett allvarligt hot mot det demokratiska samhället och arbetet mot denna behöver prioriteras. Att antalet brott som klaras upp av rättsväsendet har minskat påtagligt under de senaste åren är en utveckling som måste brytas. Fler vardagsbrott måste klaras upp. Det är också viktigt att de som utsätts för brott snabbt får stöd och hjälp från samhället. Ingen ska behöva vara rädd för att anmäla brott eller vittna i rättegång. Personer som har utsatts för våld i nära relationer kan vara i särskilt stort behov av stöd och skydd. Våldtäktslagstiftningen ska ses över och skärpta straff för grova sexualbrott behöver övervägas. Även hatbrott är en prioriterad fråga.

Vägen till ett tryggt samhälle handlar dock inte bara om att angripa brottsligheten. Minst lika viktigt är att motverka dess orsaker. I den strävan krävs samverkan, inte enbart inom rättsväsendet utan även med andra aktörer. En viktig åtgärd är att bekämpa arbetslösheten. För att kunna minska brottsligheten och öka tryggheten behövs ett brett engagemang och en palett av olika åtgärder.

Insatser för att bekämpa brott måste alltid vägas mot skyddet för den personliga integriteten. Regeringen avser också att vidta åtgärder för att stärka skyddet för enskildas integritet.

3.4.1 Det brottsförebyggande arbetet behöver utvecklas

Samlade insatser för ett tryggare samhälle

Att förhindra att brott begås innebär en stor vinst för såväl samhället som för enskilda individer. Det brottsförebyggande arbetet är därför en central del i att skapa ett tryggt samhälle för alla. Kostnaderna för social utsatthet och kriminalitet är stora. Genom breda och långsiktiga brottsförebyggande åtgärder kan de samhälleliga och ekonomiska kostnaderna minska, samtidigt som mycket mänskligt lidande förhindras.

En jämnare fördelning av sociala och ekonomiska resurser och goda livsmöjligheter för alla människor är fundamentala delar av det brottsförebyggande arbetet. För att nå framgång krävs det därför insatser av aktörer även utanför rättsväsendet, såsom andra myndigheter, kommuner, landsting och frivilligorganisationer.

För att minska brottsligheten och öka tryggheten behövs tidiga och samlade insatser mot bl.a. missbruk av alkohol och narkotika, åtgärder inom skola och socialtjänst och åtgärder inom bostads- och arbetsmarknadspolitikens område. I områden och miljöer där många människor saknar arbete och där sociala problem hör till vardagen är problem med kriminalitet, otrygghet och missbruk särskilt utbredda. Insatser för att motverka segregation och främja integration i samhället är därför centrala även inom det kriminalpolitiska området.

Särskilt viktigt är det att ge unga människor goda förutsättningar att skapa ett liv utan kriminalitet. Från samhällets sida krävs samordnade insatser för att lyckas fånga upp de individer som riskerar att fastna i brottslighet, och ge dem stöd att ta en annan väg.

Även om rättsväsendets myndigheter inte kan stå ensamma i arbetet med att förebygga brott så är deras insatser centrala. Polisen har en viktig roll att i samverkan med andra aktörer bidra till att minska brottsligheten och öka tryggheten. Genom sin kunskap och nära kontakt med medborgarna har polisen goda förutsättningar att genomföra brottsförebyggande insatser, både på egen hand och tillsammans med andra. I andra änden av rättskedjan genomför Kriminalvården viktiga brottsförebyggande insatser genom att arbeta för att minska återfall i brott. Omfattande åtgärder genomförs på anstalter och inom frivård för att underlätta individers återanpassning till samhället.

Regeringen anser att det finns potential att förbättra det brottsförebyggande arbetet. Ambitionen är att det ska finnas ett strukturerat brottsförebyggande arbete över hela landet. Arbetet behöver bedrivas på såväl lokal som regional och nationell nivå och inkludera ett brett spektrum av åtgärder. Utöver social prevention behöver arbetet omfatta situationella brottsförebyggande åtgärder som syftar till att minska sannolikheten att brott begås genom att göra brotten mindre lönsamma, mer riskabla eller svårare att utföra. De lokala samverkansöverenskommelserna mellan polis och kommun

måste få ett större genomslag i praktiken. Det lokala arbetet behöver riktas mot allt från barn som är på väg att utvecklas i negativ riktning till återfallskriminella och aktörer inom grov organiserad brottslighet. För att nå framgång krävs att arbetet bygger på kunskap. Med relevanta problembeskrivningar och forskning och utvärdering som grund finns det möjlighet att utveckla det brottsförebyggande arbetet.

3.4.2 Ökad effektivitet i rättsväsendet

En polis under utveckling

Från och med den 1 januari 2015 kommer de 21 polismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen och Statens kriminaltekniska laboratorium att ombildas till en myndighet, Polismyndigheten. Ombildningen är en av de största omorganisationerna inom staten på många år och den största organisationsförändringen av svensk polis sedan förstatligandet 1965. En särskild utredning, som antagit namnet Genomförandekommittén för nya Polismyndigheten, har i uppdrag att leda arbetet och det pågår ett mycket intensivt arbete för att förbereda ombildningen. Syftet med ombildningen är att öka förutsättningarna för ett bättre verksamhetsresultat och en högre kvalitet i polisarbetet. Ombildningen kommer att skapa tydligare strukturer för ledning och styrning, underlätta ett bättre resursutnyttjande och ge mer likartade förutsättningar för polisarbetet över hela landet. Polismyndigheten ska samverka med lokalsamhället för att kunna möta lokala behov och reagera snabbt på samhällsförändringar som påverkar brottsligheten.

I samband med att Polismyndigheten inrättas blir Säkerhetspolisen en fristående myndighet. Ansvarsförhållanden, regelverk och beslutsmandat blir därmed tydligare för Säkerhetspolisen. Verksamheten vid Säkerhetspolisen blir då också direkt underställd regeringen.

En kompetent och motiverad personal är polisens viktigaste resurs. En omvärld i ständig förändring och utveckling ställer ökade krav och förväntningar på polisen och dess anställda. Polisen måste därför ha god förmåga att ta till sig och analysera kunskap och kunna omsätta denna kunskap i praktiskt polisarbete. Polisyrket kräver en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. För att ytterligare

stärka kunskaperna och färdigheterna hos polisen kommer regeringen att inleda ett arbete med att göra polisutbildningen till en högskoleutbildning.

Det finns behov av att kunna använda civilanställd personal för uppgifter som i dag endast får utföras av polismän. I en proposition har bl.a. föreslagits att vissa befogenheter inom utredningsverksamheten ska kunna ges till civilanställda inom Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Lagändringarna föreslås träda i kraft i början av 2015.

Till polisens huvuduppgifter hör att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att bekämpa brott. Polisen har dock med tiden tillförts en mängd uppgifter som i mindre utsträckning har anknytning till dessa huvuduppgifter. Det handlar t.ex. om omhändertagande av misskötta eller övergivna djur, prövningar av ansökningar om tillstånd av olika slag och att ge handräckning åt andra myndigheter. Denna typ av uppgifter påverkar i olika avseenden polisens huvuduppdrag. En utredning pågår med uppdrag att överväga om det finns arbetsuppgifter inom polisen som istället bör utföras av någon annan huvudman. Det ska särskilt övervägas om polisen kan avlastas uppgifter gällande hantering av djur. Uppdraget ska redovisas under 2015.

Polisens uppdrag att upprätthålla allmän ordning och säkerhet medför långtgående befogenheter att ingripa i enskildas liv. Det är därför viktigt att polisens arbete blir föremål för en rättssäker och effektiv granskning. Genom omorganisationen av polisen upphör Rikspolisstyrelsens tillsyn över polismyndigheterna. Polisorganisationskommittén har föreslagit att ett fristående organ inrättas för att granska polisens verksamhet. Frågan bör dock övervägas tillsammans med frågan om tillsyn över Kriminalvårdens verksamhet. Polisorganisationskommittén har därför i uppdrag att göra en samlad bedömning av tillsynen över såväl polisens som Kriminalvårdens verksamhet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2015.

Ett utvecklat samarbete

Myndigheterna i rättsväsendet länkas samman i en kedja. Polisen är den första länken och därefter följer åklagarväsendet, domstolarna och

Kriminalvården. På vägen berörs inte sällan även andra myndigheter såväl inom som utom rättsväsendet.

Alla rättsväsendets myndigheter verkar för att nå framgång i brottsbekämpningen och är i många avseenden beroende av varandra för att arbetet ska lyckas. Det ställer stora krav på en väl utvecklad samverkan mellan myndigheterna. För att resultaten ska bli så goda som möjligt är det viktigt att var och en av myndigheterna ser sin roll i rättskedjan och på olika sätt underlättar varandras insatser. Exempelvis är ansvarsfördelningen och samarbetet mellan polis och åklagare av avgörande betydelse för att resurserna och kompetensen ska användas på bästa sätt i den brottsutredande verksamheten. Myndigheterna inom rättsväsendet behöver genomgående försäkra sig om att det finns utvecklade strukturer och rutiner som säkerställer samverkan och samtidigt tydligt klargör ansvarsfördelningen mellan myndigheterna.

Rättsväsendets myndigheter behöver också stärka samverkan med myndigheter och aktörer utanför rättsväsendet, däribland med kommuner och landsting. Det gäller inte minst i det brottsförebyggande arbetet och i arbetet med att stödja brottsutsatta. För att insatserna på dessa områden ska bli heltäckande och konsekventa ställs det stora krav på samordning mellan olika aktörer. I detta avseende bedömer regeringen att det finns en utvecklingspotential.

Utveckling i takt med en omvärld i förändring

Att brottsligheten i allt större utsträckning rör sig mellan länder innebär att arbetet med att förhindra och utreda brott i många fall inte längre kan ta slut vid Sveriges gränser. Rättsväsendet behöver ha ett väl utvecklat internationellt samarbete. Den ökade internationaliseringen har medfört att nationsgränser blivit av mindre betydelse än tidigare. Exempelvis reser vi inom Schengenområdet över gränserna utan regelmässiga gränskontroller. En allt större andel av världens befolkning har också tillgång till internet vilket ökar kontaktytorna över nationsgränserna. Den internationella dimensionen behöver vara en naturlig del av vardagen för brottsutredare och annan personal inom rättsväsendet. Till stöd finns en mängd olika internationella rättsliga och operativa

verktyg, kollegor i andra länder samt myndigheter och internationella organisationer såsom Eurojust, Europol, Frontex och Interpol. För ett framgångsrikt arbete krävs att dessa samarbeten utnyttjas fullt ut och på ett integrerat sätt i rättsväsendets verksamhet.

Informationsutbyte med andra länder i operativa ärenden blir också allt viktigare och ger nya möjligheter. Det automatiserade utbytet av DNA- och fingeravtrycksuppgifter som har påbörjats med stöd av det s.k. Prömrådsbeslutet kommer under de närmaste åren att utvidgas till att omfatta samtliga EU:s medlemsstater. Det kräver arbetsinsatser för att följa upp ett ökat antal misstänkta. Samtidigt kommer det att leda till att fler brott än tidigare kan klaras upp.

Regeringskansliet arbetar med förslag till hur svensk polis i större utsträckning ska kunna ta hjälp från utländska brottsbekämpande myndigheter. Bland annat övervägs att polismän från våra grannländer ska kunna delta i gemensamma patruller på svenskt territorium i syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga brott.

En väl utvecklad samverkan med internationella aktörer är även av betydelse när det gäller internationell civil krishantering och utvecklingssamarbete. Varje år deltar rättsväsendet med personal i insatser utomlands inom FN, EU och OSSE. Deltagandet finansieras genom biståndsmedel. Utvecklingen har inneburit en allt större efterfrågan på mer kvalificerad personal som med kort varsel kan delta i krishanteringsinsatser. Det kräver att formerna för det internationella deltagandet fortsätter att utvecklas och att rättskedjans olika delar är representerade i insatserna. Syftet med rättsväsendets deltagande är att medverka till att skapa förutsättningar för människor i konflikt- och postkonfliktländer att leva i fred, frihet, säkerhet och rättvisa. Insatserna bidrar också till att skapa starka och hållbara institutioner. Sveriges deltagande i det internationella arbetet bidrar också med erfarenhet och kompetens som är värdefull i den nationella verksamheten.

Polisen är en viktig aktör vid allvarliga händelser eller kriser, och agerar ofta i samverkan med andra. En bra samverkan är avgörande för en väl fungerande krishantering. Det är därför viktigt att polisen fortsätter att utveckla sin krishanteringsförmåga och samverkan med övriga myndigheter inom krisberedskapsområdet.

Eftersom en allt större del av brottsligheten sker på internet, eller har internetrelaterade inslag, behöver de brottsbekämpande myndigheterna försäkra sig om att de har tillräcklig kompetens för att bekämpa denna typ av brott på ett effektivt sätt. Det finns behov av såväl allmänna kunskaphöjande åtgärder som av expertkompetens. Myndigheterna behöver också utveckla sin samverkan med privata aktörer som har en stor betydelse genom sina roller som ägare och förvaltare av många av de system som används.

Bedrägerier är en brottstyp som har ökat markant till följd av teknikutvecklingen. Under 2013 var nästan hälften av det totala antalet anmälda bedrägerier internetbedrägerier, datorbedrägerier eller bedrägerier genom s.k. bluffakturor. Möjligheterna att med relativt enkla medel begå ett stort antal brott verkar ha lett till att det har skett en överflyttning från traditionell stöldbrottslighet till bedrägeribrottslighet. Det finns också tecken på att den organiserade brottsligheten i ökad utsträckning ägnar sig åt bedrägeribrottslighet.

Mot bakgrund av den snabbt framväxande bedrägeribrottsligheten har en utredare föreslagit att ett nytt brott mot systematiska fakturabedrägerier ska införas. Att använda andra personers identitetsuppgifter för att begå bedrägerier har också blivit allt vanligare. Utredaren har därför vidare föreslagit att ett nytt brott som kriminaliserar identitetsstöld i sig bör införas. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det finns även behov av åtgärder mot bedrägeribrottsligheten utanför straffrättens område. En utredning om åtgärder mot fakturabedrägerier överväger förändringar på andra områden, t.ex. inom civilrätten, näringsrätten och civilprocessrätten. Vidare genomför Brå för närvarande en studie av bedrägeribrottslighetens omfattning och struktur samt av rättsväsendets hantering av denna typ av brottslighet. Bland annat ska Brå lämna rekommendationer för den framtida brottsbekämpningen och föreslå förebyggande åtgärder.

Rikspolisstyrelsen ska särskilt redovisa hur polisen på kort och lång sikt arbetar för att öka effektiviteten och kvaliteten i handläggningen av bedrägeribrott och andra brott som ökar kraftigt med anledning av den snabba teknikutvecklingen. I detta ingår att säkerställa en väl

fungerande nationell samordning av ärenden och att redovisa vilket arbete som bedrivs i samverkan med andra aktörer i syfte att förhindra och försvåra denna typ av brottslighet.

Den tekniska utvecklingen och framväxten av internet har också medfört att hot och andra former av kränkningar av den personliga integriteten har tagit nya former. Många sådana brott begås i dag med hjälp av mobiltelefoner och internet. Samtidigt är straffbestämmelserna på området till viss del ålderdomliga. För att kunna bekämpa hot och allvarliga kränkningar, såväl på internet som i övrigt, krävs att det straffrättsliga regelverket är anpassat efter den karaktär problemen har i dag. En särskild utredare har därför i uppdrag att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar. I uppdraget ingår bl.a. att ta ställning till om straffbestämmelserna avseende olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning bör förändras på något sätt och om det finns behov av ett utvidgat straffrättsligt skydd mot spridning av bilder eller andra uppgifter med ett integritetskränkande innehåll.

Den ökade användningen av informations- och kommunikationsteknik i samhället medför att integritetsfrågorna blir alltmer centrala för enskilda. Tekniska landvinningar ökar möjligheterna till och riskerna för att enskilda utsätts för övervakning och kontroll i sin vardag. Det är av stor vikt att nya trender och risker upptäcks i tid för att det ska vara möjligt att vid behov ta snabba initiativ för att skydda privatlivet mot intrång. Mot den bakgrunden arbetar en parlamentariskt sammansatt kommitté (Ju 2014:09) utifrån ett brett uppdrag med att kartlägga och analysera riskerna för intrång i den personliga integriteten vid användning av informationsteknik i privat och offentlig verksamhet. Kommittén ska även följa upp den förstärkning av grundlagsskyddet för den personliga integriteten som skedde 2011 samt överväga och ta ställning till behovet av att ge en myndighet ett brett och samlat uppdrag att följa utvecklingen på området för den personliga integriteten, ett s.k. integritetsskyddsråd. Regeringen följer noga arbetet i kommittén som ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2016.

En verksamhet byggd på kunskap

För att resurser ska användas så effektivt som möjligt ställer regeringen höga krav på att verksamheten inom rättsväsendet ska vara kunskapsbaserad. Nyckeln till ett kunskapsbaserat arbete ligger i välutvecklade strukturer för uppföljning, utvärdering och omvärldsbevakning. Myndigheterna behöver kontinuerligt ta del av kunskaper av relevans för rättsväsendet samt löpande följa upp de egna metoderna. I detta sammanhang har Brå en nyckelroll som ett centrum för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom rättsväsendet. Genom studier och analyser ska Brå producera kunskap som är av särskild relevans för rättsväsendets utveckling. Som ansvarig för den officiella kriminalstatistiken bidrar Brå också med värdefullt underlag om hur volymerna och verksamhetsresultaten i rättskedjan utvecklas. Brå har också en viktig uppgift att fungera som stöd till myndigheterna i utvecklingen av bättre metoder och strukturer för uppföljning.

Alla rättsväsendets myndigheter ansvarar dock själva för att det finns en internt fungerande verksamhets- och resultatuppföljning, inklusive kompetens att analysera resultatutvecklingen, så att den egna organisationens erfarenheter systematiskt tas tillvara. En fungerande verksamhets- och resultatuppföljning bidrar såväl till att framgångsrika metoder och arbetssätt kan spridas runt om i landet som till att identifiera relevanta förbättringsområden. Sådan uppföljning förbättrar också möjligheterna till en ändamålsenlig och aktiv styrning av verksamheterna. Behovet av en väl utvecklad styrning är ständigt aktuellt och behöver inte minst uppmärksammas i samband med den nya polisorganisationen där möjligheterna till tydligare styrning är en av utgångspunkterna för reformen. Polisen behöver se till att ha en väl utvecklad förmåga att kunna följa upp och analysera verksamhetsresultatet för att löpande kunna utveckla verksamheten.

Det finns utvecklingspotential i flera delar av rättsväsendets nuvarande verksamhets- och resultatuppföljning. En utredare studerar därför hur vi i Sverige styr, mäter och följer upp verksamheterna inom rättskedjan och ska lämna förslag till hur resultatuppföljningen kan utvecklas. Det pågående arbetet med att koppla ihop myndigheternas it-stöd (se nästa avsnitt)

innebär framöver också nya och förbättrade möjligheter till relevant verksamhetsstatistik.

För att ta tillvara kunskap av relevans för rättsväsendet är det även viktigt med en väl utvecklad internationell omvärldsbevakning. Inom EU-samarbetet och i andra internationella sammanhang finns stora möjligheter att utbyta kunskap och erfarenheter med andra länder. Det årliga internationella kriminologisymposiet, som på uppdrag av regeringen arrangeras av Brå, bidrar också till att både hämta hem och sprida sådan kunskap. Sammantaget finns mycket kunskap, såväl nationell som internationell, om hur verksamheter inom rättsväsendet kan utvecklas och förbättras. Genom att inhämta och omsätta denna kunskap i praktiken kan resursanvändningen inom rättsväsendet bli mer effektiv och ändamålsenlig.

En god tillgång till offentlig rättsinformation är en förutsättning för att rättsväsendets verksamhet ska vara förutsebar, enhetlig och bedrivs med hög kvalitet. Att enskilda på ett enkelt sätt kan få tillgång till information om sina rättigheter och skyldigheter är vidare grundläggande för rättssäkerheten. För närvarande pågår ett arbete med att utveckla det offentliga rättsinformationssystemet vilket förbättrar tillgängligheten till rättsinformation för såväl enskilda som för offentlig förvaltning.

Förstärkt rättskedjerspektiv i brottmålshanteringen

Stora mängder ärenden om brott hanteras varje år av de myndigheter som ingår i rättskedjan. Sedan flera år prioriterar myndigheterna målmedvetet ett arbete där de gemensamt och med ett tydligt rättskedjerspektiv utvecklar brottmålshanteringen.

Genom att ta fram myndighetsgemensamma arbetssätt och standarder är det nu möjligt att koppla ihop myndigheternas it-stöd och därigenom – med beaktande av den personliga integriteten – effektivisera flera delar i brottmåls-hanteringen. Att brottsanmälningar, förundersökningsprotokoll och stämningsansökningar nu kan hanteras elektroniskt mellan myndigheterna innebär att onödiga pappershantering och dubbelregistreringar undviks. Det sparar tid och pengar samtidigt som det skonar miljön och ger ökade möjligheter till service gentemot medborgarna.

När ett ärende kan följas elektroniskt genom rättskedjan skapas dessutom påtagligt förbättrade möjligheter till statistik och uppföljning som möjliggör en mer kunskapsbaserad styrning av verksamheterna. Samtidigt skapas ny kunskap om brott och brottslighet som i sin tur kan lägga grunden för en effektivare brottsbekämpning.

Det intensiva arbete som myndigheterna under senare år har genomfört innebär att Sverige, vid en internationell jämförelse, nu ligger i framkant när det gäller elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter i brottmålshanteringen. Regeringen anser att arbetet med att digitalt sammanlänka rättskedjan är av stor betydelse och bör vara fortsatt prioriterat.

Förbättrade domstolsprocesser

Verksamheten vid landets domstolar ska vara rättssäker och effektiv. Det är viktigt att domstolarna har goda förutsättningar att kunna avgöra mål och ärenden inom rimlig tid. Under senare år har flera reformer genomförts med syfte att modernisera domstolsprocesserna så att de blir enklare och mer effektiva, samtidigt som rättssäkerheten bibehålls. År 2008 genomfördes en genomgripande modernisering av rättegången i allmän domstol som bl.a. innebar en ökad användning av modern teknik i domstolarna, flexibla rättegångsregler och ett utvidgat system för prövningstillstånd i hovrätt. Enligt den utredning som nyligen haft i uppdrag att utvärdera reformen har den fallit mycket väl ut.

Ett problem i de allmänna domstolarna har varit att många brottmålsrättegångar ställs in, vilket är kostsamt och försvårar planeringen av domstolarnas arbete. Det drabbar också de personer som på olika sätt berörs av rättegången. Det har därför genomförts förändringar i lagstiftningen som syftar till att minska antalet inställda huvudförhandlingar och till en enklare och effektivare hantering av stora brottmål. Dessa förändringar trädde i kraft den 1 juli 2014.

Reformeringen av domstolsprocesserna ska fortsätta. En utredning har bl.a. föreslagit att brottmålsrättegången ska bli mer förutsebar för den enskilde, att domstolens och åklagarens roller ska bli tydligare, att ytterligare åtgärder för att minska risken för inställda huvudförhandlingar ska vidtas och att stödet till målsäganden ska förbättras. Regeringen överväger för närvarande utredningens förslag. Även

domstolarnas hantering av tvistemål kan moderniseras ytterligare. Ett exempel är förslag som lämnats i en departementspromemoria om att utöka möjligheterna att avgöra ett tvistemål med en domare.

Ett annat område som behöver reformeras gäller mål som rör immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga frågor, vilka är av stor betydelse för bl.a. en effektiv konkurrens och ett starkt konsumentskydd. Mål och ärenden av dessa slag tillhör de mest komplicerade som handläggs i domstol. De rättsliga och principiella sambanden mellan dem är tydliga samtidigt som domstolsprövningen för närvarande är utspridd på ett antal olika domstolar. Den splittrade prövningen tillsammans med det låga antalet fall försämrar möjligheten till en effektiv handläggning som håller hög kvalitet. Mot denna bakgrund planeras att en särskild domstol inrättas på området. Som en konsekvens av detta avvecklas Marknadsdomstolen och Patentbesvärsträtten. Avsikten är att den nya domstolsordningen ska träda i kraft under våren 2016.

Ett enhetligt patentskydd kommer att skapas i 25 EU-medlemsstater. I samband med det inrättas också en enhetlig europeisk patentdomstol. Tillsammans med Estland, Lettland och Litauen kommer Sverige inrätta en nordisk-baltisk regional avdelning i domstolens första instans.

Domstolsverket och Kronofogdemyndigheten har tillsammans bedrivit ett projekt med syftet att rationalisera handläggningen av konkursärenden. I en rapport som getts in till Justitiedepartementet övervägs om uppgifter som i dag utförs av domstol, kan föras över till Kronofogden eller konkursförvaltaren. Rapporten bereds nu vidare i Regeringskansliet.

En stor del av verksamheten vid Sveriges Domstolar avser mål i förvaltningsdomstolarna som främst avgör tvister mellan myndigheter och enskilda. År 2010 genomfördes en omfattande reform av domstolsorganisationen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Processreglerna vid förvaltningsdomstolarna har också reformerats. Under 2013 trädde nya bestämmelser i kraft som bl.a. syftar till att göra förvaltningsprocessen mer ändamålsenlig och flexibel. I samband med det fick också en särskild utredare i uppdrag att ta fram ytterligare förslag för att modernisera och effektivisera förvaltningsprocessen samt stärka

rättssäkerheten. Detta uppdrag ska redovisas i slutet av 2014.

3.4.3 Effektivare åtgärder mot brott

Förändringar i straffsystemet

Varje dag utsätts tusentals personer för brott i Sverige. För många av de drabbade medför brottsligheten kännbara konsekvenser och för en del påverkas trygghet och livskvalitet under lång tid framöver. Tillsammans med andra åtgärder utgör straffsystemet ett viktigt led i samhällets brottsbekämpning.

Ett av jämställdhetspolitikens viktigaste mål är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Sverige har i många år varit ett föregångsland när det gäller att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Mycket arbete återstår dock. Bland annat behöver lagstiftningen kring våldtäkt ses över på nytt. I samband med att sexualbrottslagstiftningen ändrades vid halvårsskiftet 2013 utvidgades bestämmelsen om våldtäkt. Regeringen ser dock behov av fler åtgärder. Lagstiftningen bör i högre grad ge uttryck för att våldtäkt är ett mycket allvarligt brott. Skärpta straff för grova sexualbrott behöver övervägas liksom införandet av en samtyckesreglering. I det nyligen beslutade uppdraget om en översyn av våldtäktsbrottet ingår bl.a. att lämna förslag på åtgärder för att stärka skyddet mot våldtäkt samt att särskilt överväga frågan om en samtyckeslagstiftning liksom införandet av ett oaktsamhetsbrott avseende våldtäkt. Det är i dag påfallande få våldtäktsanmälningar som leder till åtal och fällande dom. Mer kunskap behövs om orsakerna till det. En viktig del av uppdraget är därför att granska hur de brottsbekämpande myndigheterna bedriver sitt arbete inom området. Uppdraget ska redovisas 2016.

I vårt samhälle, som har sin grund i jämställdhet och mänskliga fri- och rättigheter, kan hedersrelaterade övergrepp och kränkningar aldrig accepteras. Det är därför av yttersta vikt att motverka alla former av hedersrelaterat våld och förtryck. Sådant våld och förtryck kränker individers frihet, integritet och självbestämmande. Att förhindra att unga gifts bort mot sin vilja är en del av detta. Vid halvårsskiftet 2014 infördes brottet äktenskapstvång i brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär bl.a. att den som tvingar någon annan till ett äktenskap eller en

äktenskapsliknande förbindelse straffas strängare än vad som tidigare har varit möjligt. Att förhindra att unga gifts bort mot sin vilja är en prioriterad fråga för regeringen och det finns anledning att överväga ytterligare åtgärder på detta område.

Människohandel är en annan särskilt allvarlig brottslighet där människor utnyttjas på ett hänsynslöst och cyniskt sätt. Trots att lagstiftningen skärptes så sent som år 2010 är antalet fällande domar för sådana brott få. Mot denna bakgrund har en särskild utredare i uppdrag att bl.a. utvärdera människohandelsbrottet och överväga om ytterligare åtgärder bör vidtas för att öka det straffrättsliga skyddet mot människohandel. Uppdraget ska redovisas 2016. I utredarens uppdrag ingår också att utvärdera vilket genomslag straffskärpningen för köp av sexuell tjänst, som genomfördes 2011, har fått och om ytterligare förändringar av straffbestämelsen bör göras. Utredaren ska vidare se över straffskalan för köp av sexuell handling av barn. Regeringen ska också låta utreda frågan om undantag från kravet på dubbel straffbarhet för köp av sexuell tjänst.

Narkotikamissbruk och illegal narkotikahandel utgör allvarliga hot mot samhället och kampen mot narkotika och dess skadeverkningar är därför högt prioriterad av regeringen. Den straffrättsliga regleringen har en central roll i narkotikabekämpningen. En särskild utredare har nyligen gjort en översyn av den straffrättsliga regleringen i syfte att åstadkomma en modern och ändamålsenlig straffrättslig reglering för narkotikabrott och narkotikasmugglingsbrott. Utredaren har bl.a. föreslagit att straffskalorna för grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling ska delas upp i två och att straffskalan för grovt brott ska vara fängelse i lägst två och högst sju år. För brott som är att anse som synnerligen grova ska dömas till fängelse i lägst sex och högst tio år. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den reform som genomfördes 2010 när straffen för allvarliga våldsbrott skärptes har följts av förslag från en utredare som innehåller vissa ytterligare skärpningar. Utredaren har samtidigt framhållit att det kan finnas anledning att under ytterligare någon tid följa utvecklingen av praxis. Förslagen har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

För att idrottsarrangemang ska kunna genomföras på ett tryggt och säkert sätt har bl.a. en nationell samordnare inrättats för att stärka den goda supporterkulturen och att motverka brottslighet vid sådana arrangemang. Samordnarens uppdrag upphör den sista december 2014. Rikspolisstyrelsen har tillsammans med berörda intressenter utarbetat en nationell strategi för att bekämpa idrottsrelaterad brottslighet. Den nationella strategin ska gälla mellan 2014 och 2017. Den längsta tid ett tillträdesförbud får bestämmas har förlängts från ett till tre år. Vidare finns förslag om att polisen ska få föra ett register med uppgifter om personer som har meddelats tillträdesförbud. Brottslighet i anslutning till idrottsevenemang har varit ett stort problem under lång tid. Arbetet med att motverka detta problem behöver nu fortsätta på bred front.

Kraftfulla åtgärder för att bekämpa grov organiserad brottslighet

Grov organiserad brottslighet utgör ett hot mot det demokratiska samhället och är en av samhällets stora utmaningar. Bekämpningen av denna typ av brottslighet är därför högt prioriterad av regeringen. Det finns många olika typer av aktörer som ägnar sig åt sådan brottslighet, allt från mer fasta grupperingar till löst sammansatta och snabbt föränderliga nätverk. Brottsligheten kan vara av många olika slag. Det handlar exempelvis om narkotikabrott, människohandel, utpressning och ekonomisk brottslighet som skatte- och bokföringsbrott. Att nå ekonomisk vinning är ofta en central drivkraft och de kriminella aktörerna anpassar sig snabbt efter nya möjligheter till sådana vinster. I samband med den vinstdrivande brottsligheten begås också andra grova brott som hot, misshandel, mordbrand och övergrepp i rättssak. Särskilt oroande är att ungdomar dras in i denna kriminalitet. Det gäller inte minst ungdomar som är socialt utsatta och saknar framtidstro. Rekryteringsbasen bland ungdomar måste minska. Det kräver tidiga och omfattande insatser från hela samhället.

Eftersom de kriminella aktörerna verkar både nationellt, såväl lokalt som regionalt, och internationellt krävs ett omfattande arbete på många olika plan. Många samhällsaktörer behöver bidra. För att underlätta utbyte av information när

myndigheter samverkar mot grov organiserad brottslighet har Regeringskansliet tagit fram en departementspromemoria i vilken det föreslås en ny lag om informationsutbyte vid samverkan mot grov organiserad brottslighet. Den föreslagna lagen innebär en sekretesslättning vid samverkan mot grov organiserad brottslighet. Lagstiftningen behöver vara utformad på ett sådant sätt att myndigheter ges så goda förutsättningar som möjligt att bekämpa grov organiserad brottslighet. En särskild utredare har sett över om de straffrättsliga åtgärderna mot denna typ av brottslighet behöver skärpas. Utredaren överlämnade nyligen ett betänkande med ett flertal lagförslag. Det föreslås bl.a. att personer med bestämmande inflytande i en sammanslutning i vissa fall ska kunna dömas för att ha underlåtit att hindra brott inom sammanslutningen, att förstadier till fler brott som är vanligt förekommande när det gäller organiserad brottslighet ska göras straffbara samt att förstadier till brott i vissa fall ska kunna bestraffas hårdare än i dag. För ett antal brott föreslås också att det ska anges nya omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt, exempelvis att gärningsmannen har anspelat på ett våldskapital. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

En framgångsrik bekämpning av grov organiserad brottslighet förutsätter också att de brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till effektiva tvångsmedel som hemlig rumsavlyssning, hemlig kameraövervakning samt hemlig övervakning och avlyssning av elektronisk kommunikation. Flera av reglerna om dessa tvångsmedel finns i tidsbegränsade lagar som upphör att gälla vid utgången av 2014. Enligt en utredning som har kartlagt användningen av reglerna finns det ett påtagligt behov av att de finns kvar. Riksdagen ska därför framöver ta ställning till en proposition där det föreslås att reglerna i de tidsbegränsade lagarna ska permanentas. Regeringen avser också att vidta åtgärder för att stärka skyddet för enskildas integritet, såväl i Sverige som i EU. Detta sker inom flera olika politikområden. En åtgärd blir att se hur skyddet kan öka vid användandet av hemliga tvångsmedel inom rättsväsendet och hur integritetsskyddet kan förbättras inom ramen för lagen om elektronisk kommunikation. En uppföljning ska vidare genomföras för att bedöma effekterna av de hemliga tvångsmedel

som föreslås permanentas avseende skyddet för den enskildes integritet. En annan åtgärd blir att utreda hur ett i högre grad samlat integritetsskydd kan fungera inom en och samma myndighetsstruktur.

Ett förstärkt arbete mot grov organiserad brottslighet kräver även åtgärder på vapenområdet. Tillgång till skjutvapen utgör inte sällan en förutsättning för att grova våldsbrott ska komma till stånd. Förekomsten av skjutvapen kan också medföra att en uppkommen våldssituation får betydligt svårare följder än vad den annars skulle ha fått. Lagstiftningen bör vara utformad för att så effektivt som möjligt motverka förekomsten och användningen av illegala skjutvapen. Under 2012 genomfördes vissa skärpningar i vapenlagstiftningen och så sent som den 1 september i år genomfördes ytterligare förändringar. De nyligen genomförda förändringarna innebär att det lägsta straffet för grovt vapenbrott har höjts från fängelse i sex månader till fängelse i ett år och att det högsta straffet för vapenbrott av normalgraden har höjts från fängelse i ett år till fängelse i två år. Det har också införts en bestämmelse om synnerligen grovt vapenbrott med straffet fängelse i lägst tre och högst sex år.

Grov organiserad brottslighet kännetecknas av att det alltid är flera personer som, på olika sätt och i olika skeden, är delaktiga i den brottsliga verksamheten. Eftersom dessa i stor utsträckning verkar på lokala marknader krävs lokala insatser för att nå framgång i det brottsbekämpande arbetet. Statliga och kommunala myndigheter bl.a. på tillsyns- och tillståndsområdet, kan bidra till att motverka den organiserade brottsligheten med relativt små medel. Det kan exempelvis handla om prövning av serveringstillstånd, tillsynskontroller, bygglov, markupplåtelse och brandskyddstillsyn.

En del av dem som dragits in i kriminella nätverk vill egentligen bryta med det kriminella livet. Att sådana uppbrott är förenade med stora svårigheter och risker håller dock många kvar. För att underlätta uppbrott behöver samhället erbjuda både stöd och skydd till dem som har motivation att lämna en kriminell livsstil. Varje avhoppad gängmedlem är, ur såväl ett ekonomiskt som mänskligt perspektiv, en stor vinst för samhället.

Bekämpningen av grov organiserad brottslighet är beroende av att vittnen vågar medverka i rättsprocesserna. Rädslan att vittna vid denna typ

av brottslighet är utbredd och antalet anmälda fall av övergrepp i rättsak har ökat under de senaste decennierna. Ett väl utbyggt vittnes-skydd är en förutsättning för en fungerande rättstrygghet. Rättstryggheten förutsätter också att säkerheten i domstolarna är hög. Såväl domstolens personal som målsägande, vittnen, gärningspersoner och andra besökare måste kunna lita på att säkerheten i domstol fungerar fullt ut.

Regeringens ambition är att bekämpningen av grov organiserad brottslighet ska intensifieras. Eftersom ekonomisk vinning är en av de starkaste drivkrafterna bakom denna typ av brottslighet är arbetet med att minska de kriminella vinsterna angeläget. Ett effektivt brottsutbytesarbete förutsätter en väl utvecklad myndighetssamverkan. Varje myndighet måste också säkerställa god kompetens och förmåga inom det egna ansvarsområdet. Det är angeläget att myndigheterna fortsätter att utveckla arbetet och följer upp såväl egna som gemensamma insatser. För att kunna följa upp arbetet krävs en ändamålsenlig resultatredovisning. I syfte att utveckla resultatredovisningen på brottsutbytes-området har Brå i uppdrag att i samverkan med de operativa myndigheterna utveckla en modell för en sammanhållen resultatredovisning på området.

En utredare ser vidare över myndigheternas tillämpning av den sedan några år stärkta möjligheten att komma åt kriminellas brottsvinster (så kallat utvidgat förverkande) samt behovet av ytterligare lagändringar på detta område. Utredaren har också i uppdrag att föreslå hur EU:s nya direktiv om förverkande av brottsvinster bör genomföras i Sverige

Många kriminella är beroende av penningtvätt för att kunna föra över sina brottsvinster till den legala ekonomin. Genom att försvåra penningtvätt kan samhället göra brottsligheten mindre lönsam. En ny lag om straff för penningtvättsbrott har därför tagits fram. Den medger effektivare åtgärder för att såväl förverka de kriminellas brottsvinster som för att förhindra att sådana vinster omsätts inom den legala ekonomin. Lagen trädde i kraft vid halvårsskiftet 2014. Kriminaliseringen av penningtvätt träffar därmed även den som tvättar vinster från egen brottslighet, så kallad självtvätt, och den som i näringsverksamhet eller liknande medverkar till åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte, så kallad näringspenning-

tvätt. Lagen ger också utökade möjligheter att säkra och förverka egendom som varit föremål för penningtvätt.

I arbetet mot den gränsöverskridande grova brottsligheten krävs en väl fungerande samverkan med såväl Tullverket som Kustbevakningen. Bekämpningen av grov organiserad brottslighet kräver vidare ett väl utvecklat internationellt samarbete. Inom exempelvis EU pågår viktigt arbete för att förbättra det internationella samarbetet. Sveriges kunskapsutbyte med andra länder är i dessa sammanhang centralt. Genom att dela erfarenheter om hur grov organiserad brottslighet kan förebyggas och hanteras kan arbetet utvecklas utifrån bästa möjliga kunskap.

Ett strategiskt arbete mot terrorism

Terrorism är ett hot mot vår säkerhet och mot våra grundläggande fri- och rättigheter. Bekämpningen av terrorism måste därför ständigt vara en högt prioriterad fråga. Samtidigt får bekämpningen i sig inte kränka våra grundläggande fri- och rättigheter. Respekt för och försvar av dessa är en förutsättning för en rättssäker terrorismbekämpning och en skyldighet för staten.

Säkerhetspolisen har huvudansvaret för att förebygga och bekämpa terrorism. Andra myndigheter och aktörer har också viktiga roller och nära och väl fungerande samarbete med och mellan dessa är nödvändigt. För att därutöver motverka olika former av våldsbejakande extremism krävs ett tidigt arbete med grundläggande värderingar. Det är ett uppdrag som behöver omfatta hela samhället, alltifrån skolan till föreningsliv och olika organisationer. I syfte att utveckla detta arbete ytterligare har regeringen tillsatt en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Uppdraget ska redovisas i juni 2016. Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism bör ta utgångspunkt i att värna demokratin och demokratiska värderingar och vara en integrerad del av samhällets samlade insatser för att förebygga brott.

Det finns alltför många människor som idag upplever att de inte är en önskvärd del av samhället och därför väljer att vända sig från det på olika sätt. Ett förebyggande av våldsbejakande extremism bygger i grunden på att polari-

seringen i samhället minskar. Hotbilden mot Sverige och svenska intressen förändras över tid. En allvarlig problematik som ökat i omfattning de senaste åren är att personer reser från Sverige till konfliktområden för att ansluta sig till terroristgrupper och delta i eller få träning i väpnad strid. En del av dessa personer återvänder sedan till Sverige. Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning som ska analysera lagstiftningen och överväga åtgärder som tar sikte på personer som reser för att delta i strid utomlands.

Ett annat område som kräver uppmärksamhet är den plattform för våldsbejakande extremism och terrorismpropaganda som internet utgör. Tillgången till internet är samtidigt ett viktigt verktyg för att motverka antidemokratiska och extremistiska tendenser. Öppna och demokratiska samhällen med fria informationsflöden har bättre förutsättningar att stå emot propaganda och vilseledande information. Samtidigt är det nödvändigt med en väl utvecklad förmåga att angripa den brottslighet som också pågår på internet. Det är vidare viktigt att utrusta barn och ungdomar med de verktyg som behövs för att kritiskt kunna granska information.

För att möta hotet från terrorism behöver samarbetet över gränserna fortsätta. Sverige har ratificerat tre FN-överenskommelser om bekämpande av terrorism. Vid halvårsskiftet 2014 genomfördes även de lagändringar som krävs för att Sverige ska leva upp till dessa överenskommelser.

Även på nationell nivå krävs ett utvecklat samarbete och Samverkansrådet mot terrorism är en effektiv plattform för myndighets-samverkan. Exempelvis har rådet skapat bättre förutsättningar för de deltagande myndigheterna att tillsammans kunna hantera konsekvenserna av ett terroristattentat. Försvarsmakten och Rikspolisstyrelsen ska vidare möjliggöra snabb transport med Försvarsmaktens helikoptrar av centrala polisära resurser som nationella insatsstyrkan och bombskyddsverksamheten. Mot den bakgrunden anser regeringen att det finns ett fortsatt behov av gemensamma övningar mellan polisen och Försvarsmakten i syfte att ge Försvarsmakten de förutsättningar som krävs för att kunna lämna efterfrågat stöd.

I samband med att Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna ombildas till en myndighet den 1 januari 2015 blir Säkerhetspolisen en fristående myndighet. Särskild

uppmärksamhet behöver därför ges till frågor om samarbete mellan Säkerhetspolisen och Polismyndigheten. Samarbetet mellan de nya myndigheterna bör präglas av tydliga ansvarsförhållanden och ett väl utvecklat informationsutbyte i underrättelseverksamheten.

Att förebygga radikaliserings och rekrytering till terrorism är en svår utmaning som behöver engagera hela samhället såväl i Sverige som utomlands. Tillsammans med ansvariga myndigheter kommer regeringen att arbeta aktivt med frågorna såväl nationellt som inom EU och i andra internationella sammanhang. Detta arbete och kampen mot terrorism kommer att prioriteras.

Förstärkta insatser mot återfall i brott

Brottsaktiva personer som upprepade gånger begår brott står för en relativt stor del av den totala brottsligheten i samhället. Ur såväl ett mänskligt som ett samhällsekonomiskt perspektiv finns det mycket att vinna på att rikta insatser mot återfallskriminella. En enda avslutad kriminell karriär betyder mycket.

För att nå framgång i det återfallsförebyggande arbetet krävs insatser inom flera olika områden. Det kan exempelvis krävas åtgärder som rör vård, boende, försörjning och fritid. De aktörer som behöver bidra är därför många.

Eftersom en stor del av de livsstilskriminella blir föremål för kriminalvård har Kriminalvården en central roll i det återfallsförebyggande arbetet. Att förbereda de intagna för ett liv i frihet utan kriminalitet och missbruk är en av myndighetens viktigaste uppgifter. För att understryka vikten av att tiden i anstalt används till att samordna och fokusera insatser kring individerna vill regeringen lyfta fram det återfallsförebyggande arbetet och samverkan med andra aktörer som prioriterade områden inom myndighetens verksamhet. Genom att redan i början av verkställigheten planera för en individuellt utformad och väl planerad verkställighet kan Kriminalvården bedriva ett strukturerat och individanpassat arbete. För att ytterligare stärka insatserna mot våldsamma män har Kriminalvården i uppdrag att genomföra en kraftfull och långvarig satsning riktad mot denna grupp. Fokus ska bl.a. ligga på att i samverkan med berörda aktörer planera och förbereda tiden efter frigivning. Även kvinnor med våldsproblem

är en grupp som lyfts fram som prioriterad i uppdrag om förstärkta insatser. För att förstärka det återfallsförebyggande arbetet för unga genomför Kriminalvården en särskild satsning på åtgärder som kan leda till att unga dömda efter verkställigheten är bättre rustade för ett liv utan kriminalitet och missbruk. Åtgärderna ska bl.a. omfatta insatser under verkställigheten som syftar till att förmå unga att ändra livsstil och lämna kriminella grupperingar. Fokus ska ligga på att i samverkan med berörda aktörer planera och förbereda tiden efter frigivning för att förbättra unga dömdas förutsättningar på arbetsmarknaden.

För att Kriminalvårdens återfallsförebyggande insatser ska få betydelse i ett längre perspektiv krävs att andra aktörer tar vid där Kriminalvårdens uppdrag slutar. Det handlar om såväl offentliga aktörer som delar av det civila samhället. Flera ideella organisationer bedriver ett värdefullt arbete med att fånga upp personer i samband med att de frigges från anstalt. Eftersom risken för återfall är särskilt stor den första tiden i frihet är behovet av denna typ av åtgärder stort. Mot denna bakgrund kan det finnas skäl att överväga en förstärkning av Kriminalvårdens möjligheter att ge statsbidrag till organisationer inom kriminalvårdens område. Statskontoret utvärderar därför för närvarande Kriminalvårdens bidragsgivning till ideella organisationer.

För att ytterligare förstärka insatserna på det återfallsförebyggande området analyserar en särskild utredare Kriminalvårdens återfallsförebyggande arbete. Utredaren ska också föreslå hur det återfallsförebyggande arbetet kan utvecklas och förstärkas, bl.a. genom förändrade och nya former för samverkan med andra myndigheter och aktörer. I uppdraget ingår också att analysera Kriminalvårdens kostnads-effektivitet. Uppdraget ska redovisas i slutet av 2015.

En del av dem som döms till fängelse i Sverige har sin hemvist i andra länder. Likaså förekommer det att personer som har sin hemvist i Sverige döms till fängelse i något annat land. I syfte att öka möjligheterna till social återanpassning för personer som döms i ett annat land än där de har sin hemvist planeras en ny lagstiftning som gör det lättare att överföra personer som dömts till bl.a. fängelsestraff inom EU. Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft under våren 2015.

3.4.4 Insatser mot ungas brottslighet behöver prioriteras

Ungdomsåren är generellt den mest brottsaktiva perioden i livet. Många unga begår brott enstaka gånger utan att fastna i kriminalitet. En del fortsätter dock med upprepad och inte sällan allt allvarligare brottslighet. Det innebär att en liten grupp unga står för en relativt stor del av ungdomsbrottsligheten. Att minska nyrekryteringen till denna brottsaktiva grupp är en angelägen uppgift för samhället.

Undersökningar från Brå tyder på att brottsbenägenheten bland unga har minskat något över tid. Enligt dessa undersökningar är det allt färre av landets 15-åringar som begår brott. Denna utveckling kan hänga samman med vissa förändringar i ungdomars livsstil. Attityderna till brott tycks också ha blivit allt mindre tillåtande bland de unga.

Trots dessa positiva utvecklingstendenser avseende ungas brottslighet är det fortfarande alltför många unga som hamnar i kriminalitet. Ju tidigare samhället vidtar åtgärder när unga är på väg i fel riktning desto större är möjligheterna att bryta en negativ utveckling. Få uppgifter är mer angelägna än att förebygga brott och minimera återfall i brott bland unga.

Viktigt med snabba och samordnade åtgärder vid ungas brottslighet

När unga fastnar i kriminalitet är det ofta en del av en större problembild med exempelvis ogiltig frånvaro från skolan och missbruk av alkohol eller narkotika. Föräldrar har huvudansvaret för att deras barn inte begår brott, men det är viktigt att familjen har tillgång till olika former av stöd. Det är också viktigt att de aktörer som möter och identifierar barn och ungdomar med olika problem, exempelvis inom skolan, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och polisen samordnar sina insatser och ser till helheten. Många unga vittnar om att de upplever att samhällets insatser mot ungas kriminalitet kommer för sent. Förutsättningarna för att vända en negativ utveckling ökar om de unga möts av tidiga, konsekventa och samordnade åtgärder på flera områden. I dessa avseenden har samhället inte råd att misslyckas.

För straffmyndiga ungdomar som begår brott är det viktigt att kopplingen mellan brottet och

samhällets reaktion är tydlig. Det kräver en snabb handläggning av ungdomsärenden. Med en snabb handläggning ökar även möjligheterna att klara upp brotten. Genomströmningstiderna har blivit kortare de senaste åren, men det finns fortfarande utrymme för förbättringar. En utredare har sett över de lagstadgade tidsfrister som gäller när barn och unga är misstänkta eller målsägande. Utredarens förslag bereds nu inom Regeringskansliet.

För ungdomar vars negativa utveckling har gått så långt att det bedöms finnas risk för långvarig och allvarlig kriminalitet behöver samhället agera med särskild kraft. Det är också bland dessa ungdomar som den organiserade brottsligheten har sin rekryteringsbas. Inom ramen för arbetet med s.k. sociala insatsgrupper har polis, socialtjänst och andra aktörer som kan stödja och vidta åtgärder kring unga med allvarlig problematik samlats runt varje enskilt fall och samordnat sina insatser. Arbetet går ut på att stärka hela det sociala skydds nätet kring den unga personen. Tillsammans med den unge bedömer aktörerna gemensamt hur situationen bäst kan hanteras. Flera av de ungdomar som har haft stöd från en social insatsgrupp har minskat eller totalt upphört med sin kriminalitet. För att stimulera till spridning och utveckling av arbetssättet har Rikspolisstyrelsen haft i uppdrag att fortsatt stödja arbetet med sociala insatsgrupper. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober i år. Därutöver ska Socialstyrelsen låta utvärdera resultatet för de ungdomar som varit föremål för arbetet i en social insatsgrupp. I uppdraget ingår också att utvärdera hur själva samverkansformen fungerar.

I juni 2014 beslutades en lagrådsremiss om tydligare reaktioner på ungas brottslighet. Beredning pågår inom Regeringskansliet.

3.4.5 Brott utsattas behov i fokus

Alla människor har rätt att känna sig trygga i vardagen. Trygghet mot brott innebär att inte behöva känna rädsla för att utsättas för övergrepp, att samhället reagerar snabbt och tydligt när brott inträffar och ger stöd och upprättelse till brott utsatta. Att rättsväsendet lyckas med sina huvuduppgifter, det vill säga att utreda brott, gripa misstänkta och döma de skyldiga, är en del av denna upprättelse.

Samhället måste ge goda förutsättningar för att minska de fysiska, psykiska och ekonomiska skador som uppkommer av brott. De som utsätts för brott behöver få stöd från många olika samhällsaktörer som rättsväsendet, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det är också viktigt att personer som har anmält att de blivit utsatta för brott får adekvat information om hur rättsprocessen går till, om möjligheterna att få stöd och hjälp samt om vad som sker i det egna ärendet. Inom flera av rättsväsendets myndigheter pågår ett arbete för att förbättra bemötandet av och informationen till brott utsatta.

Rättssystemet är i stor utsträckning beroende av att de som har utsatts för brott har förtroende för rättsväsendet så att de anmäler brotten och medverkar i utredningarna. Rättsprocessen upplevs ofta som påfrestande av både brott utsatta och vittnen. För att de utsatta ska kunna känna sig trygga att berätta vad de har varit med om och orka fullfölja rättsprocessen är det centralt att rättsväsendets myndigheter bemöter dem med professionalism och empati. Det kräver medvetenhet om brott utsattas behov och reaktioner. Ett sådant förhållningssätt är lika angeläget vid bemötande av vittnen till brott. Utan målsägandes och vittnens utsagor är det ofta mycket svårt att nå framgång i rättsprocesserna. Samhället behöver därför försäkra sig om att stödet till målsägande och vittnen är väl utbyggt och väl fungerande.

Vittnesstödsverksamheten, som bedrivs vid samtliga tingsrätter och hovrätter, är en viktig verksamhet som årligen når ett stort antal brott utsatta och vittnen. I syfte att vidareutveckla verksamheten överväger Brottsoffermyndigheten och Domstolsverket alternativ för att säkerställa en långsiktigt hållbar och likvärdig vittnesstödsverksamhet i hela landet. En redovisning ska lämnas i november 2015. Vidare har Brå i uppdrag att studera målsägandes medverkan i rättsprocesserna med fokus på hur denna kan öka. I uppdraget ingår också att belysa vilket stöd målsäganden är i behov av och hur stödet bäst kan tillgodoses och utvecklas. Uppdraget ska redovisas i slutet av 2015.

Personer som har svårt att ta tillvara sina rättigheter kan vara särskilt sårbara om de utsätts för brott och kräver därför rättsväsendets särskilda uppmärksamhet. Det gäller t.ex. barn och unga eller äldre personer, personer med funktionsnedsättning och personer som inte

behärskar svenska. För att förbättra förutsättningarna för personer med funktionshinder arbetar flera av rättsväsendets myndigheter med de frågor som har slagits fast i en strategi för genomförande av funktionshinderspolicen.

Alla människors lika värde är en grundläggande demokratisk princip. Varje gång en individ utsätts för brott på grund av dennes kön, ursprung, tro eller sexuella läggning innebär det ett angrepp på de demokratiska värdena och en grov kränkning av den personliga integriteten. Hatbrott kan dessutom leda till rädsla och otrygghet inte enbart hos den utsatta personen, utan även i den grupp som personen tillhör. Samhället måste därför i alla sammanhang tydligt markera mot hatbrott. Att förebygga och motverka brott av dessa slag är en prioriterad fråga för regeringen.

För att kunna identifiera och klara upp hatbrott i större utsträckning behöver kunskapen om sådana brott stärkas i rättsväsendet. Det är också viktigt att på olika sätt arbeta för att öka förtroendet för rättsväsendet hos personer utsatta för hatbrott, så att fler väljer att anmäla brott. Rikspolisstyrelsen har därför i uppdrag att särskilt arbeta med dessa frågor. I uppdraget ingår också att i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå verka för en enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott. Uppdraget ska redovisas senast i februari 2015.

Genom ett aktivt förhandlingsarbete i EU pågår även arbete för att stärka brottsutsattas rättigheter på det internationella planet. Brottsofferdirektivet, som ska genomföras i svensk rätt senast 2015, kommer att innebära förbättrade möjligheter för brottsutsatta att få sina rättigheter tillgodosedda i händelse av brott i EU. Även genomförandet av direktivet om den europeiska skyddsordern och ikraftsättandet av EU-förordningen om civilrättsliga skyddsåtgärder kommer att stärka brottsoffers ställning. Direktivet och förordningen innebär att en person som skyddas av ett kontaktförbud i en medlemsstat ska kunna få skyddet överflyttat till en annan medlemsstat. Båda rättsakterna kommer att bli tillämpliga från 2015.

Kvinno- och brottsofferjourer och andra ideella organisationer utför ett mycket viktigt och angeläget arbete med att stödja dem som har utsatts för brott. Frivilligorganisationernas arbete utgör i detta avseende ett betydelsefullt komplement till myndigheters och kommuners verksamheter. Kvinno- och brottsofferjourer

måste ha goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Flera åtgärder har vidtagits för att stödja sådana organisationer, bl.a. genom höjda statsbidrag till verksamheter som stödjer våldsutsatta kvinnor och barn. Vidare förväntar sig regeringen att de avgiftshöjningar för dömda personer som föreslås i denna proposition (avsnitt 3.5) kommer att möjliggöra ytterligare förstärkningar av stödet till brottsutsatta och vittnen.

Förstärkta insatser för att motverka våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem, som varje år drabbar tiotusentals personer i Sverige. De våldsutsatta måste inte sällan bryta upp från både sin relation och sitt hem. Utsattheten blir mycket påtaglig. Många barn lider också av detta våld, som ofta pågår i deras hemmiljö.

För att få en bättre bild av problemets omfattning och karaktär har Brå haft i uppdrag att genomföra en särskild kartläggning av brott i nuvarande eller tidigare partnerförhållanden. Även om andelen män som uppger att de har drabbats av sådant våld är nästan lika stor som andelen kvinnor framgår att kvinnor oftare utsätts för grövre och upprepat våld. Kartläggningen visar också att en mycket liten andel av de utsatta anmäler brotten till polisen. Det är också få som är i kontakt med hälso- och sjukvården, socialtjänsten eller annan stödverksamhet med anledning av sin utsatthet. Kartläggningen lyfter också fram problematiken med att många barn lever i hem där någon form av våld förekommer. Nationellt Centrum för Kvinnofrid vid Uppsala universitet har också nyligen genomfört en befolkningsundersökning om utsatthet för våld och kopplingen till hälsa. Undersökningen ger stöd för att våld i nära relationer är ett betydande folkhälsoproblem.

Många insatser har under en lång rad år genomförts för att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Nyligen har t.ex. Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet ratificerats. Dessutom har Skatteverket getts en uttrycklig möjlighet att få biträde av polismyndighet och socialnämnd i utredningar om kvarskrivning och sekretessmarkering i folkbokföringen. En förstärkt sekretess har

också införts för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i ärenden om kvarskrivning. En särskild utredare har dessutom i uppdrag att föreslå åtgärder som ger ett ytterligare förstärkt skydd för hotade och förföljda personers personuppgifter. Vidare har en nationell samordnare mot våld i nära relationer haft i uppdrag att åstadkomma en kraftsamling inom området. Det betänkande som har lämnats av samordnaren innehåller en mängd olika förslag, som bereds i Regeringskansliet.

Trots tidigare satsningar inom området finns det inget som tyder på att våldet har minskat. Fortsatta insatser är därför nödvändiga och att bekämpa sådant våld är en högt prioriterad fråga för regeringen. Det förebyggande arbetet är centralt. Grunden för detta arbete ligger i att påverka våldsutövarnas attityder och en fortsatt strävan mot ökad jämställdhet. Våldsutövarna måste få behandling och stöd i att förändra sitt beteende. De mansmottagningar som finns idag är goda exempel. Vidare är det viktigt att samhället säkerställer att våldutsatta får det skydd och stöd som de behöver. Rikspolisstyrelsen har nyligen fått i uppdrag att inventera och vid behov förändra de rutiner och riktlinjer som används som vägledning när det gäller polisens stöd och hjälp till personer som har utsatts för brott av närstående. Dessutom har Socialstyrelsen fått i uppdrag att föreslå en lämplig aktör bland universitet och högskolor som ska utgöra ett nationellt centrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn.

För att ytterligare förbättra processerna för de våldutsatta behöver samverkan mellan myndigheter vidareutvecklas. Den kunskap som har byggts upp om fungerande arbetsmetoder för att motverka våld i nära relationer och för att stödja och skydda de utsatta behöver aktivt spridas till alla berörda aktörer och införlivas i verksamheterna. Vidare bör ytterligare fokus läggas på uppföljning och utvärdering inom området, i syfte att säkerställa att alla berörda verksamheter bedrivs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt med hög kvalitet.

3.5 Höjning av avgifterna till brottsofferfonden

3.5.1 Ärendet och dess beredning

Under våren 2014 upprättades en promemoria i Justitiedepartementet med förslag till en höjning av avgifterna till brottsofferfonden. Promemorians lagförslag överensstämmer med regeringens. Promemorian har remissbehandlats. En remiss-sammanställning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2014/3225/KRIM).

Lagrådet

Lagförslagen gäller bl.a. rättsverkan av brott och faller inom Lagrådets granskningsområde. Förslagen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

3.5.2 Bakgrund

Brottsofferfonden inrättades den 1 juli 1994 för att på ett mycket påtagligt sätt lyfta fram brottsoffren och tydligt markera att statsmakterna står på brottsoffrens sida. Fonden finansieras genom avgifter från personer som har dömts för ett eller flera brott där fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, alternativt har godtagit ett strafföreläggande enligt motsvarande förutsättningar. Vidare erlägger personer som har dömts till fängelse, men verkställer straffet utanför anstalt genom intensivövervakning med elektronisk kontroll (fotboja), avgift till fonden. Dessutom tillförs fonden även ett marginellt tillskott genom donationer från enskilda givare och ränteintäkter.

Brottsofferfondens medel ska, enligt de föreskrifter som regeringen bestämmer, användas för verksamhet som gagnar brottsoffer. Bidrag från fonden får lämnas för att stödja forskning, utbildning, information och utvecklingsverksamhet. Bidrag får även lämnas till ideella organisationer i form av verksamhetsstöd.

3.5.3 Överväganden och förslag

Regeringens förslag: Avgiften till brottsofferfonden höjs från 500 kronor till 800 kronor. Vidare höjs avgiften för den som verkställer ett fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll från 50 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 6 000 kronor för hela verkställighetsperioden, till 80 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 9 600 kronor för hela verkställighetsperioden.

Avgiftshöjningarna ska gälla från och med den 1 februari 2015.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. När det gäller lagen om ändring i lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll föreslås dock en annan lydelse av övergångsbestämmelsen.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan erinran. Ingen remissinstans avstyrker förslagen.

Kronofogdemyndigheten instämmer i vad som i promemorian anförs avseende betydelsen och vikten av en brottsofferfond och det arbete den finansierar. Vidare instämmer myndigheten i att det kan vara motiverat att höja avgifterna till en nivå som motsvarar den rådande allmänna prisnivån. Myndigheten anser dock att förslagen behöver analyseras ytterligare, framför allt vad gäller vilka effekter avgiftshöjningarna förväntas ge. *Kronofogdemyndigheten* har vidare anfört att avgiftshöjningen enligt lagen om brottsofferfond för vissa grupper kan medföra en minskad betalningsförmåga, som i sin tur kan leda till ett ökat ärendeflöde till myndigheten liksom ökad skuldsättning i enskilda fall. På samma tema har *Barnombudsmannen* anfört att det kan finnas anledning att se över skyldigheten för personer under 18 år att betala fondavgiften. *Kriminalvården* har anfört att den i promemorian föreslagna övergångsbestämmelsen i lagen om ändring i lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll innebär att avgiftens storlek blir beroende av Kriminalvårdens handläggningstid i det enskilda fallet. Övergångsbestämmelsen bör enligt myndigheten i stället utformas på samma sätt som för avgiften enligt förslaget till lag om ändring i lagen om

brottsofferfond, dvs. att äldre bestämmelser ska gälla i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av avgiftshöjningar

Brottsofferfonden har stor betydelse för såväl finansieringen av ideella organisationers verksamheter avseende brottsutsatta och vittnen som för viktimologisk forskning. Sedan 2010 har intäkterna till brottsofferfonden minskat betydligt. Under samma tidsperiod har en allt större del av fondens medel fördelats till lokala brottsofferjourer, främst för finansiering av samordningen av vittnesstödsverksamheten i de allmänna domstolarna. Brottsofferfonden är huvudfinansiär av vittnesstödsverksamheten, som är i behov av förstärkt finansiering. Regeringen anser att de ideella organisationerna gör betydande insatser till stöd för brottsutsatta. Det är därför angeläget att de ges tillräckliga medel för sin verksamhet och det är naturligt att brottsofferfonden även fortsättningsvis används för detta ändamål.

Brottsoffermyndigheten har bl.a. anfört att den allt större delen av brottsofferfondens medel som har blivit uppbunden för finansiering av brottsofferjourernas verksamhet och vittnesstödsverksamheten har inneburit att utvecklingsprojekt, både inom offentlig sektor och ideella organisationer, under de senaste åren inte har kunnat finansieras i önskvärd omfattning. Vidare kommer sannolikt behov av utvecklingsarbete att uppstå på många håll i samband med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättning av rådets rambeslut 2001/220/RIF. Myndigheten har även anfört att den kunskap som forskningen genererar är grunden för utvecklingsarbetet inom såväl offentliga verksamheter som ideella organisationer. Att den viktimologiska forskningen tillförsäkras ekonomiska resurser är enligt *Brottsoffermyndigheten* därför av avgörande betydelse för en fortsatt god kunskapsutveckling avseende brottsofferfrågor.

Brottsofferjouren Sverige har bl.a. anfört att den stödjande verksamheten är helt beroende av väsentligt ökade medel från brottsofferfonden på såväl lokal nivå som på regional och nationell nivå. På grund av de minskade intäkterna till

fonden har i stort sett ingen uppräknig av verksamhetsbidraget kunnat göras under senare år, vilket har medfört att verksamheten i dagsläget inte kan finansieras fullt ut. Nödvändig utveckling av verksamheten har även fått stå tillbaka på grund av de ekonomiska förutsättningarna.

Regeringen anser att situationen är bekymmersam och att åtgärder bör vidtas för att förstärka brottsofferfonden. Avgifterna till fonden har inte förändrats sedan 1999. De räknas inte upp enligt något index. Enligt regeringens mening är det nu tid att anpassa avgifterna till den rådande allmänna prisnivån. Vidare bör de gärningspersoner som står för allvarigare former av brottslighet, dvs. brott där fängelse ingår i straffskalan, ta ett stort ansvar för stödet till brottsutsatta och den viktologiska forskningen. En höjning av avgifterna är en tydlig markering mot allvarigare former av brottslighet och den stärker brottsoffrens ställning.

Avgiften enligt lagen om brottsofferfond

I dagens allmänna prisnivå motsvarar värdet av 500 kronor 1999 drygt 600 kronor. Det innebär en förändring med omkring 21 procent. Enbart med hänvisning till den rådande allmänna prisnivån finns därmed utrymme att höja avgiften med drygt 100 kronor. Med en höjning som inte överstiger ökningen av prisnivån i allmänhet säkerställs att avgiften även fortsättningsvis inte är högre än att frivillig betalning underlättas och heller inte inkräktar på betalning av böter och eventuella skadestånd till följd av brottet.

Det finns emellertid skäl som motiverar en ytterligare höjning av avgiftens storlek. Som har uttalats ovan anser regeringen att det från kriminalpolitiska utgångspunkter är eftersträvansvärt att gärningspersoner som står för allvarigare former av brottslighet tar ett stort ansvar för stödet till brottsutsatta. En reell förstärkning av brottsofferfonden är därför ett effektivt sätt att stärka brottsoffrens ställning och samtidigt ytterligare betona gärningspersonernas ansvar. Vidare ska beloppet kunna stå sig över en längre tid. Vid en samlad bedömning framstår en höjning av avgiften till 800 kronor som väl avvägd. Ett sådant belopp bedöms generellt sett inte vara högre än att det även fortsättningsvis kan underlätta frivillig betalning och bör heller inte inkräkta på

förmågan att betala eventuella böter eller skadestånd. Vidare får avgiften anses så låg att regler om jämkning även fortsättningsvis kan undvaras.

Kronofogdemyndigheten har bl.a. anfört att det i promemorian saknas ett mer utvecklat resonemang kring de bakomliggande orsakerna till att inte fler fondavgifter betalas. Myndigheten anser att en närmare analys av de bakomliggande orsakerna till uteblivna betalningar krävs för att den föreslagna höjningen, utöver en indexreglering, ska kunna värderas på ett vederhäftigt sätt. Enligt myndigheten blir en avgiftshöjning verkningslös om det likväl saknas betalningsvilja och betalningsförmåga.

Av uppgifter inhämtade från Rikspolisstyrelsen och Kronofogdemyndigheten, vilka redovisas i promemorian, framgår att 41 467 avgifter enligt lagen om brottsofferfond frivilligt betalades under 2013. Det motsvarar en betalningsfrekvens om 43,9 procent. Av de avgifter som betalades efter överlämnande från Rikspolisstyrelsen till Kronofogdemyndigheten för indrivning avslutades 16 312 ärenden med inbetalning. Det motsvarar en betalningsfrekvens om 43 procent. Även om trenden under senare år har varit minskande i båda dessa kategorier är det uppenbart att en stor andel av de som inte betalar avgiften frivilligt har betalningsförmåga, men väljer att inte betala. Av de som inte på frivillig väg har betalat avgiften betalar sedan knappt hälften efter genomförda indrivningsåtgärder. Resterande andel av de som varken betalar avgiften frivilligt eller efter genomförda indrivningsåtgärder får således anses sakna betalningsförmåga. De uppgifter om betalningsvilja och betalningsförmåga som redovisas i promemorian utgör enligt regeringens mening ett fullgott underlag för en rimlig bedömning av förslagets konsekvenser i detta hänseende.

Under 2013 lagfördes 72 307 personer för brott som föranleder en skyldighet att betala fondavgiften. Antalet fängelsedomar uppgick samma år till 11 212. Majoriteten av alla dem som döms för brott som föranleder skyldighet att betala fondavgiften är inte livsstilskriminella eller i övrigt utsatta personer som helt saknar betalningsförmåga. Några närmare uppskattningar av de intäktsökningar förslagen förväntas leda till är av flera skäl svåra att göra. De konsekvensberäkningar som redovisas nedan är dock gjorda med utgångspunkt i de avgifter som under 2013 verkligen betalades, antingen

frivilligt eller efter genomförda indrivningsåtgärder. Regeringen bedömer därför att den föreslagna avgiftshöjningen såvitt gäller lagen om brottsofferfond för det stora flertalet betalningsskyldiga inte kommer att påverka betalningsförmågan i någon större omfattning.

Kronofogdemyndigheten har vidare anført att en höjning av avgiften enligt lagen om brottsofferfond med 300 kronor medför en betydande risk att fler inte kan betala avgiften och därmed ett ökat inflöde av ärenden till myndigheten. Detta gäller enligt myndigheten särskilt barn och unga vuxna (15-25 år), eftersom obetalda avgifter till brottsofferfonden jämte böter utgör en av de vanligast förekommande skuldtyperna i denna ålderskategori. *Barnombudsmannen* har, i likhet med *Kronofogdemyndigheten*, anført att det är mycket angeläget att barn kan påbörja sitt vuxenliv utan att ha skulder registrerade hos *Kronofogdemyndigheten*. Enligt *Barnombudsmannen* kan det därför finnas anledning att se över skyldigheten för personer under 18 år att betala fondavgiften.

Det är dock brottets allvar som styr om fondavgift ska tas ut eller inte och regeringen anser att kretsen brott som föranleder sådan avgift är väl avvägd. Samhällets reaktioner mot brott behöver återspegla brottets allvar och lika fall så långt som möjligt behandlas lika. Enligt regeringens mening bör därför regler om undantag från att betala avgiften på grund av ålder av ovan anförda skäl inte införas. Vid en samlad bedömning anser regeringen att de konsekvenser förslaget kan ha för betalningsviljan och betalningsförmågan är begränsade och acceptabla.

Avgiften enligt lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll trädde i kraft 1994. Värdet av 50 kronor 1994 motsvarar i dagens allmänna prisnivå knappt 65 kronor. Det innebär en förändring med omkring 26 procent. Enbart med hänvisning till den rådande allmänna prisnivån finns därmed utrymme att höja avgiften med ca 15 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 1 800 kronor för hela verkställighetsperioden. Som har uttalats ovan finns emellertid skäl som motiverar en ytterligare höjning av avgiftens storlek. Vid en samlad bedömning framstår en höjning av avgiften till 80 kronor per

dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 9 600 kronor för hela verkställighetsperioden, som väl avvägd.

Kriminalvården har anført att den i promemorian föreslagna övergångsbestämmelsen i lagen om ändring i lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll innebär att avgiftens storlek blir beroende av *Kriminalvårdens* handläggningstid i det enskilda fallet. Myndigheten föreslår därför att övergångsbestämmelsen i stället utformas på samma sätt som för avgiften enligt förslaget till lag om ändring i lagen om brottsofferfond, dvs. att äldre bestämmelser ska gälla i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

Regeringen delar *Kriminalvårdens* bedömning och den nu föreslagna övergångsbestämmelsen har utformats i enlighet med *Kriminalvårdens* förslag.

3.5.4 Konsekvenser

Några närmare uppskattningar av de intäktsökningar förslagen förväntas leda till är av flera skäl svåra att göra. De konsekvensberäkningar som redovisas i promemorian bör bedömas mot den bakgrunden. Konsekvensberäkningarna är gjorda med utgångspunkt i de avgifter som under 2013 verkligen betalades, antingen frivilligt eller efter genomförda indrivningsåtgärder. Under förutsättning att antalet lagföringar för brott med fängelse i straffskalan och betalningsfrekvensen avseende avgifter enligt lagen om brottsofferfond även efter den föreslagna avgiftshöjningen ligger kvar på samma nivåer som 2013 beräknas brottsofferfonden tillföras ytterligare ca 17 000 000 kronor årligen. När det gäller lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll beräknas avgiftshöjningen innebära en intäktsökning i storleksordningen 1 000 000 kronor årligen. Uppskattningsvis innebär förslagen att brottsofferfonden därmed kommer att tillföras ytterligare ca 18 000 000 kronor årligen. Totalt beräknas fondens intäkter efter de föreslagna avgiftshöjningarna årligen uppgå till drygt 49 000 000 kronor.

3.6 Resultatredovisning

Resultatuppföljningen inleds med en samlad bedömning som innehåller en uppföljning av de övergripande målen för kriminalpolitiken. Eftersom rättsväsendet består av en kedja av myndigheter med ett flöde av ärenden dem emellan beskrivs även hur detta flöde har utvecklats i den samlade bedömningen. Därefter följer regeringen mer i detalj upp måluppfyllelsen inom respektive verksamhetsområde: brottsförebyggande verksamhet, utredning och lagföring, dömande verksamhet, verkställighet av påföljd samt stöd till brottsoffer. Även kompetensförsörjningen inom rättsväsendet redovisas. I de fall mål har satts av regeringen redovisas dessa under respektive målområde.

Människors upplevelse av trygghet och deras förtroende för rättsväsendet har ökat under senare år. Andelen och antalet brott som klaras upp av rättsväsendet genom att en gärningsperson binds till brotten har däremot minskat de senaste åren. Särskilt negativ har utvecklingen varit under 2013. Myndigheterna behöver vidta åtgärder så att denna utveckling bryts. Att klara upp brott är en av rättsväsendets allra viktigaste kärnuppgifter och en negativ utveckling i detta avseende kan på sikt också påverka såväl människors trygghet som deras förtroende för rättsväsendet.

3.6.1 Bedömning av de övergripande målen för kriminalpolitiken

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. För att bedöma måluppfyllelsen avseende dessa mål används följande indikatorer:

- antal anmälda brott inom olika brottskategorier
- mäns och kvinnors utsatthet för brott enligt Nationella trygghetsundersökningen
- mäns och kvinnors upplevelse av trygghet enligt Nationella trygghetsundersökningen.

Bedömningen av brottslighetens utveckling kompletteras också med information från olika specialstudier.

Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Dessa komplexa begrepp kan inte fångas på ett rättvist sätt i enstaka

indikatorer. Såväl rättssäkerheten som rättstryggheten bygger på ett väl utvecklat och väl fungerande rättsväsende. Rättssäkerheten och rättstryggheten belyses således endast indirekt genom de indikatorer som mäter kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendets olika delar. I grunden är också rättssäkerheten och rättstryggheten beroende av att människor har förtroende för rättsväsendet så att de väljer att anmäla brott, delta i brottsutredningar och ställa upp som vittnen. Eftersom människors förtroende är en viktig grundpelare för rättsväsendets verksamhet följs även utvecklingen av förtroendet genom följande indikator:

- mäns och kvinnors förtroende för rättsväsendet enligt Nationella trygghetsundersökningen.

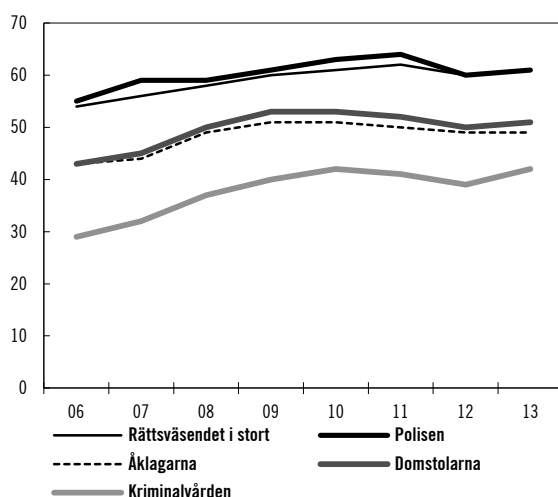
Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en omfattande frågeundersökning som sedan 2006 genomförs varje år där 20 000 slumpmässigt utvalda personer i befolkningen ombeds svara på frågor om utsatthet för brott, upplevelse av trygghet samt erfarenheter av och förtroende för rättsväsendet.

Fortsatt stärkt förtroende

Enligt NTU har människors förtroende för rättsväsendet stärkts (se diagram 3.1). För att kunna bedöma utvecklingen redovisas en längre tidsperiod eftersom nivåerna kan variera mellan åren utan att det behöver innebära ett trendbrott. Sedan NTU infördes 2006 har förtroendet för såväl rättsväsendet i stort som för de enskilda myndigheterna; polisen, åklagarna, domstolarna och Kriminalvården, ökat tydligt.

Diagram 3.1 Förtroendet för rättsväsendet, 2006-2013

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

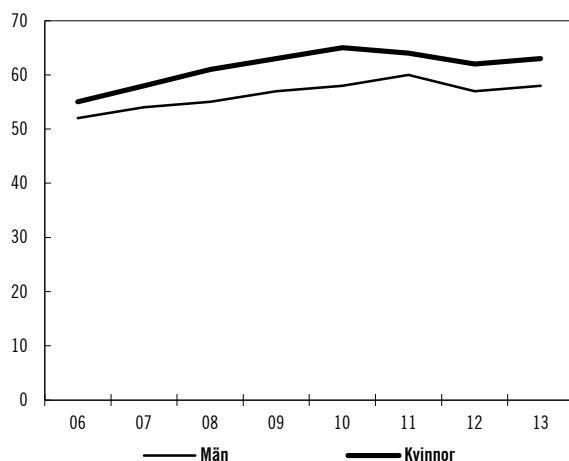


Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Kvinnor har överlag ett något högre förtroende än män för rättsväsendet i stort liksom för de enskilda myndigheterna. Kvinnors och mäns förtroende har dock ökat på ett likartat sätt under den studerade perioden (se diagram 3.2).

Diagram 3.2 Förtroendet för rättsväsendet i stort fördelat på män och kvinnor, 2006-2013

Andel med mycket eller ganska stort förtroende



Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Tryggheten fortsätter att öka

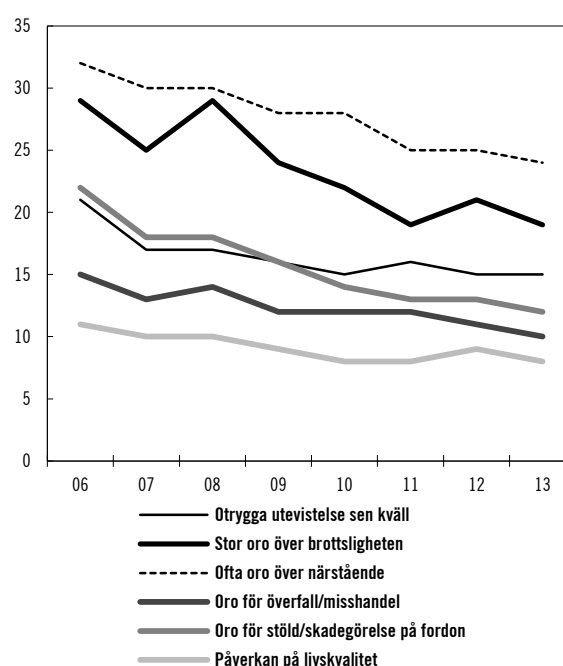
Att öka tryggheten är ett viktigt kriminalpolitiskt mål som polisen och övriga brottsbekämpande myndigheter kan bidra till. NTU mäter flera olika aspekter av otrygghet, exempelvis upplevelsen av otrygghet vid utevistelse sen kväll i det egna bostadsområdet, oro att själv drabbas av brott eller att någon

närstående ska drabbas. Samtliga indikatorer inom trygghetsområdet uppvisar tydligt positiva trender sedan undersökningen påbörjades 2006 (se diagram 3.3).

Människors upplevelse av trygghet påverkas även av förhållanden som ligger utanför rättsväsendets kontroll, exempelvis av mediernas rapportering kring enskilda händelser. Även om det inte nödvändigtvis är utvecklingen inom rättsväsendet som ligger bakom den positiva utvecklingen är det positivt att tryggheten har ökat så tydligt sedan 2006.

Diagram 3.3 Indikatorer på otrygghetens utveckling 2006-2013

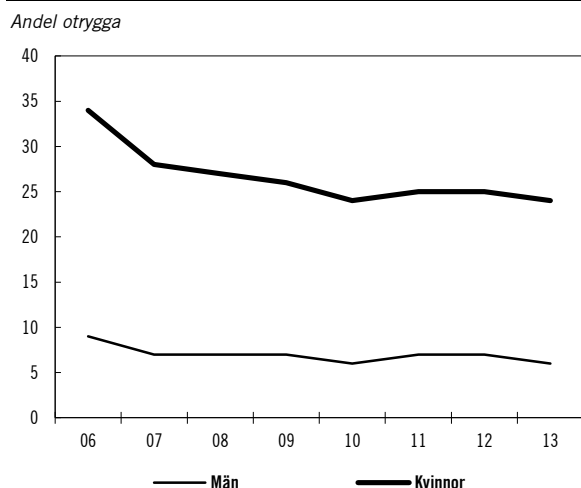
Andel otrygga/oroliga



Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Som framgår av diagram 3.4 upplever kvinnor överlag större otrygghet än män. Det finns därför särskilda skäl att uppmärksamma kvinnors otrygghet. Kvinnors otrygghet har dock minskat särskilt tydligt sedan 2006, vilket är positivt. Fortfarande är det dock ungefär 25 procent av alla kvinnor som uppger att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet.

Diagram 3.4 Andel otrygga vid utevistelse sen kväll i det egna bostadsområdet fördelat på män och kvinnor, 2006-2013



Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Det finns även anledning att uppmärksamma otryggheten i områden som kännetecknas av social utsatthet. Uppgifter från Brå gällande femton särskilt utsatta stadsdelar runt om i Sverige visar att det är avsevärt vanligare att personer som bor i dessa områden känner otrygghet när de går ut ensamma sent på kvällen. Personer i dessa områden känner också något högre oro för brott, och fler uppger att otryggheten påverkar deras livskvalitet.

Färre uppger att de har utsatts för brott

Efter en tydlig ökning av antalet anmälda brott mellan 2006 och 2009 har nivån de senaste åren stabiliserats kring 1,4 miljoner anmälda brott årligen. Det är den högsta nivån någonsin vilket ställer stora krav på rättsväsendets myndigheter.

Bedrägerier är den brottstyp som har ökat mest under senare år. Som framgår av tabell 3.4 har antalet anmälda bedrägerier ökat med drygt 160 procent sedan 2006. Framför allt är det internetrelaterade bedrägerier som har ökat. Antalet anmälda tillgreppsbrott har däremot minskat över tid. Utvecklingen tyder på att det kan ha skett en viss förskjutning från traditionella stölder till bedrägerier som kan ge pengar utan hantering av stöldgods.

Under 2012 och 2013 har antalet anmälda misshandelsbrott minskat för första gången på många år. År 2013 anmäldes exempelvis 8 procent färre misshandelsbrott mot personer 15 år och äldre än 2012 och 10 procent färre

jämfört med 2011. Framför allt är det misshandel utomhus där gärningspersonen är obekant, som till stor utsträckning består av så kallat gatuvåld, som har minskat. I detta avseende uppgår minskningen i antalet anmälda brott mellan 2011 och 2013 till 19 procent.

Tabell 3.4 Antal anmälda brott 2013 samt procentuell förändring sedan 2012 respektive 2006

	Antal brott 2013	Procentuell förändring sedan 2006	Procentuell förändring sedan 2012
Misshandel ¹	80 374	+4%	-8%
Sexualbrott	17 704	+46%	+5%
Tillgrepp ²	533 041	-9%	0%
Bedrägeri	135 123	+163%	+15%
Brott mot trafikbrottslagen	73 087	-7%	+2%
Brott mot narkotikastrafflagen	96 178	+44%	+2%
Samtliga brott	1 401 982	+14%	0%

Källa: Officiell kriminalstatistik.

¹ Mot personer 15 år och äldre.

² 8 kap brottsbalken.

Antalet anmälda brott är dock inte en tillförlitlig indikator på brottslighetens utveckling. Endast en mindre del av de brott som begås anmäls och det kan över tid ske förändringar i vilken utsträckning som bland annat personer och organisationer väljer att anmäla brott. Inom vissa områden påverkas också antalet anmälda brott i stor utsträckning av vilka resurser myndigheterna i rättsväsendet lägger på att upptäcka brott, exempelvis genom olika kontroller. Mycket tyder på att ökningen i den anmälda brottsligheten mellan 2006 och 2009 delvis beror på ökad anmälningsbenägenhet för vissa typer av brott och ökad polisnärvaro.

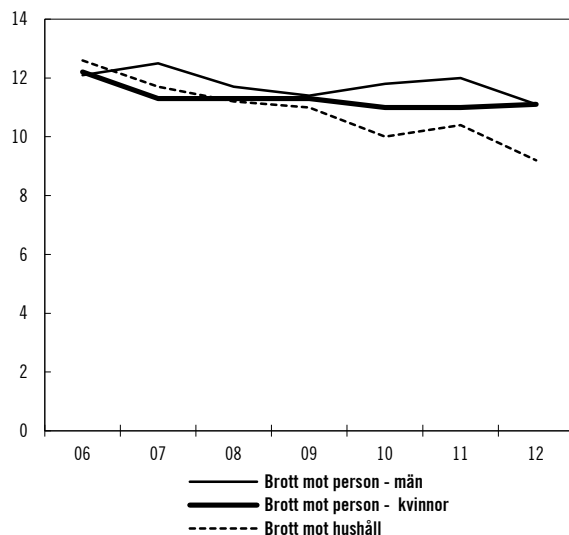
NTU är i flera avseenden en mer relevant källa än antalet anmälda brott för att bedöma brottslighetens utveckling. NTU omfattar utvecklingen för ett flertal vanliga brottstyper som drabbar människor i deras vardag. Dels omfattas brott mot person: misshandel, hot, trakasserier, sexualbrott, personrån och bedrägerier; dels egendomsbrott i form av bostadsinbrott, bilstölder, stölder ur och från fordon och cykelstölder.

Enligt NTU har denna typ av brottslighet på det stora hela inte ökat sedan undersökningen påbörjades 2006, utan tvärtom i vissa avseenden minskat något (se diagram 3.5). Särskilt har brott i form av cykelstölder och stölder ur och från

bilar blivit färre enligt NTU. Men även bilstöldar och trakasserier har minskat.

Diagram 3.5 Andel män och kvinnor utsatta för brott mot person*, samt andel hushåll utsatta för brott mot egendom 2006-2012**

Andel utsatta för brott



* Misshandel, hot trakasserier, sexualbrott, personrån och bedrägeri

** Bostadsinbrott, bilstöld, stöld ur och från fordon och cykelstöld.

Källa: Nationella Trygghetsundersökningen.

De senaste åren uppger dessutom färre att de har blivit utsatta för misshandel, vilket således överensstämmer med trenden med färre polis-anmälda misshandelsbrott. Även andra källor tyder på att våldet i samhället har minskat, inte minst våld mellan unga som ofta sker i gatumiljön. Dessutom uppvisar det dödliga våldet, som är en relevant indikator på grovt våld i samhället, en långsiktigt nedåtgående trend.

Andelen utsatta för sexualbrott ligger däremot stabilt kring knappt en procent av de tillfrågade i NTU. Betydligt fler kvinnor än män uppger att de utsatts för sexualbrott, och mest utsatta är unga kvinnor. Enligt NTU uppgav 1,4 procent av kvinnorna och 0,3 procent av männen att de under 2012 blivit sexuellt tvingade, angripna eller ofredade. Nio av tio av de som uppger sig utsatta för sexualbrott svarar att de inte har anmält händelsen till polisen. Man kan således räkna med att de sexualbrott som synliggörs i anmälningsstatistiken endast är toppen på ett isberg.

När det gäller utsatthet för hatbrott så visar NTU att nivån är relativt jämn jämfört med tidigare år. Bland de tillfrågade var det vanligast att ha utsatts för främlingsfientliga hatbrott, som 1,4 procent hade utsatts för under det senaste året.

Den enda brottstyp som har ökat i NTU är bedrägerier. Även om ökningen inte är lika markant som i anmälningsstatistiken tyder den samlade informationen på att den faktiska bedrägeribrottsligheten har ökat betydligt under senare år.

Sammanfattningsvis tyder NTU på att vanliga brott som drabbar människor i deras vardag på det stora hela har minskat något över tid. En liknande utveckling syns även i många andra länder i västvärlden.

Utsattheten är dock ojämnt fördelad. När det gäller brott mot enskild person visar NTU att ungefär en procent av befolkningen utsätts för mer än hälften av händelserna. För vissa grupper, som ensamstående föräldrar, ligger utsattheten också konstant högre än för övriga. Och för personer med utrikes födda föräldrar har utsattheten ökat under de senaste åren.

För andra typer av brott, som inte ingår i NTU, som exempelvis brott mot företag eller andra brott som inte är direkt riktade mot enskilda personer, exempelvis skattebrott, finns det inga tillförlitliga indikatorer på brottsutvecklingen. Utifrån NTU är det inte heller möjligt att få en bild av brottsligheten inom specifika grupper som sannolikt är under-representerade i frågeundersökningar av detta slag. Exempelvis kan man utgå från att NTU inte på ett tillförlitligt sätt belyser brott inom kriminella grupperingar. Det finns emellertid tecken på att organiserad brottslighet breder ut sig allt mer. Uppgifter tyder exempelvis på att allt fler blir skadade av skjutvapen och det dödliga våldet inom ramen för kriminella konflikter har ökat. I polisens lägesbild över organiserad brottslighet 2013 påpekas vidare att allt fler individer i kriminella nätverk ägnar sig åt ekonomisk brottslighet, bland annat med användning av företag, och att polisen bedömer att det kommer att fortsätta att öka. Vidare nämns att det finns indikatorer på att nätverk baserade på uppväxt-/bostadsområden, som tidigare förknippats med huvudsakligen enklare brott, har ökat sin förmåga att begå mer avancerade brott. Nätverken är ofta verksamma i socioekonomiskt utsatta områden och kan ha en negativ påverkan på samhällsutvecklingen i dessa redan utsatta områden. Detta är en utveckling som ställer rättsväsendet inför resurskrävande utmaningar.

Att minska brottsligheten är ett centralt mål för kriminalpolitiken och de brottsbekäm-

pande myndigheterna. Måluppfyllelsen i detta avseende är dock svår att bedöma. Brottslighetens utveckling påverkas även av många faktorer som ligger utanför kriminalpolitikens och rättsväsendets kontroll. Befolkningsutvecklingen, it-utvecklingen och globaliseringen är exempel på sådana externa faktorer som kan ha tydlig påverkan på brottsutvecklingen. Att indikatorerna tillsammans med annan information sammanfattningsvis tyder på att den brottslighet som drabbar människor i deras vardag har minskat något över tid är dock, oavsett vad det beror på, en viktig framgång. Den förändrade brottsligheten med allt fler brott som begås på internet och tecken på allt större problem med organiserad brottslighet ställer dock fortsatt höga krav på myndigheterna att utveckla sina arbets sätt.

3.6.2 Samlad bedömning av flödet i rättskedjan

Rättsväsendets breda och i många avseenden komplexa verksamhet är inte möjlig att på ett heltäckande sätt fånga i ett antal kvantitativa indikatorer. Även om sådana indikatorer inte ger någon fullständig bild tillför de relevant information som gör det möjligt att analysera hur verksamheterna har utvecklats inom vissa för rättsväsendet centrala områden.

En viktig del i bedömningen av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras i rättskedjans olika delar. Den samlade bedömning som följer i detta avsnitt fokuserar på utvecklingen i rättskedjan. Resultaten följs från anmälda brott via utredning och lagföring till verkställighet av utdömda påföljder. Andra delar av myndigheternas verksamhet som inte hör till denna process, exempelvis polisens brottsförebyggande verksamhet, domstolarnas hantering av tvistemål och verksamheten inom de allmänna förvaltningsdomstolarna, ingår således inte i denna samlade bedömning utan redogörs för under respektive verksamhetsområde.

Inflödet av anmälda brott på samma nivå som under de senaste åren

Inflödet i form av anmälda brott har som framgått stabiliserats kring 1,4 miljoner brott de

senaste åren. En förändrad sammansättning av den anmälda brottsligheten kan dock påverka förutsättningarna för utredningsarbetet även om volymen är densamma. Polisen har påpekat att de anmälda brotten grovt kan delas in i tre olika kategorier som innebär olika förutsättningar för utredningsarbetet:

- ingripandebrott: som är förhållandevis enkla att klara upp
- brott mot person med interaktion: som generellt är medelsvåra att klara upp
- brott mot person utan interaktion: som är relativt svåra att klara upp.

Andelen brott av dessa tre slag har inte förändrats på något avgörande sätt under de senaste åren. I detta avseende finns det således inget som tyder på att det i det korta perspektivet överlag har blivit avsevärt vanligare med mer svårupplösta brott.

En mer detaljerad genomgång av den anmälda brottslighetens utveckling sedan 2006 visar dock att det finns flera trender som kan ha påverkat förutsättningarna i olika riktningar. Som tidigare redovisats har exempelvis antalet bedrägerier, särskilt internetrelaterade sådana, ökat påtagligt vilket kan ha försvårat utredningsarbetet. Att det finns tecken på en ökad anmälningsbenägenhet avseende våldsbrott kan också ha inneburit att fler mindre allvarliga och mer svårupplösta våldsbrott anmäls. Att trafikbrotten har minskat över tid håller också nere antalet upplösta brott. Samtidigt finns det andra trender som har förbättrat förutsättningarna. Minskningen av antalet tillgreppsbrott verkar exempelvis i positiv riktning eftersom det är en särskilt svårupplöst brottskategori. Polisens fokusering på innehav och överlåtelse av narkotika, som medfört en kraftig ökning av antalet relativt lättupplösta ingripandebrott i form av eget bruk och innehav av narkotika, är en annan trend som har bidragit till att öka antalet upplösta brott.

Även om den anmälda brottslighetens struktur har förändrats i vissa avseenden så finns det inget som tyder på att förändringarna har varit så pass påtagliga och ensidiga under de senaste åren att de har påverkat de grundläggande förutsättningarna för det totala utredningsresultatet.

Uppbromsning av flödet i början av rättskedjan

Med utgångspunkt från antalet anmälda brott används följande indikatorer för att bedöma flödet i början av rättskedjan:

- antal personer skäligen misstänkta för brott
- antal och andel ärenden redovisade från polis till åklagare inom olika brottskategorier
- antal inkomna brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten inom olika brottskategorier
- antal och andel personupplärade brott inom olika brottskategorier.

Dessa indikatorer hänger nära samman och överlappar i olika avseenden varandra. Som framgår av tabell 3.5 har såväl antalet skäligen misstänkta personer som antalet ärenden som polisen redovisat till åklagare och antalet inkomna brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten minskat de senaste två åren. Särskilt tydliga är minskningarna under 2013. Minskningarna gäller såväl sammantaget som för de flesta brottskategorier. Även antalet personupplärade brott har minskat på ett liknande sätt. Med personupplärade brott avses brott för vilka det har beslutats om åtal, meddelats åtalsunderlåtelse eller utfärdats strafföreläggande, det vill säga brott till vilka det har bundits en gärningsperson.

Tabell 3.5 Övergripande indikatorer över flödet i början av rättskedjan, 2011-2013

	2011	2012	2013
Antal personer skäligen misstänkta för brott	122 057 (-3,5%)	117 361 (-3,8%)	107 331 (-8,6%)
Antal ärenden redovisade till åklagare (procentuell förändring jämfört med föregående år)	209 680 (-2,2%)	196 098 (-6,5%)	175 101 (-10,7%)
Andel ärenden redovisade till åklagare av inkomna ärenden	17,1%	16,3%	14,6%
Inkomna brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten (procentuell förändring jämfört med föregående år)	523 773 (+0,4%)	495 766 (-5,3%)	460 748* (-7,1%)
Antal personupplärade brott (procentuell förändring jämfört med föregående år)	247 901 (+1,5%)	234 162 (-5,5%)	211 465 (-9,7%)
Antal personupplärade brott - korrigerad** (procentuell förändring jämfört med föregående år)	241 263 (-1,2%)	230 762 (-4,4%)	211 465 (-8,4%)
Andel personupplärade brott	17,5%	16,7%	15,1%

Källa: Polisens årsredovisning, Åklagarmyndighetens årsredovisning, Officiell kriminalstatistik.

* En mindre del av minskningen detta år beror på att misstankar avseende ekonomisk brottslighet har flyttats till Ekobrottsmyndigheten i samband med att den fick ett nationellt ansvar för ekobrottsbekämpningen den 1 juli 2013.

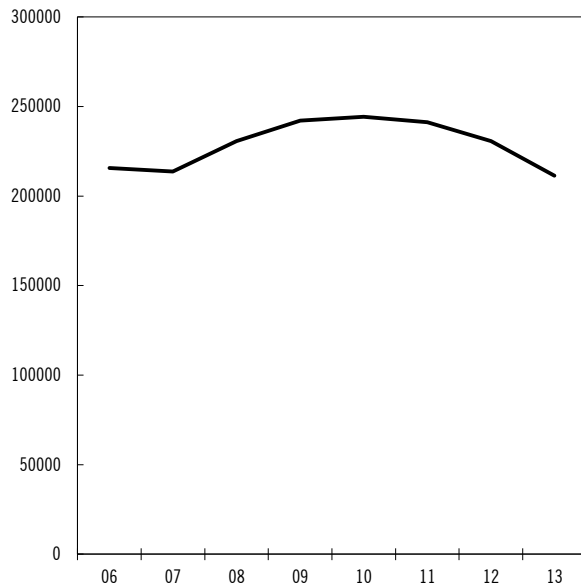
** År 2011 och 2012 har korrigerats för sammanlagt tre enstaka ärenden som innehöll ett mycket stort antal brott och som därmed påverkar det totala resultatet.

I diagram 3.6 illustreras utvecklingen av antalet personupplärade brott under en längre tidsperiod. I diagrammet redovisas statistik som har korrigerats för tre enstaka ärenden som innehåller ett väldigt stort antal personupplärade brott. Sådana ärenden är mycket ovanliga och de har uteslutits för att utgången i enstaka ärenden inte ska påverka det totala resultatet. Som framgår av diagrammet ökade antalet personupplärade brott tydligt fram till 2010. Denna ökning sker parallellt med att allt fler brott anmäls. Det handlar bland annat om ökningarna av vissa typer av relativt lättupplärade ingripandebrott, som exempelvis snatterier och eget bruk och innehav av narkotika. Minskningarna i antalet personupplärade brott efter 2010 innebär att antalet personupplärade brott sammantaget var något färre 2013 än i början av den studerade perioden. Ett liknande mönster med en generell uppgång efter 2006 och en tillbakagång under senare år visar även antalet misstänkta personer, antal ärenden redovisade

till åklagare och antal inkomna brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten.

Diagram 3.6 Antal personuppljade brott 2006-2013

Antal personuppljade brott*



Källa: Officiell kriminalstatistik samt uppgifter från Brottsförebyggande rådet angående stora ärenden.

* År 2011 och 2012 har korrigerats för sammanlagt tre enstaka ärenden som innehöll ett mycket stort antal brott och som därmed påverkar det totala resultatet.

Eftersom inflödet i form av anmälda brott totalt sett har varit relativt stabilt de senaste åren beror minskningarna överlag inte på att färre brott anmäls. Även andelen ärenden som redovisas till åklagare av inkomna ärenden samt andelen personuppljade brott av anmälda brott, den så kallade personuppljningsprocenten, har således minskat de senaste åren.

Övergripande indikatorer av detta slag är dock onyanserade mått på utredningsresultatet. Hur mycket resurser som krävs för ett ärende varierar exempelvis stort mellan olika typer av ärenden. Som tidigare nämnts har dock inte den övergripande strukturen avseende anmälda brott förändrats på något avgörande sätt. I bedömningen av utredningsresultatet har uppgifterna även analyserats närmare uppdelat på olika brottskategorier. Utifrån detta kan konstateras att resultatförsämringarna gäller genomgående för många olika brottsområden.

En ökad användning av förundersökningsbegränsning, till följd av att polisen sedan 2013 har fått befogenhet att besluta om detta, kan ha påverkat det övergripande resultatet negativt. En analys från Brå tyder på att runt en fjärdedel av minskningen i personuppljningen hänger samman med att

fler brott har förundersökningsbegränsats. När polisen fattar beslut om förundersökningsbegränsning beror det ofta på att den misstänkte nyligen dömts för, eller är misstänkt för, annan brottslighet och att ytterligare utredning eller dom inte kan förväntas ha någon betydelse för straffet. Syftet med förundersökningsbegränsning är att resurserna ska användas så ändamålsenligt som möjligt. Regeringen avser att fortsatt följa upp utvecklingen på detta område.

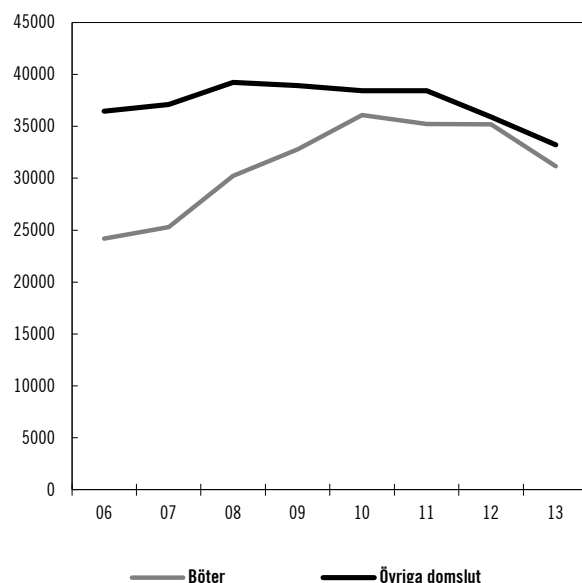
Färre brottmål med huvudförhandling men fler särskilt komplicerade mål

För att bedöma flödet i senare delen av rättskedjan används följande indikatorer:

- antal och typ av lagföringar
- antal och typ av brottmål i tingsrätt fördelat på olika typer av mål.

I linje med utvecklingen av antalet personuppljade brott har antalet lagföringsbeslut ökat fram till och med 2009 varefter ökningen avmattats och under senare år minskar tydligt. Utvecklingen gäller för såväl män som kvinnor. Genomgående avser drygt 80 procent av lagföringsbesluten män medan mindre än 20 procent avser kvinnor. År 2013 fattades sammanlagt 18 procent färre lagföringsbeslut än 2009 och 10 procent färre jämfört med 2012. Utvecklingen återspeglas även i antalet inkomna brottmål i tingsrätt respektive antalet fällande domar i sådana mål. Efter att ha ökat tydligt mellan 2006 och 2010 har dessa minskat de senaste åren, inte minst under 2013.

Ökningen i antalet domslut fram till 2010 bestod huvudsakligen av enklare mål där påföljden bestämdes till böter (se diagram 3.7), det vill säga ofta mindre resurskrävande mål som inte sällan avgörs utan huvudförhandling.

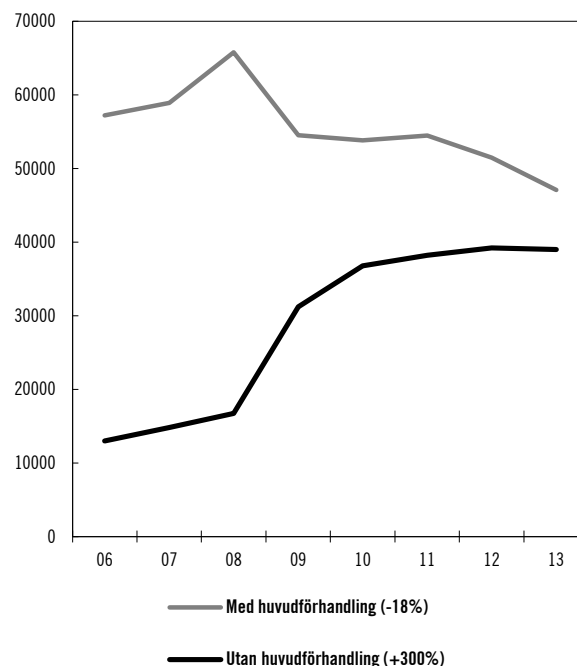
Diagram 3.7 Antal domslut i tingsrätt uppdelat på domslut med huvudpåföljden böter och övriga 2006-2013

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Antalet mål med huvudförhandling har också minskat under en längre tid (se diagram 3.8). År 2006 avgjordes drygt 57 000 mål med huvudförhandling i tingsrätt vilket kan jämföras med drygt 47 000 avgjorda sådana mål 2013. Denna minskning hänger sannolikt samman med att inflödet till domstolarna av brottmål som kräver huvudförhandling överlag har minskat samtidigt som fler mål kan avgöras utan huvudförhandling till följd av en regeländring 2008.

Diagram 3.8 Antal avgjorda mål i tingsrätt, med respektive utan huvudförhandling 2006-2013

Antal mål (förändring 2006-2013)



Källa: Domstolsverket.

Parallellt med denna utveckling har den genomsnittliga huvudförhandlingstiden i de mål som kräver huvudförhandling ökat. Den totala huvudförhandlingstiden i brottmål ökade fram till och med 2011, trots att antalet mål med huvudförhandling blev färre. Därefter, mellan 2011 och 2013, har den totala huvudförhandlingstiden minskat med 6 procent.

De mest komplicerade brottmålen, som kräver särskilt långa förhandlingstider, har blivit fler och tar alltmer resurser i anspråk. Antalet mål med mer än 18 timmars huvudförhandling har ökat med 45 procent mellan 2006 och 2013, från drygt 340 mål till drygt 500 mål. Av dessa tog 10 mål mer än 100 timmar 2006 vilket kan jämföras med 18 sådana mål 2013. Antalet särskilt tidskrävande mål utgör visserligen en mycket liten del av det totala antalet brottmål men tar på grund av sin komplexa karaktär en inte oväsentlig, och allt större, del av resurserna i anspråk. Trots att antalet mål med mer än 18 timmars huvudförhandling till antalet är få upptog de redan 2006 totalt 11 procent av den totala huvudförhandlingstiden. År 2013 har denna andel ökat till 16 procent. Att denna typ av mål har ökat i domstolarna kan vara ett tecken på att rättsväsendet i stort i allt större utsträckning hanterar komplex brottslighet som är tidskrävande att utreda och lagföra.

Färre dömda till fängelse

För att bedöma flödet i den sista delen av rättskedjan används följande indikatorer:

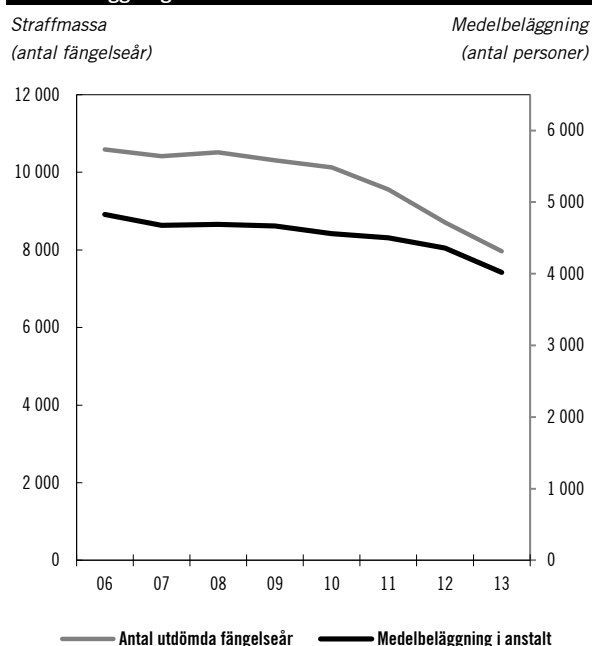
- antalet domslut med påföljden fängelse
- antal utdömda fängelseår (straffmassa)
- medelbeläggning i anstalt.

För att få en bild av utvecklingen efter avtjänad påföljd följs även:

- statistik över återfall i brott.

Antalet domslut med huvudpåföljden fängelse har till skillnad från dömda till böter och andra icke frihetsberövande påföljder, minskat ända sedan 2006. År 2013 dömdes 23 procent färre personer till fängelse jämfört med 2006. Den totala straffmassan, det vill säga den totalt utdömda fängelse tiden under ett år, minskade också i ungefär samma storleksordning. Denna utveckling innebär att Kriminalvården har allt färre klienter i anstalterna. Under 2006 låg medelbeläggningen på cirka 4 800 intagna vilket kan jämföras med en medelbeläggning på cirka 4 000 intagna under 2013 (se diagram 3.9). De flesta intagna är män. Andelen kvinnor uppgår till endast drygt 5 procent.

Diagram 3.9 Utdömd straffmassa (i antal fängelseår) samt medelbeläggning i anstalt 2006-2013



Källa: Officiell kriminalstatistik och statistik från Kriminalvården.

För att få en uppfattning om hur utvecklingen ser ut efter en lagföring följer regeringen även statistik över återfall i brott som redovisar hur vanligt det är att personer lagförs på nytt. Enligt denna statistik är återfallsproblematiken särskilt tydlig bland män. Omkring 27 procent av männen återfaller i ett nytt brott inom ett år efter en lagföring eller frigivning medan motsvarande andel för kvinnor ligger på 17 procent. Störst är risken för återfall bland dem som är brottsbelastade sedan tidigare. Bland de som avtjänat en fängelsepåföljd, vilket är en särskilt brottsbelastad grupp, är det många som återfaller i brott efter frigivning. Runt hälften av dem som avtjänat ett fängelsestraff återfaller inom ett år. I detta avseende finns dock enligt statistiken tendenser till en positiv trend över tid. För tio år sedan återföll 54 procent av dem som dömts till fängelse, vilket kan jämföras med 49 procent år 2011. Tendensen är förstärkt för dem som dömts till straff på 6 månader eller mer, för vilka det också funnits bättre förutsättningar för Kriminalvården att bedriva ett mer utvecklat återfallsförebyggande arbete.

Inga större förändringar i handläggningstiderna i rättskedjan

Under senare år har det ställts allt högre krav på att myndigheterna ska förbättra handläggningen av ärenden om brott. Utvecklingsarbetet har handlat om att korta handläggningstiderna och öka kvaliteten i utredningarna. Brottsförebyggande rådet (Brå) har i uppdrag att studera utvecklingen av handläggningstiderna avseende de centrala brottstyperna misshandel, våldtäkt, stöld, rån och utpressning. Enligt Brås senaste studie har utredningstiderna legat i princip stilla mellan 2010 och 2012, förutom för misshandel där det finns vissa förbättringar. För unga, mellan 15-17 år, har också utredningstiderna minskat något under denna period. Tiden mellan åtal och dom har överlag inte heller förkortats under senare år för de brottstyper som ingår i Brås uppföljning. Statistik från myndigheterna visar att handläggningstiderna under 2013 har ökat något inom Polisen medan de har minskat något inom Åklagarmyndigheten och att tingsrätterna håller samma nivå som tidigare. Regeringen kommer fortsätta att följa utvecklingen på detta område. I Brås uppföljning har konstaterats att det troligen finns en viss

potential för rättsväsendet att effektivisera handläggningen ytterligare. Regeringen vill samtidigt betona att en skyndsam hantering aldrig får påverka rättssäkerheten på ett negativt sätt.

Sammanfattning av flödet i rättskedjan

Trots att undersökningar tyder på att nivån på den faktiska brottsligheten inte förändrades på något avgörande sätt mellan 2006 och 2009 ökade flödet i rättskedjan tydligt under denna period. Allt fler brott anmäldes, fler personer misstänktes för brott, fler brott klarades upp, och fler brottmål avgjordes. Detta skedde parallellt med att rättsväsendet fick tydliga resursförstärkningar som bland annat användes till att anställa fler poliser, åklagare och domare. Ökningen av antalet poliser bidrog sannolikt till uppgången i antalet anmälda brott eftersom allt fler brott blev upptäckta.

Några av de brottskategorier som bidrog till att öka flödet under denna period var eget bruk och innehav av narkotika och butiksstölder/snatterier. Trots att flödet generellt ökade i rättsväsendet under denna period dömdes inte fler till fängelse. Antalet åtalsunderlåtelse ökade däremot markant och den påföljd som ökade mest var böter. Mycket tyder således på att det särskilt var mindre allvarlig brottslighet som ökade flödet i rättskedjan under denna period.

Efter 2009 präglas flödet i rättskedjan av en uppbromsning. Efter 2010 blir det tydligt att flödet inte bara avmattas utan även går tillbaka i flera avseenden. Färre personer blir misstänkta för brott, färre brott personuppkläras och färre brottmål avgörs. Särskilt markant är detta mot slutet av perioden.

Efter 2010 börjar även såväl den utdömda straffmassan som antalet dömda till fängelse att minska på ett mer påtagligt sätt. En bidragande orsak till det är minskningar avseende narkotikabrott. Dessa minskningar beror sannolikt inte bara på det bromsande flödet utan även på att praxis i narkotikamål har förändrats efter ett antal domar från Högsta domstolen.

Det finns inget som tyder på att nivån på den faktiska brottsligheten på det stora hela har minskat på ett så avgörande sätt efter 2009 att flödets tillbakagång kan förklaras utifrån detta. Inom vissa brottsområden, som exempelvis våld

i offentlig miljö, kan dock en minskning i antalet brott vara en relevant delförklaring.

Det finns också förändringar i brottslighetens karaktär som kan ha påverkat utvecklingen. Att det finns tecken på att brottsligheten har blivit mer komplex med flera inblandade parter och att fler brott begås på internet och över landsgränser kan ha försvårat utredningsarbetet. Dessa förändringar är dock av mer långsiktig karaktär och har sannolikt begränsad inverkan på resultatet i det korta perspektivet.

Förändringar där allvarlig och mer resurskrävande brottslighet prioriteras högre än mindre resurskrävande brottslighet, liksom förändringar där kvalitet prioriteras före kvantitet, kan också påverka det övergripande resultatet negativt. Det finns dessvärre inte tillräcklig information för att bedöma om och i sådana fall i vilken utsträckning sådana förändringar har skett. Det finns dock inget som tyder på ökade framgångar i brottsbekämpningen, exempelvis minskar antalet dömda till fängelse och utdömd straffmassa.

Som tidigare nämnts bedöms det huvudsakliga skälet till uppbromsningen i flödet i rättskedjan vara att polisen redovisar färre ärenden till åklagarna. Detta har lett till att såväl Åklagarmyndigheten som domstolarna har fått färre ärenden att hantera. Den uppbromsning som skett i början av kedjan påverkar alla följande led.

Utveckling av rättsväsendets kostnader 2011–2013

Tabell 3.6 Kostnadsutveckling 2011-2013

Miljoner kronor

	2011	2012	2013
Verksamhetens kostnader	35 730	36 593	37 561
Transfereringar	2 117	2 266	2 407
Summa kostnader	37 847	38 859	39 968

Rättsväsendets kostnader ökade med 2,9 procent 2013 jämfört med föregående år.

3.6.3 Brottsförebyggande arbete

3.6.3.1 Mål

Regeringens mål för den brottsförebyggande verksamheten är att brottsligheten ska minska och att antalet brottsoffer ska bli färre.

De myndigheter som bidrar till måluppfyllelsen är polisen, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten och Brottsförebyggande rådet. Därutöver bidrar Kriminalvården med återfallsförebyggande arbete.

3.6.3.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De bedömningsgrunder som används för att värdera resultatet och måluppfyllelsen för den brottsförebyggande verksamheten är:

- polisens förmåga att upprätthålla ordning och säkerhet
- utvecklingen av polisens förmåga att bedriva planlagd brottsförebyggande verksamhet
- utvecklingen av polisens samverkan med andra aktörer.

Förutom dessa bedömningsgrunder kan utvecklingen avseende upplevd trygghet och förtroendet för rättsväsendets myndigheter enligt NTU också användas för att bedöma måluppfyllelsen i den brottsförebyggande verksamheten. Resultaten från NTU beskrivs tidigare i avsnitt 3.6.1.

I tidigare avsnitt förklaras även att utvecklingen av anmälda brott påverkas av rättsväsendets insatser men också av många andra faktorer, vilket gör att brottsutvecklingen är svår att använda som bedömningsgrund.

3.6.3.3 Verksamhetens resultat

Polisens brottsförebyggande arbete som bedrivs genom yttre verksamhet omfattar att upprätthålla ordning och säkerhet exempelvis genom trafikkontroller, omhändertar påverkade personer, hantera våldsamma familjesituationer samt större evenemang som sportevenemang, demonstrationer och konserter. Verksamheten handlar dessutom om att hjälpa människor i nöd

efter att de larmat 112. Under 2013 gjorde polisen nära 1,3 miljoner ingripanden i hela landet.

Under 2013 har polismyndigheterna hanterat flera extraordinära händelser. I september genomfördes en av polisens största kommenderingar någonsin när 2 000 poliser från hela landet säkrade USA:s president Obamas besök i Sverige. Kommenderingen genomfördes helt enligt planeringen och inga ordningsstörningar förekom.

Under 2013 hade de allsvenska fotbollsmatcherna totalt mer än en miljon besökare. Polisen har upprätthållit ordningen och hanterat de stora folkmassor som besökt de 240 matcherna i högsta divisionen runt om i landet. En viktig del i det förebyggande arbetet är supporterpolisens dialog med idrottsklubbarna.

I storstädernas förorter har det förekommit våldsbrott och skjutningar som har lett till både dödade och skadade, men också till en ökad otrygghet. En sådan händelseutveckling kräver en utökad polisiär närvaro. Genom att polisen har varit tillgänglig och ökat antalet kontroller har den upprätthållit ordningen och säkerheten samt bidragit till att öka tryggheten.

Den särskilda polistaktiken (SPT) har fortsatt att utvecklas under 2013. SPT är en metod som används för att hantera stora folkmassor. Etableringen av den nationella förstärkningsorganisationen gör att resurserna går att använda flexibelt över hela landet.

Polisens brottsförebyggande arbete bedrivs över hela landet. I glesbygden är det dock ibland långa utryckningsavstånd. Under 2013 har polisen fortsatt att förstärka bekämpningen av mängd- och seriebrott. Polisens nationella förstärkningsresurs för att bekämpa mängd- och seriebrott har gjort det möjligt att skicka polisförstärkningar till de delar av landet som drabbas av säsongsökningar av brottslighet. Genom att det brottsförebyggande arbetet förstärks på utsatta platser kan en brottsvåg begränsas.

Utöver den händelsestyrda yttre verksamheten bedrivs planlagda brottsförebyggande insatser. Utifrån kartlagd lokal brottslighet planeras och genomförs en insats för att t.ex. förhindra inbrott, upptäcka narkotikabrottslighet eller genomföra trafikövervakning. Det kan också handla om att förhindra våldsbrott vid särskilda händelser som studentexamensfester eller s.k. stadsfester. Polismyndigheternas

förmåga att planera, genomföra och följa upp planlagda brottsförebyggande insatser har blivit bättre de senaste åren. Rikspolisstyrelsen och Brå har kartlagt polisens förmåga att analysera lokala problembilder, planera och sätta upp mål för en insats samt genomföra och följa upp den. Brå bedömer att verksamheten blivit mer strukturerad men att det finns flera områden som behöver fortsätta att utvecklas. Rikspolisstyrelsen anser att förmågan varierar mellan polismyndigheterna vilket innebär att det finns ett behov av fortsatt utveckling på området.

Polisen bedriver ett arbete för att förbättra förmågan att systematiskt följa upp och utvärdera olika brottsförebyggande insatser. Därmed förbättras förutsättningarna för att identifiera fler arbetsmetoder som kan konstateras ge bra effekt och därefter spridas inom polisen.

Under 2012 och 2013 har polisen genomfört ett regeringsuppdrag som syftar till att bekämpa de s.k. livsstilskriminellas brottslighet. De livsstilskriminella som polisen fokuserat på är personer som är välkända av polisen och som återkommande begår brott som vanligen leder till kortare fängelsestraff. Dessa livsstilskriminella utgör en liten del av de kriminella men står för en stor del av brotten. Många av de livsstilskriminella har ett pågående missbruk av alkohol eller narkotika, vilket i sin tur leder till ny kriminalitet. Insatserna under åren 2012 och 2013 har resulterat i sammanlagt fler än 2 000 gripanden av livsstilskriminella, vilket lett till nära 3 000 domar och att drygt 600 vårdinsatser har genomförts. Rikspolisstyrelsen bedömer att genomförandet har bidragit till ökad trygghet och minskad brottslighet. I den nationella satsningen mot grov organiserad brottslighet har arbetet under 2013 inriktats mot kriminella strategiska personer och deras nätverk. Det har varit fokus på förmågan att använda företag i kriminell verksamhet, utövande av otillåten påverkan och kapaciteten att använda hot och våld. Flera stora bedrägeriärenden har drivits under det gångna året. Det har handlat om fusk med assistansersättning och falska fakturor. I de ärenden som drivits genom operativa rådet har fler än 600 personer misstänkts för brott under året. Under 2013 gjordes också de största beslagen av narkotika sedan arbetet inleddes. Arbetet med att utveckla förmågan att komma åt de kriminellas vinster av brottsligheten fortsätter

genom kartläggning och metodutveckling. Deltagandet i insatserna har ökat vad gäller Försäkringskassan, Skatteverket och Åklagarmyndigheten.

Underrättelseverksamheten är av avgörande betydelse för bekämpningen av den grova organiserade brottsligheten. Inom denna verksamhet ryms underrättelsecentren vilka har ett stort fokus på samverkan och är en del av den myndighetsgemensamma satsningen. Under 2013 har underrättelsecentren arbetat med att utveckla sina arbetsmetoder vilket lett till större enhetlighet avseende inriktning, arbetssätt och metoder. En viktig del i Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete är att man under året, genom sin kriminalunderrättelseverksamhet tagit fram en underrättelsebild som beskriver hur ekobrottsligheten i Sverige ser ut. Underrättelsebilderna innefattar omvärldsanalys, en nulägesbeskrivning av den ekonomiska brottsligheten och en prognos av kommande trender och fenomen.

Genom att myndigheternas samverkan förbättras får de också bättre kunskap om kriminella nätverk och nyckelindivider. Denna kunskap är värdefull i arbetet med att förhindra att de kriminella nätverken etablerar sig runt om i landet.

För att polisen ska kunna bidra till att minska brottsligheten krävs ett utvecklat samarbete med andra aktörer. Vid utgången av 2013 hade polisen ingått totalt 257 samverkansöverenskommelser med kommunerna. Det lokala samarbetet inriktas oftast mot kända platser och tider i centrummiljöer och bostadsområden samt trafikrelaterade frågor. Det har också blivit allt vanligare med ett samlat arbete mot kriminella nätverk, organiserad brottslighet och våld i nära relationer.

Lokalt brottsförebyggande arbete

Brå har en viktig roll att stödja och utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet i landet. Myndighetens inriktning för detta arbete under 2013 har varit att framhålla vikten av ett kunskapsbaserat arbetssätt och strukturer för samverkan inom olika områden. Under året betonades särskilt samverkan för att förebygga återfall i brott, möjligheterna att förebygga och motverka organiserad brottslighet på lokal nivå samt förebyggande arbete mot ungdomsbrott. När det gäller samverkan mellan polisen och kommunerna har Brå intensifierat sina stödande

insatser inför inrättandet av den nya Polismyndigheten. Brå har även under 2013 varit ett stöd till de lokala brottsförebyggande råden, där myndigheten bland annat har verkat för att ge de brottsförebyggande aktörerna på lokal nivå tillgång till kunskap för att utifrån sina lokala miljöer kunna förebygga brott och otrygghet.

Säkerhetspolisens förebyggande arbete

Personskyddsverksamheten och bekämpning av terrorism, särskilt med fokus på personer som reser från Sverige till Syrien för att ansluta sig till al-Qaidainspirerade grupper, har varit högt prioriterat i Säkerhetspolisens verksamhet. Därutöver har myndigheten bl.a. motverkat hot mot rikets säkerhet från främmande makters underrättelseverksamhet och inhemsk extremism samt motverkat spridning av massförstörelsevapen. Säkerhetspolisen har under året fortsatt att utveckla samarbetet med både nationella och internationella partners.

Kostnadsutveckling

Tabell 3.7 Kostnadsutveckling 2011-2013

Miljoner kronor

	2011	2012	2013
Verksamhetens kostnader	8 098	7 812	8 056

Källa: Årsredovisningarna 2011-2013 för polisen, Ekobrottsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet och Säkerhetspolisen.

Kostnadsutvecklingen i rättsväsendets brottsförebyggande verksamhet har ökat mellan 2012 och 2013. Majoriteten av resurserna används av polisen. Räknat i sammanlagd resurstid var polisens insatser i den yttre verksamheten på samma nivå 2013 som året innan.

3.6.3.4 Analys och slutsatser

Regeringens samlade bedömning är att målet för den brottsförebyggande verksamheten delvis har uppnåtts. Rättsväsendets myndigheter har utvecklat sina insatser på området och mycket tyder på att det bidragit till att tryggheten ökar och att utsattheten för brott minskar.

Inom polisens brottsförebyggande verksamhet ryms idag i princip allting som hör till polisens yttre verksamhet. Det är i huvudsak samma resurs som bedriver planlagt brottsförebyggande arbete, som ska ingripa vid pågående brott, genomföra initiala utredningsåtgärder och

som ska upprätthålla ordningen vid större evenemang. Att den yttre resursen finns tillgänglig på de tider och platser då den bäst behövs är en grundläggande förutsättning för att den brottsbekämpande verksamheten ska hålla hög kvalitet.

Polisen har under 2013 upprätthållit ordningen och säkerheten i såväl den vardagliga dygnet-runt-verksamheten som vid extraordinära händelser. Den svenska polisens yttre verksamhet står sig väl i jämförelse med andra länder. Det går fort att skicka personal, fordon och utrustning inom SPT-konceptet till de polismyndigheter där stora insatser behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten. Polisens användning av konfliktreducerande metoder har bidragit till att minimera personskadorna i dessa sammanhang.

Den metodutveckling som har skett när det gäller den s.k. bastaktiken och den särskilda polistaktiken har bidragit till ett framgångsrikt arbete när det gäller att upprätthålla ordningen när stora folkmassor samlas, som t.ex. vid demonstrationer och sportevenemang.

Polisens förmåga att bedriva planlagd brottsförebyggande verksamhet har förbättrats något under 2013 och gjort att det preventiva arbetet har blivit mer strukturerat. Regeringen bedömer dock att det finns möjligheter att det kan utvecklas och förbättras ytterligare. Polisens brottsförebyggande resurser ska användas effektivt. Det problemorienterade arbetssättet behöver stärkas och fler brottsförebyggande metoder utvecklas. Därutöver behöver polisen fortsätta att se över uppföljningsstrukturen för hur det brottsförebyggande arbetet följs upp.

Polisens nationella satsning mot livsstilskriminellas brottslighet har medfört att individer hindrats från att begå brott. Arbetsmetoden har blivit mer strukturerad och offensiv. Samverkan med t.ex. vårdgivare och frivården har utvecklats. Vård, behandling, bostad och meningsfull sysselsättning är ofta nödvändiga förutsättningar för en förändrad livsstil bort från brott och missbruk.

Myndigheternas samverkan för att bekämpa grov organiserad brottslighet blir allt mer strukturerad. Regeringen bedömer att det finns områden som kan utvecklas ytterligare t.ex. att komma åt de kriminellas pengar.

Många arbetsuppgifter som polisen utför görs i samverkan med andra. I det brottsförebyggande uppdraget är samverkan nödvändig för

att nå resultat eftersom de allra flesta orsaker till brottsligheten ligger utanför polisens ansvarsområde. Det finns flera områden där samverkan är avgörande, exempelvis har bekämpningen av grov organiserad brottslighet blivit betydligt mer kraftfull när flera myndigheter arbetar tillsammans mot samma mål. Regeringen bedömer att polisens samverkan med andra har utvecklats positivt.

Det brottsförebyggande arbetet ska vara lokalt förankrat och kräver nära samverkan med kommunerna. Att samverkansöverenskommelser mellan polis och kommun nu finns på plats i nästan hela landet är positivt men inte tillräckligt. Regeringens uppfattning är att denna utveckling bör fortsätta så att polisen tecknar samverkansavtal med samtliga kommuner. Det är vidare nödvändigt att de strategiska överenskommelserna baseras på en lokal problembild och att de leder fram till konkreta brottsförebyggande aktiviteter. Regeringen anser att det är viktigt att polisen fortsätter att tillsammans med andra aktörer bekämpa brottslighetens orsaker.

Brås arbete för att utveckla den framtida samverkan mellan kommunerna och den nya Polismyndigheten är betydelsefullt för att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

För att förebygga ekonomisk brottslighet krävs kunskap om riskområden och utvecklingstendenser. I det sammanhanget är Ekobrottsmyndighetens arbete med framtagande av en underrättelsebild centralt.

Säkerhetspolisen har under 2013 fortsatt utvecklingen för att kunna möta de krav som ställs på en modern säkerhetstjänst. Regeringen anser att det är viktigt att Säkerhetspolisen fortsätter den utvecklingen och att den operativa förmågan prioriteras främst. Under 2013 har samarbetet med flera andra myndigheter fördjupats och förtydligats. Detta gäller inte minst i förhållande till den öppna polisen. Att denna samverkan fungerar är nödvändigt för ett effektivt brottsbekämpande.

3.6.4 Utredning och lagföring

3.6.4.1 Mål

Regeringens mål för utredning och lagföring är att verksamheten ska bedrivas med högt ställda

krav på rättssäkerhet, kvalitet och effektivitet och att brottsuppklaringen ska öka.

De myndigheter som omfattas av verksamheten är framför allt polisen, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Därutöver bidrar Rättsmedicinalverket, Kriminalvården (avseende häktesverksamhet), Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden samt Säkerhetspolisen.

3.6.4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Följande indikatorer används för att bedöma resultatet och måluppfyllelsen för utredning och lagföring:

- antal och andel ärenden redovisade från polis till åklagare
- antal inkomna brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten
- antal och andel personuppklarade brott
- antal och andel lagförda personer och brottsmisstankar
- genomströmningstider.

Utvecklingen av indikatorerna bedöms såväl sammantaget som för olika brottskategorier.

Som tidigare framhållits är rättsväsendets verksamhet komplex och därför svår att på ett heltäckande sätt fånga i ett antal statistiska mått. En stor mängd värdefullt arbete utförs inom området utredning och lagföring utan att det resulterar i ett redovisat ärende till åklagare eller personuppklarat brott. Dessutom är det svårt att definiera exakt vilken uppklaringsnivå som är rimlig, eftersom förutsättningarna att klara upp de anmälda brotten varierar kraftigt. Med detta i beaktande tillför indikatorerna emellertid värdefull och nödvändig information om utvecklingen i verksamheten.

3.6.4.3 Verksamhetens resultat

Ärendeflöde

Ett brottsärende som inkommer till polisen kan innehålla ett eller flera anmälda brott. Mellan 2012 och 2013 var antalet inkomna ärenden till polisen (exklusive ärenden från övervakning med trafiksäkerhetskameror) i princip oförändrat. Detsamma gäller antalet anmälda brott.

Antalet ärenden som polisen redovisade till åklagare minskade inom åtta av tio brottskategorier mellan 2012 och 2013. De brottskategorier där ärenderedovisningen ökade var bedrägeribrott och övriga brott mot person (omfattar bl.a. ofredande, ärekränkning, hemfridsbrott, dataintrång, sexuell tvång/övergrepp/ofredande, vållande till annans död och människohandel). Sammantaget minskade antalet redovisade ärenden till åklagare med 11 procent. Även andelen redovisade ärenden av inkomna ärenden minskade, såväl sammantaget som för de flesta av brottskategorierna.

Till Åklagarmyndigheten inkom under 2013 cirka 186 000 ärenden eller närmare 461 000 brottsmisstankar. Det är en minskning med 8 respektive 7 procent jämfört med 2012.

Ekobrottsmyndighetens verksamhet präglades under 2013 av den organisationsförändring som innebar att myndigheten från den 1 juli 2013 fick ett nationellt ansvar för de ärenden som myndigheten handlägger enligt sin instruktion. Till myndigheten inkom cirka 6 400 ärenden eller närmare 54 000 brottsmisstankar under året. Det är en ökning med 39 respektive 56 procent.

Tabell 3.8 Inkomna ärenden 2011–2013

	2011	2012	2013
Polisen	1 451 795	1 435 537	1 425 258
Åklagarmyndigheten	210 692	202 346	185 702
Ekobrottsmyndigheten	4 545	4 591	6 369

Källa: Årsredovisningarna 2013 för polisen, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. På grund av en omkörning av uppgifterna i polisens verksamhetsuppföljningssystem för perioden 2011–2013 skiljer sig utfallet för 2011 och 2012 gällande polisen från det som redovisades i polisens årsredovisning 2012 och Budgetpropositionen för 2014.

Genomströmningstider

Medelgenomströmningstiden för bearbetade ärenden hos polisen, dvs. ärenden där förundersökning eller annan slags brottsutredning bedrivits, ökade från 81 till 87 dagar mellan 2012 och 2013. Tiden mäts från anmälningsdagen till dess att ärendet avslutats hos polisen.

Den genomströmningstid Åklagarmyndigheten mäter från inkommen anmälan till beslut i åklagarledda förundersökningar ökade med 8 dagar till 106 dagar. Däremot minskade genomströmningstiden mätt från inkommet beslutsunderlag från polisen till åklagarens beslut med 3 dagar och uppgick till 20 dagar.

Vid Ekobrottsmyndigheten ökade genomströmningstiderna mätt från inkommen anmälan till beslut med 69 dagar till i genomsnitt 281 dagar 2013, vilket inkluderar migrerade ärenden från Åklagarmyndigheten. Exklusive överförda ärenden från Åklagarmyndigheten beräknas Ekobrottsmyndighetens genomströmningstid till 241 dagar, vilket är en ökning med 29 dagar jämfört med föregående år.

Uppklaring och lagföring

När brottsbekämpande myndigheter lyckas knyta en gärningsperson till ett brott genom att åklagare fattar beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse räknas brottet som personuppklarat i den officiella kriminalstatistiken. Brott kan också bli uppklarade på andra sätt än genom personuppklaring. Det gäller exempelvis brott som inte blir föremål för lagföring på grund av beslut om förundersökningsbegränsning eller om det konstateras att den anmälda gärningen inte är brott eller den misstänkte är under 15 år.

Enligt den officiella kriminalstatistiken personuppklarades ca 211 000 brott under 2013, vilket är en minskning med ca 10 procent i förhållande till föregående år. Korrigerat för enstaka ärenden som innehåller extremt många brott uppgår minskningen till ca 8 procent.

Personuppklaringsprocenten, som är ett mått på antalet personuppklarade brott i förhållande till antalet anmälda brott ett visst år, minskade från 17 till 15 procent. Det innebär att den hamnar något under det spann på mellan 16 och 18 procent som den har legat på de senaste tio åren.

Antalet personuppklarade brott minskade inom de flesta brottskategorier under 2013. För vissa typer av brott, t.ex. våldsbrott, minskade också inflödet av anmälda brott. Antalet personuppklarade brott minskade dock mer än antalet anmälda brott, vilket gör att även personuppklaringsprocenten för våldsbrott sjönk. En brottskategori som uppvisade ett ökat antal personuppklarade brott var bedrägeribrott. Där ökade även inflödet av anmälda brott kraftigt, vilket gör att personuppklaringsprocenten sjönk marginellt. Vad avser narkotikabrott märks minskad personuppklaring för de enklare brotten (innehav och eget bruk), medan både antalet och andelen personuppklarade brott ökade beträffande överlåtelse och framställning av narkotika. Detta ligger i linje med polisens

prioritering att rikta större uppmärksamhet mot överlåtelsebrott. Tekniska problem i polisens it-stöd bidrog också till en temporär minskning av antalet ärenden redovisade till åklagare på narkotikaområdet i början av 2013.

Antalet ordningsböter som utfärdades av polis gällande trafikbrott var under 2013 ca 7 700 färre än året innan, vilket motsvarar en minskning med 3 procent. För övriga specialstraffrättsliga brott minskade antalet ordningsböter med 640, eller 8 procent.

Antalet personer som lagförts (dvs. åtalats, fått strafföreläggande eller meddelats åtalsunderlåtelse) genom beslut vid Åklagarmyndigheten minskade med 10 procent till drygt 121 000. Andelen lagförda personer (av det totala antalet misstänkta personer där beslut om lagföring eller avskrivning fattats) liksom andelen lagförda brottsmisstankar låg kvar på samma nivå som föregående år, 65 respektive 62 procent. Antalet personer som lagförts genom beslut vid Ekobrottsmyndigheten ökade med 15 procent. Andelen lagförda personer minskade med 4 procentenheter. Antalet lagförda brottsmisstankar ökade med 44 procent och uppgick till 10 900. Lagföringsandelen avseende brottsmisstankar låg kvar på samma nivå som föregående år.

Samarbetet mot gränsöverskridande brottslighet

Många brott innehåller olika typer av gränsöverskridande inslag. Därför måste de brottsbekämpande myndigheterna arbeta med sina motsvarigheter i andra länder för att förhindra och utreda brott samt lagföra gärningspersoner. Här krävs att myndigheterna samverkar med och drar nytta av alla de EU-organ, internationella organisationer och nätverk som finns etablerade. Polisen och övriga delar av rättsväsendet bidrar även till insatser för att stärka kapaciteten inom rättssektorn i postkonfliktländer. Ett sådant samarbete ger bl.a. ökat förtroende för svensk polis i dessa länder, vilket den svenska polisorganisationen har nytta av i bekämpningen av den gränsöverskridande brottsligheten.

Under 2013 har flera insatser gjorts för att utveckla möjligheterna till informationsutbyte inom EU. Bland annat har genomförandet av det s.k. Prümrådsbeslutet avseende automatiskt informationsutbyte av DNA-uppgifter gett goda resultat efter att utbytet påbörjats med fyra av

medlemsstaterna (Nederländerna, Finland, Estland och Polen). Polisen har vidare utvecklat konceptet för Single Point of Contact (SPOC) som minskar dubbelarbete och förenklar och snabbar på processen för förfrågningar och svar. Det finns också ett utvecklat samarbete mellan de nordiska länderna med delade polis- och tullsambandsmän utplacerade i hela världen. Dessa sambandsmän har varit av avgörande betydelse i flera gränsöverskridande utredningar under året.

Genomförandet av rådets beslut om förstärkning av Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket har skapat förutsättningar för ett effektivare samarbete över gränserna. Det svenska genomförandet utvärderades under 2012 av en arbetsgrupp inom EU. Utvärderingsresultatet visade att Sverige genomfört beslutet på ett bra sätt. Under 2013 förstärktes det svenska kontoret vid Eurojust med ytterligare en åklagare, denna gång från Ekobrottsmyndigheten.

När det gäller det gränsöverskridande arbetet med att återföra brottsvinster har antalet förfrågningar mellan det svenska Asset Recovery Office (ARO) och motsvarande kontor i andra EU-medlemsstater ökat under året.

Forensiskt utredningsstöd

Den kriminaltekniska verksamheten är av stor vikt i brottsutredningar. Teknisk bevisning kan bidra såväl till att binda en gärningsperson till ett brott som till att fria en misstänkt. Under 2013 ökade antalet begärda undersökningar från rättsväsendet till Statens kriminaltekniska laboratorium med sammanlagt 8 procent, exklusive personprover för DNA-analys (s.k. topsningar). Antalet begärda undersökningar av personprover för DNA-analys minskade med 27 procent. Vid årets slut fanns ca 132 000 personer registrerade i DNA-registren, vilket är en ökning med 10,5 procent. Det tyder på att när polisen tar personprover för DNA-analys tas de på relevanta personer, dvs. personer som blir dömda för brott eller kvarstår som misstänkta under längre tid. Antalet registrerbara spår i spårregistret ökade med 8 procent. Däremot har antalet träffar mellan spår och person minskat med 12 procent, vilket kan hänga samman med det minskade antalet topsade personer. Det it-forensiska området växer kontinuerligt och antalet begärda undersökningar inom den disciplinen ökade med 26 procent under 2013.

Antalet expedierade ärenden vid Rättsmedicinalverkets olika verksamheter förändrades i vissa avseenden under 2013. Inom rättspsykiatri ökade antalet rättspsykiatriska undersökningar med 19 procent. Antalet rättsmedicinska obduktioner var drygt 5 100, vilket är en marginell minskning jämfört med föregående år. Handläggningstiderna avseende obduktioner kortades från 68 till 63 dagar. Antalet utfärdade rättsintyg minskade för andra året i rad och uppgick till drygt 5 700 vilket är en minskning med 14 procent jämfört med 2011. Rättsmedicinalverket vet inte vad som är orsaken till minskningen men frågan kommer att bli föremål för vidare analys i samverkan med polisen och Åklagarmyndigheten. Antalet expedierade ärenden inom rättskemin minskade med drygt 4 procent till närmare 91 600 under året. Inom rättsgenetiken ökade det totala antalet expedierade ärenden med 21 procent till drygt 5 000. Detta beror på en kraftig ökning av antalet familjeåterföreningsärenden från Migrationsverket.

Insatser för att förbättra effektiviteten och kvaliteten i brottsutredningsverksamheten

Under 2013 har Rikspolisstyrelsen genomfört flera inspektioner och andra uppföljningar av polisens brottsutredningsverksamhet. Inspektionerna har bland annat visat att ärendesamordningen blivit bättre vid polismyndigheterna medan analyser av brott och spår från brott med okänd gärningsperson (s.k. operativ brottanalys och forensisk analys) fortfarande inte genomförs i tillräckligt stor utsträckning. Andra slutsatser är att arbetet med miljöbrott och arbetsmiljöbrott behöver förbättras genom kompetensförstärkning och organisatoriska åtgärder. Flera av inspektionerna pekar på brister i ledningen och styrningen av den brottsutredande verksamheten.

Rikspolisstyrelsen har också kunnat konstatera att polismyndigheterna vidtagit åtgärder för att förbättra kvaliteten i anmälningsupptagningen och de initiala utredningsåtgärderna, förbättra tillgängligheten till och kompetensen hos polisens förundersökningsledare samt förbättra tillgången till lokala brottsplatsundersökare och annan kriminalteknisk kompetens. Rikspolisstyrelsen bedömer dock att ytterligare åtgärder behöver vidtas på dessa områden. Under 2014 fortsätter Rikspolisstyrelsens uppföljnings- och

inspektionsverksamhet att rikta uppmärksamhet mot utredningsverksamheten.

För att öka lagföringen och korta handläggningstiderna när det gäller bedrägeribrott har polisen och Åklagarmyndigheten under 2013 riktat särskild uppmärksamhet mot denna brottstyp. Polismyndigheten i Stockholms län har fått ett nationellt samordningsansvar som sakkunnig myndighet för bedrägeribrott. Myndigheten har bl.a. inrättat ett nationellt bedrägericenter som samordnar polismyndigheternas utredningsarbete. Inom Åklagarmyndigheten har en strategi för bedrägeri- och bidragsbrott genomförts. Många polismyndigheter och åklagarkammare har också tillsammans inom ramen för de lokala samverkansforumen tagit fram åtgärdsplaner för förbättrad bedrägeribekämpning. Resultatmässigt är bedrägerier en brottskategori som utmärkte sig under 2013 genom både kvantitativa och kvalitativa förbättringar. Antalet ärenden som redovisades till åklagare ökade med 15 procent och den samlade andelen brottsmisstankar som ledde till lagföring i polisledda och åklagarledda förundersökningar ökade med 11 procentenheter från 52 procent till 63 procent.

För att uppnå en mer enhetlig och effektiv mängdbrottsshantering inom Åklagarmyndigheten pågår sedan 2012 två försöksverksamheter på området. Hanteringen av trafikbrott har koncentrerats till två orter, Karlskrona och Östersund, och inom Stockholms län hanteras en majoritet av mängdbrottsärendena på en av länets fem kammare. Verksamheterna ska utvärderas under 2014.

En viktig del i Åklagarmyndighetens kvalitetsarbete är verksamheten vid myndighetens tre utvecklingscentrum. Där bedrivs rättslig tillsyn samt metod- och rättsutveckling. Under 2013 har man bland annat granskat åklagarnas handläggning av kontaktförbud och bedrivit utvecklingsarbete kring medling vid ungdomsbrott. Sedan 2012 finns även en särskild tillsynsavdelning inom Åklagarmyndigheten som ansvarar för att samordna den rättsliga styrningen.

Mot bakgrund av Ekobrottsmyndighetens utvidgade ansvar för bekämpningen av ekonomisk brottslighet har myndigheten under 2013 bedrivit ett omfattande utvecklingsarbete, framförallt för att få verksamheten på plats på fem nya orter. Därtill har myndigheten utvecklat formerna för handläggningen av de medelsvåra

ärendena i syfte att uppnå en effektivare ärendeprocess. Ekobrottsmyndigheten har också bedrivit tillsynsprojekt om utredningsmetodik och åklagarnas processföring i domstol.

Under året har Ekobrottsmyndigheten, i samverkan med Åklagarmyndigheten och Skatteverket, även vidtagit särskilda åtgärder för att hantera frågor och ärenden med anledning av Högsta domstolens beslut i fråga om dubbelbestraffning. Beslutet innebär att en person som påförts skattetillägg för att ha lämnat en oriktig uppgift i skatteförfarandet inte också får åtalas för skattebrott för samma uppgift.

Kostnadsutveckling

Myndigheternas kostnader inom verksamheten utredning och lagföring uppgick till närmare 15,7 miljarder kronor 2013, vilket är en ökning med knappt 2 procent i förhållande till föregående år.

Tabell 3.9 Kostnadsutveckling 2011–2013

Miljoner kronor

	2011	2012	2013
Verksamhetens kostnader	14 362	15 408	15 691

Källa: Årsredovisningarna 2011–2013 för polisen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Kriminalvården.

Polisen och Åklagarmyndigheten har i likhet med tidigare år använt stora delar av sina resurser till att hantera vålds- och sexualbrott. Våldsbrott och övriga brott mot person utgjorde mellan 16 och 17 procent av det totala antalet inkomna och redovisade ärenden till/från polisen. Samtidigt gick 42 procent av resurstiden inom polisen åt till att hantera dessa ärenden. Inom Åklagarmyndigheten utgjordes drygt 20 procent av de avslutade brottsmisstankarna av vålds- och sexualbrott och 40 procent av resurserna användes för att handlägga sådana brottsmisstankar.

Under 2013 använde Ekobrottsmyndigheten drygt 92 procent av sina utredningsresurser för handläggning av ca 34 500 brottsmisstankar om allvarlig ekonomisk brottslighet. Övriga utredningsresurser användes för utredning och lagföring av drygt 10 400 brottsmisstankar avseende mängdärenden.

3.6.4.4 Analys och slutsatser

Under 2013 lades något mer resurser på brottsutredningsverksamheten än föregående år,

samtidigt som antalet och andelen personupplärd brott minskade. Minskningen gäller såväl sammantaget som för de flesta brottskategorier. Målet om en högre brottsuppläring har således inte uppnåtts och regeringen anser att detta är otillfredsställande.

Inflödet av anmälda brott och inkomna ärenden till polisen låg under 2013 på ungefär samma nivå som 2012. Utvecklingen varierade mellan olika typer av brott. För brottskategorier med ett minskat inflöde minskade dock i allmänhet antalet redovisade ärenden och personupplärd brott i större utsträckning än inflödet, vilket gör att också andelen redovisade ärenden till åklagare och personuppläringprocenten minskade för många brottskategorier.

Förutsättningarna för rättsväsendet att klara upp brott skiljer sig åt mellan olika brottstyper. Förändringar i brottsstrukturen är därför en av flera faktorer som kan påverka den samlade brottsuppläringen. Som framgått av tidigare avsnitt finns i det korta perspektivet dock inget som tyder på att inflödet har förändrats på ett så påtagligt sätt att det skulle påverka de grundläggande förutsättningarna för utredningsarbetet som helhet. Förändringarna i form av ett minskat inflöde av lättupplärd brott som exempelvis trafikbrott och snatterier har haft viss, men tämligen marginell, betydelse för det försämrade resultatet mellan 2012 och 2013. Det korrigerade antalet personupplärd brott i den officiella kriminalstatistiken har minskat med 8,4 procent mellan 2012 och 2013. Om exempelvis trafikbrotten utesluts uppgår denna minskning till 7,7 procent. En utslutning av snatterier och stölder i butik ger en minskning på 7,9 procent.

Resultatet i den brottsutredande verksamheten påverkas av många olika faktorer, både inom och utanför myndigheterna. Det är angeläget att polis och åklagare utvecklar sin förmåga att identifiera och analysera interna och externa faktorer som kan ha betydelse för resultatet i verksamheten. För att öka kunskaperna om hur omvärldsfaktorer påverkar förutsättningarna att utreda och lagföra brott har också Brottsförebyggande rådet (Brå), inom ramen för sitt särskilda regeringsuppdrag att utvärdera satsningen på fler poliser, analyserat olika förhållanden som kan antas påverka resultatet i polisens brottsutredande verksamhet. Brås analys ger dock inget entydigt och heltäckande svar på varför personuppläringen

sjunkit så markant 2013. Den enda faktor som tydligt förklarar en del av utvecklingen är att framför allt fler narkotika- och trafikbrott förundersökningsbegränsas. Enligt Brå finns det vidare tecken som tyder på att kraven på polisen har ökat och att den avsatta tiden för att utreda mängdbrott har minskat. Samtidigt är det enligt Brå inte helt rimligt att den typen av förhållanden förändras så snabbt att det kan förklara nedgången mellan 2012 och 2013. Regeringen avser att noga följa den fortsatta utvecklingen.

En omständighet som under 2013 sannolikt har gjort sig gällande i ökad utsträckning och som kan förväntas ha en inverkan på resultatutvecklingen inom polisen är förberedelserna inför den kommande omorganisationen av polisen. Såväl nationella som internationella erfarenheter tyder på att omfattande organisationsförändringar av polisverksamhet kan medföra temporära försämringar av verksamhetsresultatet. Polisen måste dock i största möjliga mån säkerställa att störningar i utredningsverksamheten minimieras.

Den nya organisationen för polisen kommer på sikt att ge polisen bättre förutsättningar för en likvärdig och effektiv brottsutredningsverksamhet. Inom ramen för arbetet som bedrivs av Genomförandekommittén för nya Polismyndigheten görs flera genomlysningar av polisens verksamhet, däribland utredningsverksamheten och den forensiska verksamheten. Det är angeläget att de utvecklingsbehov som identifieras också leder till konkreta åtgärder och förbättringar. Genom ombildningen av polisen skapas ett unikt tillfälle att åstadkomma utveckling och förändring. Det tillfället måste tas tillvara, och arbetet för att säkerställa kompetens och effektivitet i utredningsverksamheten ska prioriteras högt.

När myndigheters verksamheter är sammanlänkade så som de är i rättskedjan är det viktigt att arbetet bedrivs effektivt även ur ett helhetsperspektiv. Polis och åklagare är ömsesidigt beroende av varandras insatser. Samverkan dem emellan behöver därför fortsätta att utvecklas såväl i frågor om prioriteringar i verksamheterna som i handläggningen av enskilda ärenden. Som tidigare beskrivits analyserar en särskild utredare hur resultatuppföljningen inom rättsväsendet kan utvecklas. I utredarens uppdrag ingår även att lämna förslag på hur resultatuppföljningen på ett ändamåls-

enligt sätt kan användas i myndigheterna som en del i att förbättra effektiviteten och kvaliteten i arbetet. En annan viktig del i utredarens uppdrag är att göra en jämförande studie av rättsväsendets resultat- och kostnadsutveckling i Sverige och några andra, jämförbara länder.

Av betydelse för effektiviteten i polisens brottsbekämpning är polisens samlade uppdrag. Polisen har med tiden påförts uppgifter som helt eller delvis ligger utanför huvuduppgifterna att bekämpa brott och upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Polisens förutsättningar att utföra sina kärnuppgifter påverkas i varierande grad av detta breda uppdrag. Som angetts tidigare utreds möjligheterna att renodla polisens verksamhet.

Polis och åklagare har utifrån respektive myndighets uppdrag ett gemensamt ansvar för att utredning och lagföring håller hög kvalitet och är effektiv. Brås utvärdering av satsningen på fler poliser visar att även om många av de anmälda brotten inte har förutsättningar att klaras upp, finns det fortfarande utrymme att genom ett förbättrat brottsutredande arbete öka uppleringen. Faktorer av betydelse är bl.a. organisering i utredningsteam, bättre initiala utredningsåtgärder, tydligare arbetsledning och feedback, mer verksamhetsanpassade arbetstider samt ett närmare samarbete mellan polis och åklagare. Regeringen förväntar sig därför att myndigheterna ytterligare förstärker och utvecklar sina insatser på brottsutredningsområdet så att väsentligt fler brott klaras upp.

3.6.5 Dömande verksamhet

3.6.5.1 Mål

Regeringens mål för Sveriges Domstolar är att mål och ärenden ska avgöras med hög kvalitet och effektivitet. Målbalanserna och omloppstiderna ska hållas på en rimlig nivå. Domstolsverket ska skapa förutsättningar för domstolarna att uppfylla målet för verksamheten bland annat genom en ändamålsenlig resursfördelning och stöd i verksamhetsutvecklingen.

Inom den dömande verksamheten verkar de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Sveriges Domstolar omfattar även hyres- och arrendenämnderna, Rättshjälpsmyndigheten, Rättshjälpsnämnden och Domstolsverket.

3.6.5.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att redovisa resultaten inom verksamhetsområdet är följande:

- omloppstider
- inkomna, avgjorda och balanserade mål
- överbalanser
- produktivitet, mätt som antalet avgjorda mål och ärenden i förhållande till kostnaderna.

3.6.5.3 Verksamhetens resultat

Omloppstider

I regleringsbrevet avseende Sveriges Domstolar har det ställts upp målsättningar för hur långa omloppstider olika typer av mål högst bör ha i domstolarna. Målsättningarna gäller hur lång handläggningstid 75 procent av målen högst bör ha från att de kommit in till domstolen och till att de har avgjorts. Dessa verksamhetsmål och resultaten framgår av tabell 3.10.

Tabell 3.10 Uppfyllelse av verksamhetsmål: omloppstid i månader för avgjorda mål 2011–2013 75:e percentilen

	Mål	2011	2012	2013
Tingsrätter				
Twistemål exkl. gem. ansökan om äktenskapsskillnad	7,0	7,9	7,3	7,2
Brottmål exkl. förtursmål	5,0	5,2	4,9	4,9
Hovrätter				
Twistemål	5,0	4,7	5,0	5,6
Brottmål exkl. förtursmål	5,0	7,4	7,2	7,6
Förvaltningsrätter				
Samtliga mål exkl. förtursmål och migrationsmål	6,0	10,0	8,5	7,0
Kammarrätter				
Samtliga mål exkl. förtursmål och migrationsmål	6,0	7,2	6,8	7,5

Källa: Sveriges Domstolars årsredovisning 2013.

Verksamhetsmålet gällande tingsrätternas omloppstider för brottmål uppnåddes 2013. Tingsrätterna var också nära att uppnå målet för tvistemål. Omloppstiderna i förvaltningsrätterna förbättrades kraftigt. Däremot försämrades

resultaten för hovrätterna, kammarrätterna och hyres- och arrendenämnderna.

Under 2013 pågick ett antal riktade åtgärder för att minska handläggningstider och balanser vid Sveriges Domstolar. Som exempel kan nämnas en förstärkningsstyrka med ett antal domare som kunnat tas i anspråk vid frånvaro på grund av utbildning och långvarig sjukskrivning eller vid handläggning av större mål och balansarbetningar. Vissa domstolar har också tilldelats ekonomiska resurser för att kunna göra tillfälliga insatser för att minska omloppstider och överbalanser. Vidare har Domstolsverket organiserat ett fortsatt erfarenhetsutbyte mellan domstolar i frågor som rör utveckling av organisations- och arbetsformer.

Inkomna, avgjorda och balanserade mål

Antalet inkomna mål (exklusive migrationsmål) till domstolarna minskade med 0,5 procent 2013 jämfört med 2012. Antalet avgjorda mål minskade samtidigt med 1,5 procent. Eftersom antalet avgjorda mål ändå översteg antalet inkomna mål, minskade antalet balanserade mål med 2 procent.

Tabell 3.11 Den totala målutvecklingen (exkl. migrationsmål) 2011–2013

	2011	2012	2013
Inkomna mål	345 808	351 055	349 439
Avgjorda mål	352 889	357 423	351 906
Balanserade mål	137 196	131 911	129 296

Källa: Sveriges Domstolars årsredovisning 2013.

Domstolarnas totala balans kan delas upp i en så kallad arbetsbalans och en överbalans. Med arbetsbalans avses det antal mål i balans som statistiskt är förenligt med att verksamhetsmålen gällande omloppstider kan nås. Det antal mål som överstiger arbetsbalansen definieras som överbalans. Överbalansen har minskat från 17 100 mål 2011 respektive 6 100 mål 2012 till 5 300 mål 2013. Trots en kraftig minskning under de senaste åren är överbalanserna alltså störst i förvaltningsrätterna.

Kostnadsutveckling och produktivitet

Verksamhetsområdet inbegriper både verksamheten inom Sveriges Domstolar (exklusive migrationsdomstolarna) och de transfereringar och övriga utbetalningar som utgörs av kostnader under anslaget 1:12 *Rättsliga biträden m.m.*

	2011	2012	2013
Verksamhetens kostnader	4 816	4 928	5 171
Transfereringar m.m.	2 002	2 157	2 260
Summa kostnader	6 818	7 086	7 431

Källa: Sveriges Domstolars årsredovisningar 2011–2013.

Under perioden 2011–2013 har verksamhetskostnaderna inom Sveriges Domstolar ökat. Under 2013 ökade kostnaderna med 5 procent. Produktiviteten, mätt som antalet avgjorda mål och ärenden i förhållande till de totala fastprisberäknade kostnaderna på anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* har minskat med 4 procent mellan 2012 och 2013.

Transfereringarna avseende utgifter för rättsliga biträden m.m. ökade med 13 procent under perioden 2011–2013, varav med 5 procent under 2013. Utgifterna för offentlig försvarare utgjorde 2013 drygt 55 procent av utgifterna under anslaget. Andra större utgiftsposter gällde offentligt biträde och målsägandebiträde. Den totala ökningen av utgifterna på anslaget förklaras främst av ökade utgifter för offentlig försvar, målsägandebiträde och rättshjälp enligt rättshjälpslagen.

3.6.5.4 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att målet för den dömande verksamheten delvis är uppnått. Det är positivt att tingsrätterna nådde verksamhetsmålet för brottmål och att omloppstiderna i tingsrätt och förvaltningsrätt i övrigt minskade. Dessa domstolar står för den absoluta majoriteten av målen och ärendena i domstolarna. Förvaltningsrätterna har samtidigt fortsatt att minska sina överbalanser, vilket också är positivt. Däremot är det negativt att omloppstiderna i hovrätterna, kammarrätterna och hyres- och arrendenämnderna ökade från en ofta redan tidigare alltför hög nivå.

De riktade åtgärder som har vidtagits för att minska handläggningstider och balanser vid Sveriges Domstolar har sannolikt påverkat måluppfyllselsen i positiv riktning. Omständigheter som domstolarna menar har försvårat uppfyllselsen av verksamhetsmålen är bl.a. fler omfattande mål, personalomsättning och rekryteringssvårigheter.

Sveriges Domstolars arbete för att förbättra kvalitet och effektivitet bidrar också till ett ökat

förtroende för verksamheten hos allmänheten. Sveriges Domstolar arbetar kontinuerligt för att förbättra bemötande, domskrivning och kommunikation. Regeringen ser positivt på detta arbete.

Domstolarna genomgår för närvarande en generationsväxling med betydande pensionsavgångar. Vid vissa domstolar finns svårigheter att tillsätta vakanta domartjänster. Regeringen ser det som angeläget att domstolarna kan rekrytera domare som tillhör de skickligaste och för yrket mest lämpade juristerna i landet. För att uppnå en tillfredställande domarrekrutering i alla delar av domstolsväsendet krävs insatser av såväl de enskilda domstolarna som Domarnämnden, Domstolsverket och regeringen. Det arbete som pågår för att förbättra rekryteringsläget måste fortsätta.

Innan 2013 hade antalet inkomna mål till Sveriges Domstolar ökat under flera år. 2013 tillfördes Sveriges Domstolar ett resurstillskott. Under året avgjordes dock målen inte i en takt som motsvarade resursökningen och produktiviteten minskade därmed. Resurstillskottet har framför allt använts till att öka antalet anställda, särskilt vid tingsrätterna. Arbetsläget bedömdes där vara som mest ansträngt. Resurstillskottet har även möjliggjort satsningar på t.ex. kvalitetsarbete och it-utveckling. Sådana satsningar kan inte förväntas få genomslag i form av ökad produktivitet på kort sikt.

Det processrättsliga regelverket har stor betydelse för domstolarnas effektivitet. De minskade omloppstiderna i tingsrätt och förvaltningsrätt kan delvis förklaras av de reformer som genomförts under senare år. Regeringen bedömer att även genomförda förändringar i de yttre tingsrätts- och förvaltningsrättsorganisationerna haft långsiktigt goda effekter för måluppfyllselsen vid Sveriges Domstolar. Ytterligare reformer av det processrättsliga regelverket är nödvändiga för att effektiviteten och produktiviteten ska förbättras i framtiden.

Utgifterna för rättsliga biträden fortsatte att öka under 2013 trots att antalet brottmål minskade något. Utgiftsökningen förklaras av en ökning av antalet debiterade timmar per mål och den årliga höjningen av timkostnadsnormen. Mot bakgrund av de ökade utgifterna tillsattes den 31 januari 2013 en särskild utredare som ska göra en samlad översyn av utgifterna för rättsliga biträden. Utredaren ska överväga vilka åtgärder som kan vidtas och som kan få en utgifts-

dämpande effekt. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2014.

3.6.6 Verkställighet av påföljd

3.6.6.1 Mål

Regeringens mål för verksamheten är att påföljder ska verkställas på ett säkert, humant och effektivt sätt och att antalet återfall i brott ska minska.

Kriminalvården ansvarar för att verkställa påföljder inom detta verksamhetsområde.

3.6.6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Uppfyllelsen av målet att påföljder ska verkställas på ett säkert, humant och effektivt sätt bedöms bl.a. utifrån

- myndighetens arbete med att förbättra den interna styrningen och kontrollen
- flexibiliteten i platsutnyttjandet
- antalet rymningar och allvarliga händelser
- graden av strukturerad sysselsättning i anstalt.

Måluppfyllelsen avseende det återfallsförebyggande arbetet under verkställigheten bedöms bl.a. annat utifrån

- andelen klienter som har en verkställighetsplan
- andelen klienter som har fullföljt behandlingsprogram
- klienternas deltagande i utbildning
- andelen klienter som har blivit föremål för särskilda utslussningsåtgärder.

3.6.6.3 Verksamhetens resultat

Intern styrning och kontroll

Inom Kriminalvården bedrivs sedan några år ett omfattande arbete med att utveckla och förändra organisationen. Syftet är att stärka myndighetens förmåga att organisera, styra, följa upp och prognosticera verksamheten. Under 2013 har Kriminalvårdens arbete med att stärka den interna styrningen och kontrollen bl.a. resulterat

i beslut om förändrad organisation, ny styr- och uppföljningsmodell, ny budgetfördelningsmodell samt förbättrat och mer sammanhållet internkontrollarbete.

Flexibilitet och beredskap för variationer i klienttillströmningen

Antalet intagna i anstalt och antalet frivårds-klienter fortsatte att minska 2013. På fem år har medelbeläggningen i anstalt minskat med ca 14 procent och medelantalet frivårds-klienter med ca 9 procent. 2013 var medelbeläggningen i anstalt 4 022 (94 procent män och 6 procent kvinnor). Frivården hade i genomsnitt 13 014 klienter (88 procent män och 12 procent kvinnor).

Till följd av den minskade klienttillströmningen har tre anstalter och en anstaltsavdelning avvecklats under 2013. Kriminalvården har även sett över möjligheten att hyra ut lokaler till andra myndigheter. Som en följd av detta har i ett fall ett avtal slutits med Migrationsverket.

Säkerhet

Under 2013 genomfördes en rymning från en anstalt i de högre säkerhetsklasserna. Antalet direktavvikelser från anstalter i den lägsta säkerhetsklassen minskade i förhållande till föregående års redan låga nivå.

225 allvarliga händelser rapporterades under 2013. Majoriteten av händelserna inträffade i anstalt. En tydlig ökning av antalet allvarliga händelser i samband med transporter analyseras under innevarande år närmare av Kriminalvården.

Enligt myndigheten visar omfattande kontroller att förekomsten av droger på anstalter fortsatt är mycket låg.

Återfallsförebyggande arbete

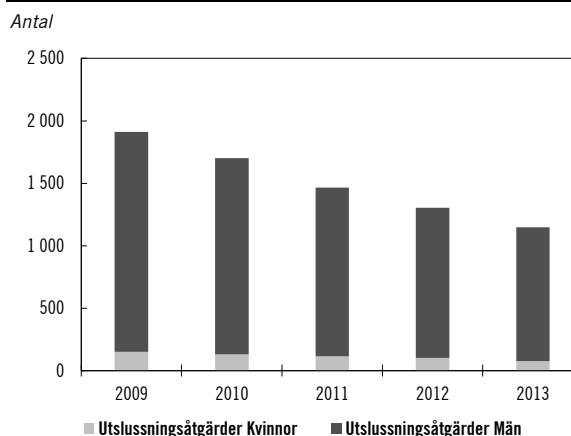
Andelen klienter i anstalt och frivård som har en upprättad verkställighetsplan har ökat i förhållande till föregående år. Lågst andel verkställighetsplaner (64 procent) finns i gruppen intagna med en strafftid kortare än 30 dagar. För övriga klientgrupper är andelen mellan 93 och 98 procent. Riksrevisionen riktade efter en granskning 2009 kritik mot kvaliteten i arbetet med verkställighetsplanerna. Riksrevisionen har under 2013, som ett led i den årliga revisionen av Kriminalvården, genomfört en ny granskning där fortsatta kvalitetsbrister identifierades. Kriminalvården har under året vidtagit åtgärder för att förbättra kvaliteten i

verkställighetsplaneringen. Myndigheten har bl.a. beslutat att inleda ett tvåårigt utvecklingsprojekt samt genomfört ett antal utbildnings- och uppföljningsinsatser.

Den totala sysselsättningsgraden i anstalt låg under 2013 i princip på samma nivå som de föregående åren. Kvinnor har högre sysselsättningsgrad än män. Färre än hälften av anstalterna når myndighetens eget mål om 85 procents sysselsättningsgrad. Kriminalvården och Arbetsförmedlingen har under året fortsatt att utveckla sitt samarbete och samarbetet omfattar nu även frivårdens verksamhet. Antalet fullföljda behandlingsprogram ökade i förhållande till föregående år. Kvinnor fullföljer behandlingsprogram i något mindre omfattning än män. Kriminalvården har redovisat att man inte i tillräcklig utsträckning når klienter som har störst behov av behandlingsprogram samt att man heller inte alltid når fram med rätt behandlingsprogram. En fjärdedel av alla klienter i anstalt påbörjade någon form av utbildning under 2013. Antalet påbörjade kurser och utbildningar har ökat något i förhållande till föregående år. Kriminalvården har under året arbetat med de utvecklingsområden som Statens skolinspektion identifierade under sin kvalitetsgranskning (Rapport 2012:6 Vuxenutbildning i anstalt) vilket lett till att Kriminalvården planerat för att vidta åtgärder, t.ex. ett mer strukturerat motivationsarbete för studier och en central antagning.

Andelen intagna som frigavs direkt från anstalt utan särskild utslussningsåtgärd var 87 procent 2013, vilket är en marginell ökning från föregående år. Antalet påbörjade särskilda utslussningsåtgärder fortsatte att minska under året, förutom för placering i halvvägshus. Minskningen totalt var 12 procent jämfört med föregående år, en minskning som endast delvis kan förklaras av en vikande klienttillströmning. Minskningen av antalet påbörjade särskilda utslussningsåtgärder var större för kvinnor än för män. Sedan 2009 har medelbeläggningen i anstalt minskat med ca 14 procent medan antalet påbörjade utslussningsåtgärder minskat med ca 40 procent under samma period.

Diagram 3.10 Antal påbörjade särskilda utslussningsåtgärder 2009-2013



Källa: Kriminalvårdens årsredovisningar 2009-2013.

Ungdomar

Kriminalvården fick i juni 2013 i uppdrag att intensifiera och utveckla det återfallsförebyggande arbetet för unga i kriminalvård. Myndighetens definition av unga klienter är personer som skrivs in i Kriminalvården när de är under 21 år. Myndigheten har vidtagit flera åtgärder under året, bl.a. anpassning av behandlingsprogram, utökade resurser till anstaltsavdelningar för unga, beslut om förstärkning av kapaciteten för studie- och yrkesvägledning och två påbörjade pilotprojekt med fokus på utredning av behovet av individuella insatser. Myndigheten har under året även fortsatt att arbeta utifrån den handlingsplan för arbetet med ungdomar, som myndigheten tog fram 2012.

Kostnadsutveckling

Tabell 3.13 Kostnadsutveckling 2011-2013

	Miljoner kronor		
	2011	2012	2013
Verksamhetens kostnader	5 723	5 530	5 659
Transfereringar	10	11	10
Summa kostnader	5 733	5 541	5 669

Källa: Kriminalvårdens årsredovisning 2011-2013.

Verksamhetsområdet omfattar verksamhet inom frivården, anstalter samt Kriminalvårdens transportverksamhet för såväl nationella som internationella transporter. Internationella transporter inom migrationsområdet redovisas under utgiftsområde 8 Migration. Häktesverksamheten ingår som en del i verksamhetsområdet Utredning och lagföring.

Efter en minskning av kostnaderna för verksamhetsområdet mellan 2011 och 2012

ökade kostnaderna 2013 med knappt 130 miljoner kronor till en nivå på knappt 5,7 miljarder kronor. Utvecklingen förklaras främst av avsättningar för framtida hyreskostnader samt ökade personalkostnader.

3.6.6.4 Analys och slutsatser

Regeringens bedömning är att målen för verksamheten delvis har uppnåtts. Myndigheten har under året haft en fortsatt hög ambitionsnivå avseende såväl det klientnära arbetet som det pågående utvecklingsarbetet för att stärka den interna styrningen och kontrollen. Regeringen förväntar sig att detta arbete kommer att ge positiva effekter på innehållet i klienternas verkställighet samt att det bidrar till ett mer effektivt resursutnyttjande och en fortsatt kostnadsmedvetenhet. Den minskande klienttillströmningen har ökat förutsättningarna för myndigheten att bedriva och utveckla en verksamhet av god kvalitet. Förväntningarna på myndighetens resultat är höga.

Beläggningssituationen ställer höga krav på Kriminalvårdens förmåga att hantera outnyttjad kapacitet effektivt både på kort och på lång sikt. Regeringen vill betona vikten av att myndigheten fortsatt vidtar åtgärder i syfte att skapa förutsättningar för ett flexibelt platsutnyttjande. Den svårprognosticerade beläggningssituationen ställer höga krav på att myndigheten prioriterar och utvecklar arbetet på området.

Att förekomsten av droger i anstalt är fortsatt låg är en tydlig framgång i myndighetens arbete. Det är också det faktum att antalet rymningar från anstalter 2013 sammantaget var lägre än någonsin. Mot bakgrund av den rymning som skedde från ett säkerhetshäkte 2013 samt de rymningar som skett från anstalter i de högre säkerhetsklasserna under 2014 kommer dock regeringen särskilt följa myndighetens fortsatta arbete med att förhindra rymningar och andra allvarliga händelser. Regeringen vill understryka vikten av att den kunskap som finns inom myndigheten används och att det bedrivs ett dynamiskt och effektivt säkerhetsarbete med hög kunskaps- och medvetandenivå hos personalen. Regeringen förväntar sig att myndigheten upprätthåller och utvecklar säkerhetsarbetet.

En individuellt utformad och ändamålsenlig verkställighetsplanering är en förutsättning för

ett effektivt återfallsförebyggande arbete. Det är därför en viktig uppgift för Kriminalvården att säkerställa att det redan vid verkställighetens början upprättas en individuellt utformad verkställighetsplan av hög kvalitet för varje klient. Regeringen är angelägen om att myndigheten fullföljer arbetet med att komma till rätta med de problem som fortfarande kvarstår med att upprätta verkställighetsplaner av god kvalitet för alla klienter. För de personer under 21 år som varje år tas in i anstalt eller påbörjar övervakning i frivård är det särskilt viktigt att på ett tidigt stadium planera och vidta åtgärder som kan bidra till att en kriminell livsstil bryts. Det är därför tillfredställande att myndigheten vidtagit ett flertal åtgärder i syfte att kvalitetssäkra arbetet med ungdomar över hela landet.

Många intagna har behov av behandling, utbildning och arbetsträning. Det är otillfredsställande att myndigheten inte uppnår sitt eget mål om sysselsättningsgrad i anstalt. Regeringen är angelägen om att Kriminalvården tillsammans med Arbetsförmedlingen och andra aktörer på arbetsmarknaden genom fortsatt utvecklad samverkan vidtar åtgärder för att skapa förutsättningar för meningsfull sysselsättning under verkställigheten. Antalet fullföljda behandlingsprogram har ökat. Kriminalvården måste dock utveckla arbetet med behandlingsprogrammen så att de klienter som har störst behov i högre utsträckning nås av väl anpassade insatser. Regeringen förväntar sig att de pågående insatserna för att utveckla arbetet med unga dömda samt män och kvinnor med våldspenitentiär ska sätta fokus på bl.a. detta.

Antalet påbörjade kurser och utbildningar i anstalt har ökat. Regeringen vill betona vikten av att än fler intagna får möjlighet att studera och skaffa sig en adekvat utbildning under verkställigheten. Det är därför tillfredställande att Kriminalvården under året har arbetat med de utvecklingsområden som Statens skolinspektion identifierade under sin granskning 2012. Användningen av särskilda utslussningsåtgärder fortsätter att minska i en utsträckning som inte kan förklaras av en vikande klienttillströmning. Kriminalvården behöver därför fortlöpande vidta åtgärder för att öka andelen intagna som blir föremål för särskilda utslussningsåtgärder. Myndigheten bör i sammanhanget även ägna uppmärksamhet åt det faktum att minskningen är större för kvinnor än för män.

Klientens verkställighetstid utgör ramen för Kriminalvårdens möjlighet att initiera insatser som är anpassade till klienternas behov. Ansvar för det återfallsförebyggande arbetet kan därför inte ensidigt vara Kriminalvårdens. Kommuner, landsting, Arbetsförmedlingen och andra aktörer måste i samverkan med Kriminalvården ansvara för att insatser initieras och fullföljs under och efter verkställigheten. Samverkan mellan Kriminalvården och andra myndigheter, organisationer i den ideella sektorn och andra aktörer i det omgivande samhället, såväl regionalt som kommunalt, är en förutsättning för ett framgångsrikt återfallsförebyggande arbete.

3.6.7 Stöd till brottsutsatta

3.6.7.1 Mål

Regeringens mål är att skadeverkningarna av brott ska minska och att verksamheten till stöd för brottsutsatta bedrivs på ett effektivt och rättsäkert sätt med hög kvalitet. Den som har utsatts för brott ska få adekvat information och ett gott bemötande från rättsväsendets myndigheter. De myndigheter inom rättsväsendet som bidrar till måluppfyllelsen genom brottsofferrelaterade verksamheter är Brottsoffermyndigheten, Polisen, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar.

3.6.7.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att bedöma måluppfyllelsen används bl.a. följande indikatorer

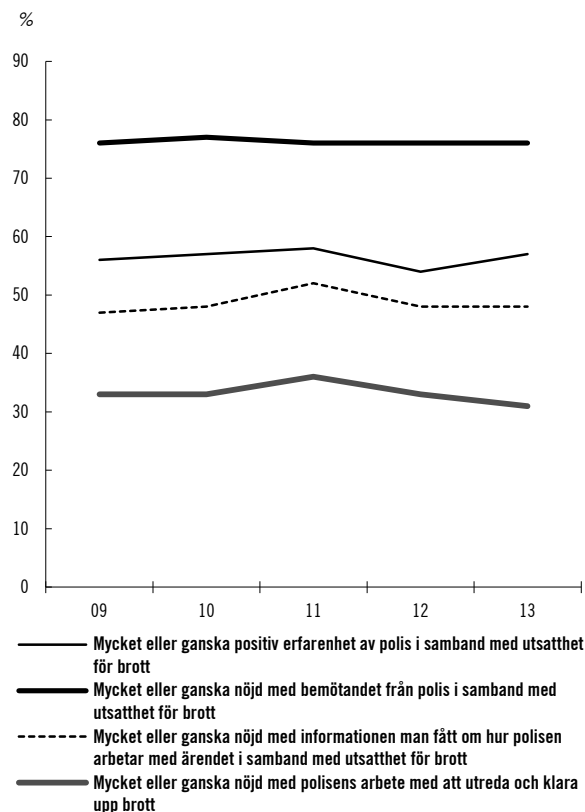
- brottsutsattas erfarenheter av polisens, åklagarnas och domstolarnas arbete
- antalet inkomna och avgjorda brottskadeärenden
- genomsnittlig handläggningstid för brottskadeärenden
- inkomna medel från regressverksamheten
- antalet aktiva regressärenden vid årets slut
- antalet inkomna och beviljade ansökningar till brottsofferfonden.

3.6.7.3 Verksamhetens resultat

För att kunna bedöma måluppfyllelsen inom området behövs dels resultatet av de åtgärder som myndigheterna vidtagit för att förbättra bemötandet av brottsutsatta och informationen till brottsutsatta, dels Brottsoffermyndighetens resultat avseende handläggning av brottskadeärenden m.m. Inledningsvis berörs rättsväsendets allmänna arbete, därefter berörs Brottsoffermyndighetens arbete specifikt. När det gäller rättsväsendets allmänna arbete utgår bedömningen framför allt från ett urval av resultatindikatorer från NTU.

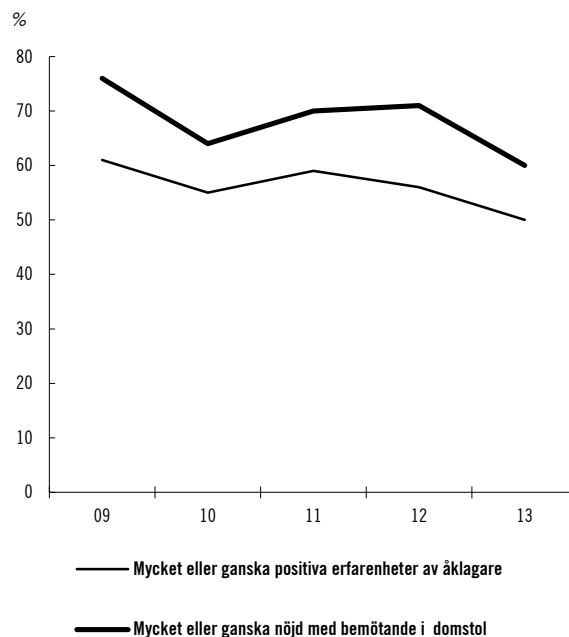
Rättsväsendets allmänna arbete

Rättsväsendet ska tillsammans med övriga samhället ge stöd till dem som har utsatts för brott. Många av de anställda inom rättsväsendets myndigheter kommer på ett eller annat sätt i kontakt med personer som har utsatts för eller på annat sätt drabbats av brott. Myndigheterna och dess personal behöver därför kunna bemöta brottsutsatta på ett professionellt sätt, ge dem relevant information och hjälpa dem att få kontakt med andra aktörer i samhället, t.ex. ideella stödorganisationer. Det har under senare år tagits många initiativ inom rättsväsendet för att vidareutveckla och förbättra stödet till brottsutsatta personer, inte minst våldutsatta kvinnor och barn.

Diagram 3.11 Brottsofferutredningens erfarenheter av polisens arbete, enligt NTU 2009-2013

Källa: NTU.

Av de personer som under de senaste fem åren har varit i kontakt med polisen på grund av utsatthet för brott är drygt 75 procent mycket eller ganska nöjda med polisens bemötande och nästan sex av tio har positiv erfarenhet av polisen. De brottsofferutredningarna är mest nöjda med polisens tillgänglighet och bemötande, men mindre nöjda med den information som gavs och polisens arbete med att utreda och klara upp brott. Utvecklingen över en femårsperiod är relativt konstant. Även polisens egen nationella brottsofferundersökning, som genomfördes 2013, visar att personer utsatta för brott är mest nöjda med polisens bemötande och tillgänglighet. Undersökningen pekar också ut olika faktorer i polisens kontakter med brottsofferutredningarna som skulle vara särskilt värdefulla att ytterligare utveckla. Det gäller främst informationen till brottsofferutredningarna i samband med att brottsofferutredningarna görs och de brottsofferutredningarnas möjlighet att få komma till tals i utredningen.

Diagram 3.12 Brottsofferutredningens erfarenhet av åklagare respektive domstol, enligt NTU 2009-2013

Källa: NTU.

När det gäller de personer som har varit i kontakt med en åklagare under de senaste fem åren på grund av utsatthet för brott uppger hälften att de har mycket eller ganska positiva erfarenheter av kontakten med åklagaren. Undersökningen visar också att kvinnor är något mer nöjda än män.

Av de som har varit i kontakt med en domstol under de senaste fem åren uppger 60 procent att de är nöjda med bemötandet som de fick i domstolen. Över en femårsperiod har de som uppgett att de har mycket eller ganska positiva erfarenheter av åklagare respektive är mycket eller ganska nöjda med bemötandet i domstol minskat något. Eftersom underlaget av personer som har erfarenhet av domstol och åklagare är begränsat bör dock de årsvisa resultaten samt utvecklingen över tid tolkas med viss försiktighet. Resultatet ger emellertid en indikation om utvecklingen och visar att det fortsatt finns anledning att utveckla arbetet med bemötandefrågor, vilket också görs på myndigheterna.

Bemötande

Det utvecklingsarbete som har skett inom polisorganisationen gällande bemötande av och information till brottsofferutredningarna har under 2013 följts upp med en brottsofferundersökning. Undersökningen mäter hur personer utsatta för brott upplever sina kontakter med polisen, dels i samband med att de anmäler brottet, dels efter

att anmälan är gjord. Enligt de övergripande nationella resultaten är de brottsutsatta generellt sett nöjda med sina kontakter med polisen. Det gäller främst kontakterna i samband med anmälningstillfället. Undersökningen visar också att kvinnor är mer nöjda än män och nöjdheten tycks öka i takt med stigande ålder. Ett arbete med att analysera resultaten lokalt samt att upprätta åtgärdsplaner har påbörjats vid polismyndigheterna.

Åklagarmyndigheten har under året genomfört en intern utbildning om bemötande av personer utsatta för sexualbrott. Myndigheten har också genomfört utbildningsinsatser i syfte att förbättra åklagarnas handläggning av enskilda anspråk och för att öka förutsättningarna för en enhetlig handläggning.

Sveriges Domstolar har tidigare utarbetat strategier för sitt arbete med bemötande av brottsutsatta och andra som kommer i kontakt med domstolarna. Under 2013 har Domstolsverket inrättat en förtroendesamordnare med uppgift att driva, utveckla och samordna arbetet med bemötandefrågor tillsammans med en referensgrupp från domstolarna.

Information

Rättsväsendets myndigheter arbetar kontinuerligt med att förbättra informationen till brottsutsatta. Det informationsbrev som polisen skickar ut tillsammans med en kopia på brottsanmälan har utvecklats och innehåller information om hur en brottsutredning går till och hur personer utsatta för brott kan få personligt stöd, ekonomisk ersättning och skydd. Brevet innehåller även kontaktuppgifter till olika myndigheter och lokala organisationer som kan ge stöd och hjälp.

I mars 2014 redovisade Rikspolisstyrelsen ett uppdrag om en förnyad informationskampanj avseende brott i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget gavs 2011 och kampanjen pågick mellan november 2012 och mars 2014. Genom kampanjen har polisen breddat bilden av vad brott i nära relationer är. Polisen har framhållit vikten av att brott i nära relationer polisanmäls, men också hur man kan agera som vittne för att hjälpa en brottsutsatt person och underlätta en rättsprocess.

De informationsinsatser som Brottsoffermyndigheten har genomfört har breddat och fördjupat kunskaperna om brottsutsattas

rättigheter både hos professionella aktörer och ideellt verksamma. Under året har myndigheten särskilt satsat på utbildning om bemötande av unga sexualbrottsoffer samt information om brottsskadeersättning till barn. Brottsoffermyndigheten har också genomfört ett uppdrag att anpassa information till brottsutsatta barn och unga. Uppdraget, som redovisades i juni, har resulterat i en webbplats www.jagvillveta.se, en barnbok och ett antal informationsbroschyrer på olika språk och anpassade till olika åldrar.

Brottsoffermyndighetens arbete och resultat

Brottsoffermyndighetens uppgift är att främja brottsoffers rättigheter, behov och intressen samt vara ett informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor. I den övergripande rollen att uppmärksamma och synliggöra brottsofferfrågor ingår även att initiera samverkan kring och sprida information om brottsofferfrågor.

Resursförbrukning

Tabell 3.14 Kostnadsutveckling 2011-2013

Miljoner kronor

	2011	2012	2013
Verksamhetens kostnader	38	40	41
Transfereringar	105	98	137
Summa kostnader	143	138	178

Källa: Brottsoffermyndighetens årsredovisning 2011-2013.

Verksamheten omfattar både Brottsoffermyndighetens arbete och de transfereringar som utgörs av kostnader för brottsskadeersättning under anslaget 1:11 *Ersättning för skador på grund av brott*. Även brottsofferfonden ingår i verksamheten. Brottsofferfondens medel är dock inte uppförda på statens budget utan finansieras huvudsakligen av lagöverträdare, som betalar en särskild avgift till fonden.

Mellan 2011 och 2013 har kostnaderna, inklusive transfereringar för verksamheten, i löpande priser ökat med ca 30 procent och uppgick 2013 till drygt 178 miljoner kronor.

Brottskadeärenden

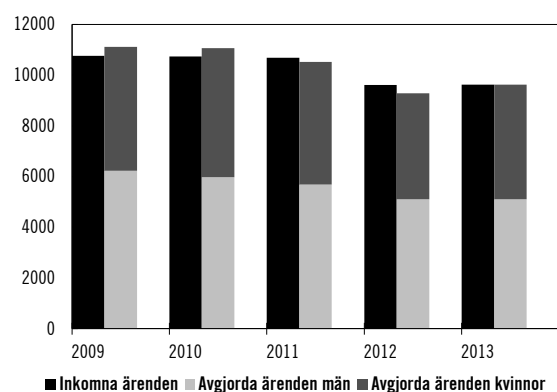
Om en dömd gärningsperson inte kan betala skadeståndet och den brottsutsatta inte har någon försäkring som täcker skadan, kan brottsskadeersättning i vissa fall utgå från staten.

Under 2013 har den negativa utvecklingen när det gäller antalet inkomna ansökningar av

brottskadeärenden vänts till en liten ökning med ca 0,2 procent jämfört med föregående år. Orsaken till det är sannolikt myndighetens ökade informationsinsatser samt att det nu är enklare att ansöka om ersättning genom introduktionen av en förenklad blankett och ett elektroniskt ansökningsförfarande. Antalet avgjorda ärenden ökade med 1,7 procent. Ökningen avser främst ansökningar om brottskadeersättning till barn som har bevittnat våld. Under 2013 utbetalades knappt 100 miljoner kronor i brottskadeersättning, vilket är en ökning med ca 12 procent i förhållande till föregående år. Ökningen beror främst på att praxisutvecklingen när det gäller kränkingsersättning har medfört högre ersättning, särskilt för sexualbrott. Vidare har antalet avgjorda ärenden avseende personskador och kränkning ökat. Frekvensen ersättningar för skador till följd av mycket allvarlig brottslighet har också ökat. Ärendebalansen fortsätter att öka och ökningen är 13 procent jämfört med 2013.

Omloppstiden för ett ärende att registreras, beredas, avgöras och expedieras var under året i genomsnitt 65 dagar, vilket innebär en marginellt förkortad handläggningstid jämfört med föregående år.

Diagram 3.13 Inkomna och avgjorda ärenden



Källa: Brottsoffermyndighetens årsredovisningar.

Under 2013 inkom 351 ansökningar om brottskadeersättning avseende barn som har bevittnat brott. Antalet sådana ansökningar har ökat med nära 40 procent under 2013 jämfört med föregående år, vilket med stor sannolikhet beror på den utbildningssatsning myndigheten har genomfört på regeringens uppdrag. Antalet beviljade ansökningar ligger på ca 65 procent, en mindre minskning jämfört med föregående år. Totalt betalades drygt 1,7 miljoner kronor ut till sökande i denna ärendekategori.

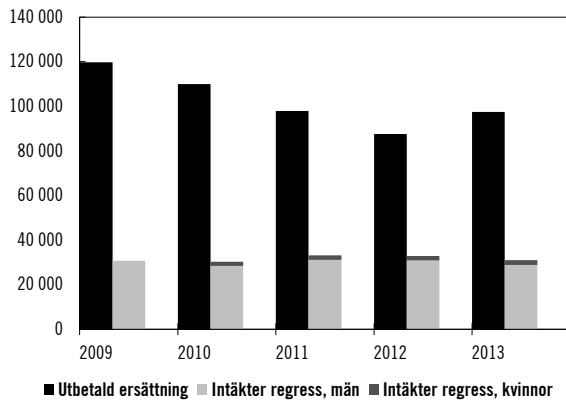
Tabell 3.15 Utbetalad brottskadeersättning fördelat på brottstyper

Brottstyp	Antal inkomna ärenden	Utbetalad ersättning tkr
Våldtäkt inkl. grov våldtäkt mot vuxen	157 (125)	9 526 (5 643)
Våldtäkt inkl. grov våldtäkt mot barn	92 (57)	9 127 (4 967)
Misshandel inkl. försök till mord/dråp riktat mot vuxen	2 325 (2 777)	23 721 (23 641)
Misshandel inkl. försök till mord/dråp riktat mot barn	486 (454)	4 635 (3 740)
Våld i nära relation mot kvinna inkl. grov kvinnofridskränkning	643 (619)	14 216 (10 788)
Rån	1 165 (1 265)	11 462 (12 378)
Olaga hot	776 (674)	4 653 (3 923)
Övergrep i rättsak	66 (66)	311 (313)
Utpressning	70 (69)	895 (595)
Överträdelse av besöksförbud/kontaktsförbud	17 (14)	124 (72)
Människohandel	3 (2)	435 (547)

Källa: Brottsoffermyndighetens årsredovisning 2013. Föregående års siffror inom parentes.

Genom regressverksamheten kräver staten gärningspersoner på den brottskadeersättning som Brottsoffermyndigheten, i deras ställe, har betalat ut till brottsutsatta.

Intäkterna från regressverksamheten uppgick till knappt 31 miljoner kronor 2013, vilket är på samma nivå som 2012. Vid utgången av 2013 fanns drygt 34 000 aktiva regressärenden. Av de betalningsskyldiga var 93 procent män.

Diagram 3.14 Utbetalad brottsskadeersättning och intäkter av regress

Källa: Brottsoffermyndighetens årsredovisningar.

Brottsofferfonden

Under 2013 uppgick brottsofferfondens intäkter till drygt 31 miljoner kronor, vilket var en minskning med ca sex procent jämfört med föregående år. Drygt 30 miljoner kronor fördelades under året från fonden till olika projekt och verksamheter. Omkring två tredjedelar av dessa medel beviljades till ideella organisationer i form av verksamhetsstöd, t.ex. vittnesstödsverksamhet och för utbildnings-, informations- och utvecklingsprojekt. Merparten av bidragen till de ideella organisationerna avsåg stöd till brottsofferjourer. Vidare beviljades cirka en tredjedel av fondens medel till viktimologiska forskningsprojekt inom olika ämnen och inriktningar. I övrigt beviljades en procent av medlen till projekt som genomförs i offentlig regi.

3.6.7.4 Analys och slutsatser

Regeringen anser att målen för verksamheten stöd till brottsutsatta delvis har uppnåtts.

Både NTU och polisens egen brottsofferundersökning visar att brottsutsatta i många delar är nöjda med sina kontakter med polisen. Det finns dock utrymme att förbättra arbetet ytterligare. Trots att polisen har utvecklat sin information till brottsutsatta under de senaste åren visar de båda undersökningarna att ytterligare insatser är nödvändiga. Ett annat område som är angeläget att utveckla ytterligare är kontakterna mellan polis och brottsutsatta under tiden då brottet utreds.

Över en femårsperiod har de brottsutsatta som uppger att de har mycket eller ganska positiva erfarenheter av åklagare respektive är

mycket eller ganska nöjda med bemötande i domstol minskat något. Mot den bakgrunden finns det anledning att vidareutveckla arbetet med bemötandefrågor.

Under året har den negativa utvecklingen vad gäller antalet inkomna brottsskadeansökningar vänt till en liten ökning. Ökningen avser ansökningar om brottsskadeansökningar till barn som har bevittnat brott. Ett tidigare uppdrag till myndigheten inom området samt införandet av alternativa ansökningsformer har med stor sannolikhet bidragit till att vända den nedåtgående trenden. Den genomsnittliga handläggningstiden av brottsskadeärenden har minskat något jämfört med föregående år.

Ärendebalansen fortsätter dock att öka. Det är av stor vikt att myndigheten säkerställer kontinuitet vad gäller kompetens och kapacitet i handläggningen även vid vakanser. Regeringen kommer noga följa denna utveckling. Målen för verksamheten brottsskadeärenden har till övervägande del uppnåtts.

Att utöva regress från dömda gärningspersoner är betydelsefullt sett ur ett finansiellt perspektiv, men även av rättviseskäl för brottsutsatta och som en signal samt reaktion från samhället. Regressintäkterna har ökat något och verksamheten finansierade under 2013 ca en tredjedel av den utbetalade brottsskadeersättningen. Antalet aktiva regressärenden fortsätter att öka. Målen för regressverksamheten har uppnåtts. Den 1 juli 2014 infördes en ny brottsskadelag, som bl.a. innebär att rätten till brottsskadeersättning stärks i flera avseenden och att Brottsoffermyndighetens möjligheter att utöva regress förbättras.

Brottsofferfonden har stor betydelse för finansieringen av viktimologisk forskning och ideella organisationers arbete inom området. Bidragen från brottsofferfonden når med en god spridning över landet många olika forskningsprojekt, organisationer och verksamheter, som uppmärksammar och främjar brottsoffer. Fondens medel har använts för verksamhet som gagnar brottsoffer och målen för brottsofferfonden har uppnåtts.

Regeringen förväntar sig att Brottsoffermyndigheten säkerställer en effektiv handläggning av ärenden om brottsskadeersättningen. När det gäller brottsofferfonden är det angeläget att Brottsoffermyndigheten ser till att verksamheten även fortsättningsvis bedrivs på ett bra sätt. Det finns möjlighet att utveckla

myndighetens arbete när det gäller rollen som informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor. Detta kan ske t.ex. genom att myndigheten i större utsträckning, genom riktade insatser, aktivt verkar för att kunskap om olika brottsofferaspekter får ett större genomslag och på så sätt bidrar till ett mer effektivt och lärande rättsväsende. Regeringen vill också understyrka vikten av att Brottsoffermyndigheten arbetar systematiskt med omvärldsbevakning. Detta för att hämta in forskningsrön och annan internationell kunskap, som sedan kan förmedlas vidare till berörda aktörer i Sverige.

3.6.8 Kompetensförsörjning inom rättsväsendet

Målet för området Statliga arbetsgivarfrågor är en samordnad statlig arbetsgivarpolitik som säkerställer att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. För att uppnå målet måste staten vara en attraktiv och föredömlig arbetsgivare. De statliga myndigheterna ska bedriva ett strategiskt arbete med sin kompetensförsörjning. Statliga arbetsgivare ska bland annat sträva efter att öka andelen kvinnor på ledande befattningar, öka den etniska mångfalden bland de anställda och att arbetsmiljön ska vara god. De statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman.

Rättsväsendets myndigheter arbetar fortlöpande med dessa frågor och ett kontinuerligt arbete bedrivs för att utveckla kompetensförsörjningen. Under 2013 genomfördes ett flertal utbildningsinsatser för att behålla och utveckla kompetensen hos rättsväsendets anställda. Myndigheterna har också genomfört chefsutvecklings- och chefsförsörjningsprogram för att stärka ledarskapet och möta kommande behov av gott ledarskap.

Inom rättsväsendet uppgick antalet anställda vid utgången av 2013 till 46 700 personer, en ökning med drygt 500 personer jämfört med 2012.

Tabell 3.16 Antal anställda 2011-2013

År	Kvinnor	Andel kvinnor	Män	Andel män	Samtliga
2011*	21 600	47 %	24 700	53 %	46 200
2012*	21 900	47 %	24 300	53 %	46 200
2013	22 500	48 %	24 200	52 %	46 700

Källa: Årsredovisning för 2013 avseende polisen, Sveriges Domstolar, Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten och Rättsmedicinalverket. *Siffrorna som här anges för 2011 och 2012 skiljer sig från de tidigare redovisade i BP för 2013 och BP för 2014 på grund av tidigare felaktigheter som här har korrigerats.

Myndigheternas arbete för att främja jämställdhet och likabehandling bedrivs långsiktigt. Andelen kvinnor på ledande befattningar ökade under 2013 med 0,5 procentenheter i jämförelse med 2012. Andelen anställda med utländsk bakgrund ökade under samma period med 0,1 procentenhet.

Rättsväsendets myndigheter bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete för att upprätthålla en god arbetsmiljö och värna om de anställdas hälsa. Sjukfrånvaron 2013 var oförändrad jämfört med 2012.

Tabell 3.17 Andel sjukfrånvaro i förhållande till tillgänglig arbetstid

År	Kvinnor	Män	Samtliga
2011	4,5 %	2,5 %	3,5 %
2012	4,9 %	2,9 %	3,8 %
2013	4,8 %	2,9 %	3,8 %

Källa: Arbetsgivarverket.

3.6.8.1 Analys och slutsatser

Rättsväsendets myndigheter ska arbeta strategiskt med kompetensförsörjning för att säkerställa att de har den kompetens som krävs för att klara nuvarande och framtida uppgifter. För att attrahera och behålla skickliga medarbetare behöver myndigheterna vara attraktiva arbetsplatser. De anställdas kompetens ska tas tillvara och utvecklas. Myndigheterna ska också utveckla och främja ett gott ledarskap och säkra chefsförsörjningen för framtida behov. Det är därför positivt att myndigheterna arbetar aktivt med kompetenshöjande åtgärder och chefsutvecklingsprogram. Det skapar förutsättningar för kompetenta medarbetare och chefer vilket är nödvändigt för myndigheternas verksamhetsutveckling på kort och lång sikt. Gemensamma utbildningar och utbyte av kunskap och erfarenheter är värdefulla för rättsväsendets utveckling. Myndigheterna behöver fortsatt utveckla sin förmåga att långsiktigt ta tillvara den kunskap

och kompetens som medarbetarna förvärvar genom utbildningar och andra kompetenshöjande erfarenheter som utlandstjänstgöring.

Rättsväsendets legitimitet och allmänhetens förtroende för det påverkas av hur väl de anställda vid myndigheterna avspeglar befolkningens sammansättning. Ett långsiktigt mångfaldsarbete har bidragit till att öka andelen personer med utländsk bakgrund, vilket är positivt. Flera av rättsväsendets myndigheter bedriver även ett aktivt värdegrundsarbete. Utvecklingen går också i rätt riktning när det gäller balansen mellan kvinnor och män i ledande befattningar. Regeringen vill dock betona vikten av att myndigheternas ansträngningar för att främja jämställdhet och mångfald fortsätter.

Rättsväsendets myndigheter ska säkerställa en god arbetsmiljö, skydd mot hot och våld samt goda möjligheter att kombinera arbete, familj och fritid. Myndigheterna utvecklar och driver säkerhetsfrågorna med hög prioritet, vilket är tillfredsställande. Det gäller också de olika arbetsmiljöinsatser som genomförs för att minska sjukfrånvaron bland de anställda.

Regeringens sammantagna bedömning är att myndigheternas kompetensförsörjningsarbete är bra och att myndigheterna arbetar aktivt med dessa frågor. Det är dock angeläget att arbetet med att utveckla den strategiska kompetensförsörjningen fortsätter för att kunna möta framtida utmaningar.

3.6.8.2 Tillkännagivande

Riksdagen har genom ett tillkännagivande begärt att regeringen ska vidta åtgärder för att komma till rätta med problemet att det finns för få civilanställda inom polisen (rskr. 2012/13:28).

I regleringsbrevet för 2013 fick Rikspolisstyrelsen i uppdrag att redovisa, bland annat baserat på polismyndigheternas analys och bedömning, vilka eventuella åtgärder som kunde vidtas inom befintliga ekonomiska ramar för polisorganisationen för att öka antalet civilanställda. Av redovisningen som lämnades i mars

2013 framgick att Rikspolisstyrelsen hade tilldelat polismyndigheterna särskilda medel under 2011 och 2012 för att kunna anställa kompletterande kompetenser till den polisiära.

Det är inte bara mängden resurser inom en myndighet som är av vikt utan också hur myndigheten använder resurserna. För att förbättra polisens förutsättningar att kunna använda sina resurser mer effektivt har det i propositionen 2013/14:232 föreslagits att polisen i ökad omfattning ska kunna använda civilanställd personal för uppgifter som i dag endast får utföras av polismän.

Från och med den 1 januari 2015 kommer den nya Polismyndigheten att finnas på plats. I den nya organisationen kommer ansvaret för kompetensförsörjningen att ligga samlat under en personalavdelning. Det medför bättre möjligheter att fokusera på myndighetsgemensamma uppgifter och därigenom använda resurserna mer effektivt.

Polismyndigheten ansvarar för att kostnaderna för polisverksamheten anpassas efter tillgängligt anslag. Regeringen anser därför att det är Polismyndigheten som bör avgöra hur många civilanställda som ska finnas inom organisationen.

3.7 Budgetförslag

Tabell 3.18 Utgiftsutveckling 2004-2014
Miljoner kronor

	Utfall 2004	Utfall 2005	Utfall 2006	Utfall 2007	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Prognos 2014
1:1 Polismyndigheten	14 195	14 629	15 431	16 532	17 780	17 967	18 883	19 704	20 478	20 698	21 236
1:2 Säkerhetspolisen	594	637	725	788	870	899	940	985	987	1 070	1 105
1:3 Åklagarmyndigheten	812	830	889	966	977	1 053	1 168	1 168	1 233	1 278	1 284
1:4 Ekobrottsmyndigheten	342	337	349	374	370	390	425	423	445	532	579
1:5 Sveriges Domstolar	3 962	3 856	3 890	4 108	4 259	4 418	4 572	4 816	4 928	5 171	5 184
1:6 Kriminalvården	5 072	5 218	5 447	5 928	6 329	6 782	7 164	7 503	7 380	7 604	7 679
1:7 Brottsförebyggande rådet	64	58	65	63	56	61	63	67	70	81	88
1:8 Rättsmedicinalverket	217	221	229	247	261	273	297	312	334	345	361
1:9 Gentekniknämnden	3	3	3	3	4	4	4	4	4	5	5
1:10 Brottsövermyndigheten	22	26	27	30	30	30	31	33	31	33	36
1:11 Ersättning för skador på grund av brott	84	74	87	91	86	89	80	65	57	98	115
1:12 Rättsliga biträden m.m.	1 005	1 094	1 326	1 455	1 607	1 621	1 804	2 002	2 157	2 260	2 479
1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	22	31	28	32	44	34	35	40	51	54	65
1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	8	4	3	3	3	4	4	15	12	38	12
1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	10	6	6	7	6	7	7	7	21	7	7
1:16 Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden					10	10	10	13	16	16	18
1:17 Domarnämnden								7	7	8	8

3.7.1 1:1 Polismyndigheten

Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

År	Utfall	20 698 470	Anslags- sparande	-156 835
2013	Utfall	20 698 470		-156 835
2014	Anslag	21 280 109 ¹	Utgifts- prognos	21 236 000
2015	Förslag	21 159 726		
2016	Beräknat	21 391 149 ²		
2017	Beräknat	21 763 896 ³		
2018	Beräknat	22 341 751 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 21 165 420 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 166 740 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 21 168 548 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende Polismyndighetens verksamhet. Anslaget får också användas för avvecklingsutgifter som kan uppstå till följd av den genomförda ombildningen av Rikspolisstyrelsen, polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium till en sammanhållen myndighet. Därutöver får anslaget användas för att samordna och utveckla rättsväsendets informationsförsörjning.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.20 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2013	58 314	652 802	587 843	64 959
Prognos 2014	67 000	676 000	534 000	142 000
Budget 2015	67 000	736 000	670 000	66 000

De offentligrättsliga avgifter som inte får disponeras är avgifter från tillståndsgivningen samt Riksbankens transporter. Polismyndigheten disponerar avgifter från stämningssmannadelgivning, passhantering och nationella id-kort.

Tabell 3.21 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2013	37 153	49 753	-12 600
(varav tjänsteexport)	(22 417)	(22 417)	
Prognos 2014	53 400	70 400	-17 000
(varav tjänsteexport)	(22 400)	(22 400)	
Budget 2015	53 400	70 400	-17 000
(varav tjänsteexport)	(22 400)	(22 400)	

Den uppdragsverksamhet som ovanstående intäkter avser är, förutom tjänsteexport, prover som idag utförs av Statens kriminaltekniska laboratorium, utbildning av ordningsvakter samt kontroller av väktarhundar.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 40 000 000 kronor från och med 2015 och med 50 000 000 kronor från och med 2016 så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetpropositioner.

Anslaget minskas med 12 240 000 kronor från och med 2015 till följd av att Säkerhetspolisen blir en egen myndighet. Anslaget 1:2 *Säkerhetspolisen* ökas med motsvarande belopp.

För att finansiera en registerkontroll i gymnasie- och gymnasiesärskolan ökas anslaget med 800 000 kronor från och med 2015. Motsvarande minskning görs på anslaget 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet m.m.* under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 21 159 726 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Polismyndigheten* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 21 391 149 000 kronor, 21 763 896 000 kronor respektive 22 341 751 000 kronor.

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	21 080 109	21 080 109	21 080 109	21 080 109
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	172 596	399 256	772 177	1 350 463
Beslut ³	19 280	25 241	27 036	29 659
Överföring till/från andra anslag	-112 259	-113 456	-115 426	-118 481
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	21 159 726	21 391 149	21 763 896	22 341 751

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 18 749 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 72 690 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

En omfördelning görs från myndighetens förvaltningskostnader för finansiering av gemensam e-förvaltning under åren 2015–2018. Alla myndigheter med över 500 årsarbetare, exklusive universitet och högskolor m.fl., samt ett antal utpekade myndigheter med färre än 500 årsarbetare, ingår.

3.7.2 1:2 Säkerhetspolisen

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	1 069 994		24 482
2014	Anslag	1 104 428 ¹		1 104 729
2015	Förslag	1 142 065		
2016	Beräknat	1 106 578 ²		
2017	Beräknat	1 121 596 ³		
2018	Beräknat	1 150 269 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 107 575 tkr i 2015 års prismetod.

³ Motsvarar 1 107 640 tkr i 2015 års prismetod.

⁴ Motsvarar 1 107 732 tkr i 2015 års prismetod.

Ändamål

Anslaget får användas för Säkerhetspolisens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen ser behov av att ge Säkerhetspolisen möjlighet att fortsätta arbetet med att vidareutveckla arbetet mot terrorism och stärka skyddet avseende vitala samhällsfunktioner, såsom att motverka främmande makts under-rättelseverksamhet. Anslaget för 2015 ökas därför i enlighet med vad regeringen aviserade i budgetpropositionerna för 2013 och 2014.

För att finansiera ombildningen av Säkerhetspolisen till en fristående myndighet ökas anslaget för 2015 i enlighet med vad regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2014.

I enlighet med 2014 års ekonomiska vårproposition (2013/14:100) ökas anslaget med 10 700 000 kronor från och med 2015 till följd av att Säkerhetspolisen övertar ansvaret för vissa säkerhetsfrågor vid statsministerns tjänstebostäder. Anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* under utgiftsområde 1 minskas med motsvarande belopp.

Anslaget ökas med 12 240 000 kronor från och med 2015 till följd av att Säkerhetspolisen blir en egen myndighet. Anslaget 1:1 *Polismyndigheten* minskas med motsvarande belopp.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 142 065 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Säkerhetspolisen* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 1 106 578 000 kronor, 1 121 596 000 kronor respektive 1 150 269 000 kronor.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	1 104 428	1 104 428	1 104 428	1 104 428
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	7 688	6 687	21 701	50 394
Beslut ³	7 009	-27 456	-27 762	-28 374
Överföring till/från andra anslag	22 940	22 919	23 229	23 821
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 142 065	1 106 578	1 121 596	1 150 269

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 991 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 3 688 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.3 1:3 Åklagarmyndigheten

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor				
2013	Utfall	1 278 020	Anslags- sparande	10 416
2014	Anslag	1 305 963 ¹	Utgifts- prognos	1 283 532
2015	Förslag	1 396 032		
2016	Beräknat	1 438 424 ²		
2017	Beräknat	1 463 944 ³		
2018	Beräknat	1 503 089 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 422 101 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 422 187 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 1 422 308 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Åklagarmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen ser ett behov av fortsatt ökade insatser inom rättsväsendet bland annat när det gäller att vidta tidiga och tydliga insatser mot ungas brottslighet samt åtgärder för en ökad effektivitet. För att Åklagarmyndigheten ska kunna bidra till denna utveckling ökas anslaget med 81 000 000 kronor från och med 2015 och 30 000 000 kronor från och med 2016 så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetpropositioner.

Regeringen föreslår att 1 396 032 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 1 438 424 000 kronor, 1 463 944 000 kronor respektive 1 503 089 000 kronor.

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	1 305 963	1 305 963	1 305 963	1 305 963
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	10 437	25 547	49 088	85 203
Beslut ³	79 632	106 914	108 893	111 923
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	1 396 032	1 438 424	1 463 944	1 503 089

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 1 236 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 4 884 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

En omfördelning görs från myndighetens förvaltningskostnader för finansiering av gemensam e-förvaltning under åren 2015–2018. Alla myndigheter med över 500 årsarbetare, exklusive universitet och högskolor m.fl., samt ett antal utpekade myndigheter med färre än 500 årsarbetare, ingår.

3.7.4 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor				
2013	Utfall	532 072	Anslags- sparande	-13 507
2014	Anslag	589 439 ¹	Utgifts- prognos	578 691
2015	Förslag	609 267		
2016	Beräknat	628 152 ²		
2017	Beräknat	638 764 ³		
2018	Beräknat	655 666 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 622 558 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 622 596 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 622 645 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Ekobrottsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen ser ett behov av ökade insatser inom rättsväsendet bland annat när det gäller att vidta åtgärder för en ökad effektivitet. För att Ekobrottsmyndigheten ska kunna bidra till denna utveckling ökas anslaget med 17 000 000 kronor från och med 2015 och 15 000 000 kronor från och med 2016 så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetpropositioner.

Regeringen föreslår att 609 267 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Ekobrottsmyndigheten* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 628 152 000 kronor, 638 764 000 kronor respektive 655 666 000 kronor.

Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	589 439	589 439	589 439	589 439
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	3 367	8 694	18 762	34 805
Beslut ³	16 461	30 019	30 563	31 422
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	609 267	628 152	638 764	655 666

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 539 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 2 134 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.5 1:5 Sveriges Domstolar

Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor				
År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	5 171 181		-6 178
2014	Anslag	5 345 989 ¹		5 183 841
2015	Förslag	5 370 755		
2016	Beräknat	5 265 392 ²		
2017	Beräknat	5 355 386 ³		
2018	Beräknat	5 495 402 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 5 212 717 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 5 212 273 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 5 210 833 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas, hyres- och arrendenämndernas, Rättshjälpsmyndighetens, Rättshjälpsnämndens, Notarienämndens samt Domstolsverkets verksamhet. Vidare får anslaget användas för utgifter avseende den regionala avdelningen vid den enhetliga patentdomstolen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.30 Offentlighetsrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentlighetsrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2013	71 550	12 614		
Prognos 2014	111 000	13 200		
Budget 2015	150 000	13 200		

Under 2014 beräknas Sveriges Domstolar leverera in avgifter till inkomstitel på statsbudgeten motsvarande 111 miljoner kronor, varav 85 miljoner kronor utgör ansökningsavgifter, 8 miljoner kronor kungörandeavgifter och 18 miljoner kronor efterbevaknings- och tillsynsavgifter. Återbetalning av medel för rättshjälpskostnader m.m. beräknas uppgå till 37 miljoner kronor.

Avgiftsinkomster och andra ersättningar som disponeras härrör i huvudsak från uthyrning av lokaler och personal, försäljning av kopior och rättsfallpublicering. Dessa uppgick 2013 till cirka 13 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Med anledning av harmonisering av åtgärdsregler i aktivitetsstödet förväntas en ökad ärendemängd vid domstolarna. Anslaget ökas därför med 2 000 000 kronor från och med 2015.

Till följd av förslagen i regeringens proposition Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112, bet. 2013/14:UbU22, rskr. 2013/14:357) om skärpta sanktioner förväntas ett ökat antal överklagade förelägganden. Med hänsyn till detta ökas anslaget med 1 500 000 kronor från och med 2015.

Betalning till medlare och rättegångsbiträde enligt vissa lagrum bör inte belasta detta anslag. Med anledning av detta minskas anslaget med 13 000 000 kronor från och med 2015 och det under utgiftsområde 4 upptagna anslaget 1:12 *Rättsliga biträden m.m.* ökas med samma belopp.

Överförmyndarna ges i regeringens proposition Bättre förutsättningar för gode män och förvaltare (prop. 2013/14:225, bet. 2013/14:CU34, rskr. 2013/14:382) i viss mån utökade arbetsuppgifter i att bistå tingsrätten med att inhämta utredning. Till följd av detta minskas anslaget med 5 000 000 kronor från och med 2015. Det under utgiftsområde 25 upptagna anslaget

1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* ökas med samma belopp.

För att finansiera avgiften till den enhetliga patentdomstolen minskas anslaget med 1 700 000 kronor från och med 2015, ytterligare 1 000 000 kronor från och med 2016 och ytterligare 800 000 kronor från och med 2017 samt ytterligare 2 000 000 kronor från och med 2018. Det under utgiftsområde 4 upptagna anslaget 1:14 *Avgifter till internationella sammanslutningar* ökas med samma belopp under perioden.

Så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetpropositioner ökas anslaget med 17 000 000 kronor från och med 2015.

Straffprocessutredningens betänkande Brottmålsprocessen (SOU 2013:17) innehåller en rad förslag som, om de genomförs, kan minska utgifterna på anslaget. En utredning har i uppdrag att ta fram ytterligare underlag avseende konsekvenserna av förslagen. Mot bakgrund av detta beräknas anslaget minska med 150 000 000 kronor från och med 2016.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 5 370 755 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 5 265 392 000 kronor, 5 355 386 000 kronor respektive 5 495 402 000 kronor.

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	5 345 989	5 345 989	5 345 989	5 345 989
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	39 710	94 132	187 585	333 828
Beslut ³	-244	-158 880	-161 267	-165 047
Överföring till/från andra anslag	-14 700	-15 849	-16 921	-19 368
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	5 370 755	5 265 392	5 355 386	5 495 402

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 4 772 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 18 460 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar. En omfördelning görs från myndighetens förvaltningskostnader för finansiering av gemensam e-förvaltning under åren 2015–2018. Alla myndigheter med över 500 årsarbetare, exklusive universitet och högskolor m.fl., samt ett antal utpekade myndigheter med färre än 500 årsarbetare, ingår.

3.7.6 1:6 Kriminalvården

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor				
2013	Utfall	7 603 812	Anslags-sparande	259 977
2014	Anslag	7 809 989 ¹	Utgifts-prognos	7 679 475
2015	Förslag	7 884 483		
2016	Beräknat	8 186 720 ²		
2017	Beräknat	8 323 945 ³		
2018	Beräknat	8 543 269 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 8 115 917 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 8 116 424 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 8 117 128 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kriminalvårdens förvaltningsutgifter.

Vidare får anslaget användas för utgifter för:

- övervakningsnämnderna, övervakare, biträdande övervakare, förtroendemän, och
- statsbidrag till organisationer inom kriminalvårdens område.

Kompletterande information

Statsbidrag regleras i förordningen (2002:954) om statsbidrag till vissa organisationer inom kriminalvårdens område.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.33 Avgiftsbelagd verksamhet

Tusental kronor

	Intäkter som inte får disponeras/ Intensivövervakning	Intäkter som får disponeras/Arbetsdrift
Utfall 2013	1 858	98 237
Prognos 2014	1 850	100 000
Budget 2015	2 400	102 000

Kriminalvården disponerar inkomster från arbetsdriften och terapiverksamheten inom kriminalvården. För arbetsdriften gäller inte kravet på full kostnadstäckning. Det ekonomiska målet är att intäkterna till 50 procent ska täcka de direkta kostnaderna för arbetsdriften. För terapiverksamheten gäller att avgifterna ska delfinansiera verksamheten.

Av 5 § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll framgår att dömda som verkställer ett fängelsestraff under intensivövervakning med elektronisk kontroll ska betala en avgift. Avgiften uppgår till 50 kronor per dag, dock högst 6000 kronor. Avgiften ska betalas i förskott till Kriminalvården för att därefter kvartalsvis tillföras brottsofferfonden.

Regeringens överväganden

För att säkerställa att Kriminalvården fortsatt bidrar till effektivitet och säkerhet i verksamheten ökas anslaget med 158 000 000 kronor från och med 2015 och beräknas öka med 73 000 000 kronor från och med 2016 så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetpropositioner.

Mot bakgrund av en lägre beläggningsnivå beräknas Kriminalvården ha ett lägre resursbehov än vad som tidigare prognosticerats. Därför föreslås anslaget minska med 150 000 000 kronor 2015 och beräknas minska med 100 000 000 kronor 2016, 2017 och 2018.

Vidare föreslås Kriminalvårdens anslag minska med 30 000 000 kronor 2015 för att finansiera motsvarande ökning av anslag 1:12 *Rättsliga biträden m.m.*

Vidare föreslås Kriminalvårdens anslag minska med 100 000 000 kronor 2015 för att finansiera satsningar inom försvarsområdet.

Mot bakgrund av ovanstående förslag föreslår regeringen att 7 884 483 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Kriminalvården* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 8 186 720 000 kronor, 8 323 945 000 kronor respektive 8 543 269 000 kronor.

Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	7 834 989	7 834 989	7 834 989	7 834 989
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	48 670	117 447	250 239	462 555
Beslut ³	-100 219	102 360	104 590	108 075
Överföring till/från andra anslag	101 043	131 924	134 127	137 650
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	7 884 483	8 186 720	8 323 945	8 543 269

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 7 230 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 28 157 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

En omfördelning görs från myndighetens förvaltningskostnader för finansiering av gemensam e-förvaltning under åren 2015–2018. Alla myndigheter med över 500 årsarbetare, exklusive universitet och högskolor m.fl., samt ett antal utpekade myndigheter med färre än 500 årsarbetare, ingår.

3.7.7 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tabell 3.35 Anslagsutveckling 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	80 787	2 327	
2014	Anslag	89 700 ¹	87 781
2015	Förslag	97 107	
2016	Beräknat	97 755 ²	
2017	Beräknat	99 412 ³	
2018	Beräknat	102 043 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 96 865 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 96 870 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 96 879 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsförebyggande rådets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

För att effektivisera rättsväsendet ser regeringen ett behov att stärka det kunskapsbaserade stödet. Syftet med en sådan förstärkning är att möta det ökade behovet av såväl uppföljning och utvärdering som stöd till olika former av verksamhetsutveckling. För att säkerställa att Brottsförebyggande rådet ska kunna utveckla och stärka sin verksamhet föreslogs i budgetpropositionen för 2013 att anslaget ökas under en treårsperiod. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 7 000 000 kronor från och med 2015 så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetpropositioner.

Mot bakgrund av ovanstående förslag föreslår regeringen att 97 107 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 97 755 000 kronor, 99 412 000 kronor respektive 102 043 000 kronor.

Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	89 700	89 700	89 700	89 700
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	493	1 322	2 860	5 301
Beslut ³	6 914	6 733	6 852	7 042
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	97 107	97 755	99 412	102 043

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 86 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 332 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.8 1:8 Rättsmedicinalverket

Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:8 Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

2013	Utfall	344 711	Anslags-sparande	13 446
2014	Anslag	378 733 ¹	Utgifts-prognos	360 768
2015	Förslag	371 005		
2016	Beräknat	398 567 ²		
2017	Beräknat	405 385 ³		
2018	Beräknat	416 131 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 394 754 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 394 777 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 394 811 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Rättsmedicinalverkets förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Rättsmedicinalverket bedriver avgiftsbelagd verksamhet inom rättsgenetik, delar av rättskemin samt inom rättsmedicin vad gäller utfärdande av rättsintyg.

Tabell 3.38 Uppdragsverksamhet. Rättsgenetik

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2013	40 402	32 255	8 147
Prognos 2014	21 000	23 000	-2 000
Budget 2015	21 000	25 000	-4 000

Tabell 3.39 Uppdragsverksamhet. Rättskemi

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2013	55 814	49 880	5 934
Prognos 2014	52 000	52 000	0
Budget 2015	48 500	50 000	-1 500

Tabell 3.40 Uppdragsverksamhet. Rättsintyg

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2013	19 442	20 762	-1 320
Prognos 2014	26 000	23 500	2 500
Budget 2015	25 000	23 500	1 500

Den rättsgenetiska verksamheten resulterade i ett överskott 2013 vilket bidrog till ett ökat

ackumulerat överskott för denna verksamhet. Även den rättskemiska verksamheten resulterade i ett överskott och ett ökat ackumulerat överskott. Rättsintygsverksamheten resulterade i ett underskott vilket bidrog till att verksamhetens ackumulerade underskott ökade.

Regeringens överväganden

För att kunna fullgöra sitt uppdrag utifrån de krav som finns på myndigheten samt upprätthålla kvalitet och effektivitet i verksamheten ökas Rättsmedicinalverkets anslag med 20 000 000 kronor från och med 2015 och med ytterligare 25 000 000 kronor från och med 2016 så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetpropositioner.

Regeringen föreslår att 371 005 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Rättsmedicinalverket* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 398 567 000 kronor, 405 385 000 kronor respektive 416 131 000 kronor.

Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:8 Rättsmedicinalverket

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	378 733	378 733	378 733	378 733
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	2 825	6 511	13 077	23 430
Beslut ³	19 671	43 839	44 611	45 824
Överföring till/från andra anslag	-30 224	-30 516	-31 036	-31 856
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	371 005	398 567	405 385	416 131

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 329 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 1 354 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.9 1:9 Gentekniknämnden

Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:9 Gentekniknämnden

Tusental kronor				
2013	Utfall	5 038	Anslags-sparande	470
2014	Anslag	5 217 ¹	Utgifts-prognos	5 321
2015	Förslag	5 287		
2016	Beräknat	5 323 ²		
2017	Beräknat	5 413 ³		
2018	Beräknat	5 555 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 5 274 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 5 274 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 5 274 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Gentekniknämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 5 287 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Gentekniknämnden* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 5 323 000 kronor, 5 413 000 kronor respektive 5 555 000 kronor.

Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:9 Gentekniknämnden

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	5 217	5 217	5 217	5 217
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	75	124	214	357
Beslut ³	-5	-18	-18	-19
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	5 287	5 323	5 413	5 555

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 5 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 18 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.10 1:10 Brottsoffermyndigheten

Tabell 3.44 Anslagsutveckling 1:10 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

2013	Utfall	32 505	Anslags- sparande	4 713
2014	Anslag	37 144 ¹	Utgifts- prognos	36 217
2015	Förslag	37 519		
2016	Beräknat	39 796 ²		
2017	Beräknat	40 483 ³		
2018	Beräknat	41 560 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 39 398 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 39 400 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 39 404 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsoffermyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 37 519 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Brottsoffermyndigheten* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 39 796 000 kronor, 40 483 000 kronor respektive 41 560 000 kronor.

Tabell 3.45 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:10 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	37 144	37 144	37 144	37 144
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	408	787	1 440	2 463
Beslut ³	-33	1 865	1 899	1 953
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	37 519	39 796	40 483	41 560

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 33 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 135 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.11 1:11 Ersättning för skador på grund av brott

Tabell 3.46 Anslagsutveckling 1:11 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor

2013	Utfall	97 609	Anslags- sparande	-4 135
2014	Anslag	122 349 ¹	Utgifts- prognos	115 056
2015	Förslag	122 241		
2016	Beräknat	121 935 ²		
2017	Beräknat	121 943 ³		
2018	Beräknat	121 953 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 121 935 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 121 943 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 121 953 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar för skador på grund av brott i enlighet med bestämmelserna i brottsskadelagen (2014:322).

Kompletterande information

Bestämmelser om brottsskadeersättning finns i Brottskadeförordningen (2014:327)

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 122 241 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Ersättning för skador på grund av brott* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 121 935 000 kronor, 121 943 000 kronor respektive 121 953 000 kronor.

Tabell 3.47 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:11 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	122 349	122 349	122 349	122 349
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	0	0	0	0
Beslut ³	-108	-414	-406	-396
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	122 241	121 935	121 943	121 953

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 108 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 414 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.12 1:12 Rättsliga biträden m.m.

Tabell 3.48 Anslagsutveckling 1:12 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor				
2013	Utfall	2 260 085	Anslags-sparande	-57 615
2014	Anslag	2 305 657 ¹	Utgifts-prognos	2 478 608
2015	Förslag	2 468 657		
2016	Beräknat	2 338 657		
2017	Beräknat	2 338 657		
2018	Beräknat	2 338 657		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för rättsliga biträden som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) ska betalas av allmänna medel. Anslaget får vidare användas för utgifter som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde ska betalas av allmänna medel, exklusive utgifter som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen (2005:716) och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Anslaget får även användas för utgifter för medlare enligt 6 kap. 18 a § och 21 kap. 13 § andra stycket föräldrabalken samt rättegångsbiträde enligt 20 kap. 2 b § föräldrabalken. Anslaget får användas för utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997)

om särskild företrädare för barn samt för utgifter för bevisning, parter, tolk, översättning och god man, förvaltararvoden m.m. i konkurser samt ersättning till likvidatorer och bouppteckningsförrättare.

Dessutom får anslaget användas för utgifter som hänför sig till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte ska betalas av annan myndighet.

Regeringens överväganden

Så som aviserades i 2013 och 2014 års budgetproposition föreslås anslaget öka med 120 000 000 kronor för att möta ökade utgifter. Med hänsyn till ökningen av antalet stora mål med lång förhandlingstid föreslås anslaget öka med ytterligare 30 000 000 kronor 2015. Det under utgiftsområde 4 upptagna anslaget 1:6 *Kriminalvården* föreslås samtidigt minska med 30 000 000 kronor 2015.

Betalning till medlare och rättegångsbiträde enligt vissa lagrum bör belasta detta anslag. Med anledning av detta ökas anslaget med 13 000 000 kronor från och med 2015. Det under utgiftsområde 4 upptagna anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* minskas med samma belopp.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 2 468 657 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Rättsliga biträden m.m.* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 2 338 657 000 kronor.

Tabell 3.49 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:12 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor				
	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	2 305 657	2 305 657	2 305 657	2 305 657
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	120 000	20 000	20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag	43 000	13 000	13 000	13 000
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	2 468 657	2 338 657	2 338 657	2 338 657

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.7.13 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tabell 3.50 Anslagsutveckling 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tusental kronor

2013	Utfall	54 254	Anslags- sparande	1 693
2014	Anslag	65 117 ¹	Utgifts- prognos	65 000
2015	Förslag	40 082		
2016	Beräknat	39 981 ²		
2017	Beräknat	39 984 ³		
2018	Beräknat	39 987 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 39 981 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 39 984 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 39 987 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter som uppkommer för staten i samband med vissa skaderegleringar. Anslaget får även användas för utgifter för ersättning till vissa ombuds- och rättegångskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 40 082 000 kronor anvisas under anslag 1:13 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 39 981 000 kronor, 39 984 000 kronor respektive 39 987 000 kronor.

Tabell 3.51 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	40 117	40 117	40 117	40 117
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning	0	0	0	0
Beslut ²	-35	-136	-133	-130
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	40 082	39 981	39 984	39 987

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FIU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget föreslås minska med 35 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 136 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.14 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tabell 3.52 Anslagsutveckling 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

2013	Utfall	37 714	Anslags- sparande	57 960
2014	Anslag	18 674 ¹	Utgifts- prognos	12 264
2015	Förslag	20 374		
2016	Beräknat	21 374		
2017	Beräknat	22 174		
2018	Beräknat	24 174		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Från anslaget får betalas årsavgifter till Haagkonferensen för internationell privaträtt, Internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten (UNIDROIT), Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives, Bernunionen (WIPO=World Intellectual Property Organization), till Interpol och Schengen Information System samt till kostnader för förberedelsearbete och medlemsavgifter för den enhetliga patentdomstolen.

Kompletterande information

Vidare får bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar samt internationellt samarbete och forskning med anknytning till Justitiedepartementets område betalas från anslaget.

Regeringens överväganden

För att finansiera medlemsavgiften till den enhetliga patentdomstolen föreslås anslaget öka med 1 700 000 kronor från 2015, ytterligare 1 000 000 kronor från och med 2016 och ytterligare 800 000 kronor från och med 2017 samt ytterligare 2 000 000 kronor från och med 2018. Det under utgiftsområde 4 upptagna anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* minskas med samma belopp under perioden.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 20 374 000 kronor anvisas under anslag 1:14 *Avgifter till vissa internationella sammanslutningar* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 21 734 000 kronor, 22 174 000 kronor respektive 24 174 000 kronor.

Tabell 3.53 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	18 674	18 674	18 674	18 674
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag	1 700	2 700	3 500	5 500
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	20 374	21 734	22 174	24 174

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.7.15 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tabell 3.54 Anslagsutveckling 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2013	Utfall	7 157		0
2014	Anslag	7 157 ¹	Utgifts-prognos	6 978
2015	Förslag	7 157		
2016	Beräknat	7 157		
2017	Beräknat	7 157		
2018	Beräknat	7 157		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter i syfte att stimulera lokalt brottsförebyggande arbete. Brottsförebyggande rådet belastar anslaget med vissa egna kostnader direkt kopplade till denna verksamhet.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 7 157 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 7 157 000 kronor.

Tabell 3.55 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	7 157	7 157	7 157	7 157
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	7 157	7 157	7 157	7 157

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.7.16 1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tabell 3.56 Anslagsutveckling 1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2013	Utfall	16 216		2 176
2014	Anslag	18 272 ¹	Utgifts-prognos	18 340
2015	Förslag	18 368		
2016	Beräknat	18 496 ²		
2017	Beräknat	18 812 ³		
2018	Beräknat	19 311 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 321 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 18 322 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 18 324 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 18 368 000 kronor anvisas under anslag 1:16 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 18 496 000 kronor, 18 812 000 kronor respektive 19 311 000 kronor.

Tabell 3.57 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	18 272	18 272	18 272	18 272
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	112	287	603	1 102
Beslut ³	-16	-63	-63	-63
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	18 368	18 496	18 812	19 311

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 16 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 63 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Tabell 3.59 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:17 Domarnämnden

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	7 710	7 710	7 710	7 710
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	36	93	220	428
Beslut ³	-7	-26	-26	-26
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	7 739	7 777	7 904	8 112

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

³ Anslaget föreslås minska med 7 000 kronor för 2015 och beräknas minska med 26 000 kronor från och med 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

3.7.17 1:17 Domarnämnden

Tabell 3.58 Anslagsutveckling 1:17 Domarnämnden

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2013		7 591	178
2014	Anslag	7 710 ¹	7 691
2015	Förslag	7 739	
2016	Beräknat	7 777 ²	
2017	Beräknat	7 904 ³	
2018	Beräknat	8 112 ⁴	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 7 721 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 7 721 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 7 721 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Domarnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 7 739 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Domarnämnden* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 7 777 000 kronor, 7 904 000 kronor respektive 8 112 000 kronor.